

МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ
ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ»**

(19-20 жовтня 2018 року)

Запоріжжя
2018

УДК 37.01(063)
П 24

Педагогіка в системі гуманітарного знання. Матеріали
П 24 IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя,
19-20 жовтня 2018 року). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений»,
2018. – 112 с.
ISBN 978-617-7640-29-4

У збірнику представлені матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка в системі гуманітарного знання». Розглядаються загальні питання педагогіки та історії педагогіки, теорії та методики навчання, теорії і методики професійної освіти та інше.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться педагогічною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 37.01(063)

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бачинська Т.Ю. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА.....	6
Білай Д.В. ЕМОЦІЇ І ПОЧУТТЯ – СКЛАДОВІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ	9
Новікова Т.А. АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ У ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ.....	13

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Богінська А.П., Кульматова Н.М. РОЛЬ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ.....	16
Богінська А.П., Кушнірова М.Д. РОЛЬ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ДІЛОВОДСТВО».....	18
Богович Х.Б. ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З БІОЛОГІЇ	21
Гламазда Л.В. СУЧАСНІ МЕТОДИ І ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (НУШ).....	23
Кічата С.Л. ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ	27
Козленко Ю.В. ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВОГО ПРЕДМЕТУ	31
Ладика О.В. ІНТЕРАКТИВНІ ІГРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ОСВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	33
Михалюк Л.П. ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ФАКТОР МУЗИЧНО-ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ	36
Огарь Ю.В. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД» ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	39
Пирог Н.В. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	43
Присяжнюк Т.В. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ТЕАМБУІЛДІНГ» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНОГО СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ	47
Чубрей О.С. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	50

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Онищенко О.Ю. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШОКЛІ У ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ.....	54
---	----

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Добровольська А.М. ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ТА ЇХ ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ.....	57
Іноземцев Т.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	59
Лабун Ю.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	62
Мойсеєнко О.А. ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ НАД РОЗВИТКОМ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	65
Чичильницька Н.С. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРЕТИЧНОГО І ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	68

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Корнієнко М.М. ПРОФІЛАКТИКА ВПЛИВУ КІБЕРБУЛІНГУ НА ПІДЛІТКІВ	70
Коротасєва А.А. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВАГІТНИХ ЖІНОК	72
Сойнова Н.І. ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ ПО ЗАПОБІГАННЮ ТА ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї.....	75

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Бичок О.М. ВИХОВАННЯ КАЗКОЮ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	79
Житомирский Л.А. РЕЗЕРВИ НАУЧНО-ПЕДАГОГІЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ УКРАЇНИ В ФОРМИРОВАНИИ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ	82
Осика М.С. ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ СПІЛКУВАННЯ З ОТОЧУЮЧИМ СЕРЕДОВИЩЕМ.....	86

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Камінчук М.В., Онікійчук Л.М. АДАПТАЦІЯ ТА ПЕРЕБУВАННЯ ОСОБЛИВОЇ ДИТИНИ В ЗДО	89
Суворова А.Ю. ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	91

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Кривчиков О.В., Кульматова Н.М. РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»	95
--	----

Мельниченко Н.В., Лебединець Г.М. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВНЗ УКРАЇНИ	98
Мороз О.В. ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА.....	101
Приймак І.І. КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ НАВЧАННЯ – ОДИН ІЗ МЕТОДІВ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	103
Стеценко І.О., Сажко Г.І. ПУБЛІЧНИЙ WEB-ДОДАТОК GOOGLE TRENDS В АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	107

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Бачинська Т.Ю.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Будь-яка діяльність людини передбачає взаємодію з іншими, тобто відбувається через прямі або опосередковані стосунки з іншими людьми, а отже містить комунікативний аспект. Дії, свідомо орієнтовані на смислове їх сприйняття іншими людьми, іноді трактують комунікативними діями [1].

Так, можемо констатувати, що комунікативна діяльність – специфічно культурна форма спілкування, живий обмін інформацією між людьми за допомогою знаків і символів, за якого інформація передається цілеспрямовано, приймається вибірково, а взаємодія здійснюється відповідно до певних правил і норм та рівня соціального інтелекту учасників комунікацій.

У світовому просторі педагогічна професія належить до найбільш відповідальних [2]. Серед інших професійних умінь особливу значущість становлять комунікативні вміння, володіння якими визначають рівень сформованості у педагогів комунікативної культури, оскільки основним інструментом роботи педагога-професіонала виступає спілкування. Професіоналом ми вважаємо людину, яка «досягла високого вміння, мистецтва, майстерності в будь-якій галузі» [3]. Здійснити професійну підготовку фахівців-професіоналів, які б володіли творчим професійним мисленням і здатні забезпечувати високу якість освіти і культури, досить складно. На перешкоді стають об'єктивні і суб'єктивні фактори, «Держава, яка зацікавлена у суспільному прогресі постійно ставила і продовжує ставити доволі високі вимоги як загалом до загальноосвітньої школи, так і до представників педагогічних професій, вважаючи їх еталоном знань, моральних чеснот, зразком громадянської зрілості та поведінки». Все це накладає відбиток на стандартах і змісті педагогічної підготовки. Вони є широкомасштабними, методологічно і теоретично перевантаженими. Суттєвим показником професіоналізму сучасного педагога є рівень його комунікативної культури. Культура, як зміст і певна характеристика життєдіяльності людини та суспільства, багатогранна. Тому при розгляді її сутності, структури, специфіки можливі різні підходи.

Основними визначеннями поняття культури можна назвати ті, що можуть слугувати теоретичною основою розв'язання завдань з формування комунікативної культури студента – майбутнього педагога, а саме:

- визначення комунікативної культури як важливої функції загальної культури, яка включає форми і способи спілкування, передачу інформації на

основі традицій, досвіду, норм поведінки, що накопичений людьми, поколіннями, етносами, епохами та ін. Прихильниками цього підходу є В. Андрущенко, В. Омельченко, О. Салтовський та інші вчені;

- уявлення про комунікаційну культуру як специфічну діяльність людини через свідоме осмислення своїх дій та вчинків розглядають Ю. А. Жданов, М. С. Каган, Дж. Лалл, Д. Томпсон, Д. Чейні та інші автори;

- аксіологічне трактування культури, як системи матеріальних і духовних цінностей, створених людиною в процесі суспільно-історичної практики відображено у працях В. Андрущенка, М. Михальченка, В. Молодиченка, В. Огнев'юка, Т. Троїцької та інших філософів.

Аналіз наведених підходів дає підставу стверджувати, що комунікативна культура особистості відноситься до основних видів культури і надає можливість людині пізнавати себе та інших через головне джерело культури і спілкування

Метою статті є виокремлення та аналіз наукових розвідок сучасних дослідників, присвячених проблемі формування комунікативної культури викладачів ЗВО для з'ясування методичних засад формування такої культури у здобувачів другого

(магістерського) рівня освіти, спеціальності 011 Освітні педагогічні науки (Педагогіка вищої школи).

Сучасні тенденції освіти в суспільно-політичних і економічних умовах нашої країни спрямовані на посилення комунікабельних здібностей людини, формування потреби постійного підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності, а також виховання людини культури, що сповідує загальнолюдські цінності.

Розбудова і вдосконалення демократичної держави, громадянського суспільства вимагають утвердження у молодих людей культури, в основі якої формується система ціннісних орієнтацій, поглядів, переконань, усвідомлюється місце в суспільстві, визначаються обов'язки і відповідальність перед суспільством. У документах підкреслюється необхідність створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, виховання у неї комунікативної культури як необхідної умови інтеграції молодої людини у соціальні, природні та виробничі процеси [4].

Комунікативна культура передбачає оволодіння особистістю знаннями, уміннями, навичками в організації взаємодії суб'єктів комунікації, що дозволяє встановлювати психологічні контакти з іншими людьми, домагатися точного сприйняття й розуміння у процесі спілкування. В основі комунікативної культури лежать загальноприйняті моральні вимоги до спілкування, нерозривно пов'язані з визнанням неповторності, цінності кожної особистості: ввічливість, коректність, тактовність, скромність, точність, люб'язність. Зазначені правила комунікації є важливим складником базової культури фахівця, а основними показниками її сформованості вважають комунікабельність, компетентність, дотримання норм етикету, володіння мовою як компонентом соціальної регуляції й адаптації, що

служить ефективній взаємодії індивідів у сучасному «медіатизованому суспільстві» [5].

Загалом, концепція комунікативної культури виникла як логічний розвиток попередніх теоретичних форм рефлексії людського спілкування, проблеми, яка є постійним супутником соціальної філософської теорії протягом усієї історії її існування. Відтак, актуальним постає формування комунікативної культури у студентів.

Основне завдання комунікативної культури педагога можна визначити як формування таких правил спілкування, що сприяють взаєморозумінню людей у процесі навчання і виховання, взаємозбагаченню духовними цінностями. Формування цінностей комунікативної культури у педагогів передбачає: оволодіння національно-історичним досвідом освітянської діяльності; аналіз впливу релігійних і культурних цінностей на професійну поведінку вчителя; з'ясування взаємовпливу комунікативної і загальнолюдської культур; вивчення проблеми соціальної відповідальності родини, школи, оточення; підтримка, дотримання та створення етичних принципів з широкого кола соціальних, побутових, організаційних ситуацій. Спілкування не лише виконує обслуговуючі функції, пов'язані із засвоєнням предметних знань, умінь та навичок, а й має особисту цінність – воно виступає в якості мети, змісту та результату освітньої діяльності, і, на думку багатьох педагогів, навчання спілкуванню має бути інтерактивним. «В інтерактивному навчанні головним фактором є взаємодія учасників освітнього процесу з предметним змістом, з іншими учасниками освітнього процесу, з їхнім особистим досвідом». Л. Гейхман до найважливіших принципів інтерактивного навчання відносить наступні: особистісно-орієнтоване спілкування; рольову організацію освітнього процесу; колективну (групову) взаємодію; сконцентрованість у організації освітнього матеріалу та освітнього процесу; поліфункціональність вправ [6].

Список використаних джерел:

1. Добрович А. Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения: книга для учителя и родителей / А. Б. Добрович. – М.: Просвещение, 1987. – 207 с.
2. Професійна підготовка сучасного учителя: проблеми і орієнтири [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eenu.edu.ua/uk/articles/profesiyna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-orientiri>.
3. Коломинский Я. Л. Психология общения / Я. Л. Коломинский. – М.: Знание, 1974. – 96 с.
4. Бех І. Д. Деякі аспекти нової виховної парадигми (в контексті творчості А. С. Макаренка) / І. Д. Бех, О. В. Вознюк, М. В. Левківський // Педагогіка і психологія. – 2001. – № 1 (30). – С. 5-17.
5. Соколова О. П. Коммуникативная культура индивида: Социально-философский анализ: дисс. ... кандидата философ. наук: 09.00.11 / Соколова Ольга Петровна. – Ижевск, 2005. – 137 с.
6. Гейхман Л. К. Интерактивное обучение общению как модель межкультурной коммуникации / Л. К. Гейхман // Вестник Московского университета, сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2003. – № 3. – С. 138-147.

Білай Д.В.

*магістр, викладач I категорії,
Професійно-технічне училище № 31 м. Полтава*

ЕМОЦІЇ І ПОЧУТТЯ – СКЛАДОВІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Внутрішній світ учасника педагогічного процесу (учня, педагога) – сприймання, мислення, переживання – завжди належить конкретному суб'єктові, конкретній людині. Цей світ ще називають психологічним, або душевним світом. Окрім внутрішнього, суб'єктивного світу людини є ще й зовнішній, об'єктивний світ: природа, суспільство, культура, соціальне середовище, інші люди – все людське буття [6, с. 55].

Зустріч внутрішніх і зовнішніх світів породжує у людини дуже різні емоції, відчуття, переживання, думки, бажання, прагнення, наміри, інтереси, мотивації до дій та вчинків. Така зустріч може бути як гармонійною, так і навпаки – з суперечностями, конфліктами, високою напругою почуттів, емоцій, переживань. Зовнішнім світом для учасника педагогічного процесу є, насамперед, «світ педагогічного процесу» взаємодія з яким відбувається через спілкування різних особистостей під час уроку, виховних заходів, перерв, у позаурочний час [4, с. 15].

Внутрішній світ людини надзвичайно різноманітний і водночас цілісний. Головний поділ душевного світу виявляє себе в «дуальній сутності людини: вона одночасно почуттєва і раціональна істота» [1, с. 23]. Педагогові важливо розуміти, що інтелектуальний розвиток учня неможливий без підключення емоційних компонентів психіки. Виховання почуття, смаку необхідне для формування правильної думки. Творчість – процес не тільки роздумів, а й переживань, прагнень, спонукань до падіння, задоволення і незадоволення тощо. «В почуттях виражається суб'єктивне ставлення душі до відчуттів, причиною яких є зовнішній світ, що діє на нас через посередництво органів зовнішніх відчуттів», – зазначав К. Ушинський [7, с. 13].

Поведінка учасника педагогічного процесу багато в чому залежать від відчуття краси, добра, справедливості, правди, любові, гідності, свободи. Кожен учень індивідуально сприймає та відображає у своїй свідомості світ, відчуває, розуміє і пояснює його, усвідомлює своє місце в ньому, формує свій світогляд, своє світосприймання, своє світовідчуття, своє світоспілкування. Зовнішній світ через органи відчуття викликає в учня задоволення чи страждання, й окремі миттєві враження можуть перетворитися на тривалі переживання, приємні чи, навпаки, викликати радість чи сум, спонукати до активних дій чи притлумлювати такі намагання.

Світ емоцій пронизує всі аспекти педагогічного (і не тільки) життя. У феноменологічному плані «емоції являють собою упереджене ставлення». Основою виникнення емоційних станів людини є її потреби та мотиви. Їх задоволення передбачає постановку цілей, розв'язання конкретних завдань. Емоції можуть бути позитивними, якщо вони співзвучні із задоволенням,

радістю, інтересом, і негативними, якщо виражають незадоволення, горе, страх, сум, тривогу тощо [6, с. 266].

Потреби й мотиви, з одного боку, і особливості ситуацій, з іншого, «сигналять» суб'єктові про можливість чи неможливість задоволення його потреби у наявній ситуації та викликатимуть в учня чи педагога різні емоційні стани. Щодо цього О. Леонтьєв відзначав, що емоції виконують функцію внутрішніх сигналів, внутрішніх у тому розумінні, що вони не є психічним відображенням безпосередньо самої предметної дійсності. Особливістю емоцій є те, що вони відображають відношення між мотивами (потребами) і успіхом чи можливістю успішної реалізації відповідної їм діяльності суб'єкта [5, с. 209-210]. Емоції виникають услід за актуалізацією потреб і мотивів та до раціональних суджень, інакше – емоції передують судженням. Розуміння педагогом того, що мотивація відкривається учневі-суб'єкту у вигляді емоційних станів у формі переживань, які сигналізують йому про значущість об'єктів і збуджують спрямовувати на них діяльність, дозволяє йому моделювати потрібні ситуації педагогічного процесу з урахуванням суб'єктної складової, системи мотивів. Саме остання активізує прагнення учнів і викликає необхідні дії [2, с. 26].

Мотиваційно-емоційна складова педагогічного процесу не менш важлива, ніж логічна: саме вона багато в чому визначає несвідоме, ірраціональне педагогічного процесу. Педагогові важливо розуміти, що «емоція справді є певною системою реакцій, рефлексивно пов'язаною з тими чи іншими подразниками. Почуття не виникає саме по собі в нормальному стані. Йому завжди передують той чи інший подразник, та чи інша причина – зовнішня чи внутрішня» [3, с. 131]. Отже, педагог може, використовуючи «штучну систему подразників», викликати в учнів потрібні емоції. Емоційно «забарвлений» педагогічний процес набуває зовсім іншого характеру у порівнянні з «блідо-безкольоровим». Одні й ті ж слова педагога і учня, виражені з певними почуттями, діють інакше, ніж без емоційні.

Педагогічний процес – це поєднання за принципом доповнюваності раціонально-логічного, мотиваційного та емоційного. Якщо раціонально-логічна схема і система мотивацій в основному може бути спланована учителем заздалегідь, при підготовці до уроку, то передбачити емоційні стани здебільш проблематично. Таку проблематичність учитель знімає через художньо-відчуттєву культуру, гру в широкому розумінні, гру, в якій концентруються всі види мистецтва.

Особливого значення в педагогічному процесі набуває образність. Образ володіє евристичним потенціалом, «вбирає в себе й узагальнює, згущує, концентрує в собі, життєвий досвід, передусім – емоційний. Апелює до відчуттів і стимулює їх. Емоційне вкарбовується в пам'ять і нерідко відтворюється підсвідомо, механічно в найвідповідальніші моменти людського існування» [1, с. 97]. Без напружених переживань неможливо, з одного боку, створити проблемну ситуацію з життєвою повнотою почуттів, спонукати учнів до активних дій, що приведуть до розв'язання проблеми, а з другого – без такого напруження учні не відчують результату розв'язання проблеми, а, отже, повноти задоволення, повноти почуттів. Поставлена в

діалогічному аспекті проблемна ситуація – це процес, подія, співподія, діалог [2, с. 321].

Подія, як проблемна ситуація – незаперечний факт, включений у загальний ланцюг педагогічного процесу, в такі його ланки, як урок, тема, предмет; значущий факт у педагогічному процесі, який пов'язує минуле з майбутнім у теперішньому, значущий, як етап становлення, розвитку мислення, значущий, як прояв повноти почуттів, катарсису, як подія педагогічного життя. Значущість її у тому, що розв'язання проблемної ситуації веде до виникнення нових стійких структур у педагогічному процесі – знань, проблемних ситуацій як стійких форм організації. Значущість її у тому, що проблемна ситуація, як подія, служить місцем для звільнення емоційної енергії учнів, передачі майбутньому позитивно налаштованої аудиторії, генерування емоційних станів, необхідних для виникнення намірів і бажань діяти [8, с. 129].

Педагогові важливо знати джерела, збудники поведінки учня, її першооснову, адже не можна застосовувати в педагогічному процесі ті чи інші методи, методики, форми навчання й виховання, не передбачаючи можливих їх наслідків, які залежатимуть від поведінки учнів, тобто від їх дій та вчинків. З психологічної точки зору, джерела поведінки описуються поняттями потреба, бажання, мотив [6, с. 255].

Деякі автори визначають, що потреба є станом людини, який створюється браком певних об'єктів чи умов, необхідних для підтримки життєдіяльності.

Потреба є одночасно пасивним і активним станом людини: пасивний, оскільки в людині виражається залежність від того, в чому вона зазнає нестаток, активний – тому, що може цей нестаток задовольнити. У людини виникає прагнення задовольнити нестаток. Виникнувши у вигляді несвідомого як потяг, прагнення усвідомлюються й переходять у бажання, яке є основою для постановки людиною мети, а потім – її досягнення, «...потреба, – відзначав О. Леонтьєв, – спочатку виступає лише як умова діяльності, але, як тільки суб'єкт починає діяти, негайно відбувається її трансформація, і потреба перестає бути тим, чим вона була віртуально, «в собі» [5, с. 205].

На рівні суб'єктивності потреба збуджує діяльність особистості й визначає її предметний напрям, перетворюється на мотив. «Сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, – які викликають активність суб'єкта і визначають її, є процесом мотивації його поведінки» [6, с. 259].

Отже, потреби породжують прагнення, прагнення – залежно від ступеня його усвідомлення – потяги чи бажання, а на суб'єктивному рівні – мотивації, які і є передумовою дій і вчинків. Мотиви можуть мати характер «збудження чи притягнення». До перших належать настановлення, потяг, бажання; до других – ідеали, інтереси, мрії, переконання.

Для ініціювання дій і вчинків, поведінки учня не досить актуалізації потреб і мотивів. Для початку й успішного завершення цього процесу необхідно ще багато внутрішніх і зовнішніх факторів. Поведінка може бути довільною, тобто здійснюватися за дуже стійким мотивом, і не мати потреби у вольовій регуляції. Суб'єкт під впливом «сили» мотивів прагне формувати мету, засоби і шляхи її досягнення, включається в активну діяльність як послідовність дій і вчинків, досягає результату й оцінює його. Вольової

регуляції, пов'язаної з необхідністю подолання «незацікавленості», зовнішніх перешкод і труднощів, які впливають з самої діяльності чи умов її виконання, тут не потрібно. Все відбувається за «чистою», ідеальною схемою, яка в практичній педагогічній діяльності майже не можлива. Вольова регуляція не потрібна, якщо є актуальна «вистраждана і пережита» потреба, що забезпечує спонуку до дії, а дії для суб'єкта мають позитивний смисл.

Для педагогічного процесу важливими є педагогічна ситуація і цілі, а також шляхи їх розв'язання та досягнення. Вихід з таких «утисків проблемної ситуації і педагогічної мети» проявляється у вольових діях учня, спрямованих на подолання перешкод (розв'язання проблеми, досягнення цілі), розривання перешкод і обмежень і виході в новий «простір свободи». Проблема ситуація поєднує в собі необхідність результату і поле можливостей його досягнення. Людина (учень, педагог) живе ніби в дійсності, яка для неї все більше розширюється. Прагнення до розширеності, де «не буде утисків», а буде більше свободи, і буде воля у розумінні [8, с. 16].

Педагог повинен уміти відрізнити вольові виявлення від впертості. Щодо цього К. Ушинський зазначав: «Ми не тільки тому страждаємо, що те чи інше бажання наше не здійснилося, але тому, що взагалі не здійснилося наше бажання, яким би не був його зміст. Хоч, виконуючи чуже бажання, я зазнав би якоїсь насолоди, а виконуючи власне, зазнав би страждань; але в самому виконанні свого бажання є уже насолода, яка віддячує мені за страждання, яке я відчуваю, виконуючи своє і відкидаючи чуже бажання. Такий стан душі називають...упертістю» [7, с. 327].

Процес формування особистості може бути представлений «...як розвиток волі, і це не випадково. Без вольові, імпульсивні непередбачені дії є дії без особисті». Особистість не може формуватися без свободи. Отже, для свободи душі потрібна свобода діяльності, а для свободи діяльності – свобода душі. Педагог повинен уміти відрізнити впертість, примху і потребу свободи діяльності та вживати необхідні заходи для придушення перших двох. Без свободи не може розвиватися людська гідність, а, отже, й особистість. Без власної гідності людина може стати, в кращому випадку, «автоматом діяльності», в гіршому – втратити моральні принципи і перетворитися на негідника [7, с. 216].

Список використаних джерел:

1. Бим-Бад Б.М. Педагогическая антропология // Москва, 1998. – 576 с.
2. Бебик В.М., Головатий М.Ф. та ін. Політична культура сучасної молоді // Київ, 1996. – 354 с.
3. Виготский Л.С. Педагогическая психология // Москва, 1991. – 480 с.
4. Дяконов Г.В. Диалогические методы психологического исследования чувств и эмоций // Кировоград, 2004. – 64 с.
5. Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения // Москва, 1983. – 320 с.
6. Слободчиков В.И. Психология человека // Москва, 1995. – 384 с.
7. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения // Москва, 1990. Т. 2. – 504 с.
8. Черний Н.Й. Сучасна свідомість молоді // Львів, 2005. – 364 с.

Новікова Т.А.

викладач,

Харківський національний медичний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ СОФІЇ РУСОВОЇ У ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Родина – одне з небагатьох сакральних понять, що зберіглося у сучасності, не втративши свого первісного значення. Отже, не втратило своєї значущості й таке поняття, як виховання. В усі часи найважливішою метою будь-якої родини було саме виховання дитини. Згодом це поняття стало провідним для педагогіки – науки про виховання та освіту людини. У контексті значущості освіти для сучасного суспільства педагогіка займає важливе місце серед інших гуманітарних наук.

В Україні педагогіка розпочинає свій розвиток у ХІХ столітті. Подальший розвиток відбувається й у ХХ сторіччі. Серед відомих педагогів-реформаторів того часу слід відмітити Софію Русову, яка є основоположницею української дошкільної педагогіки.

Софія Русова народилась у 1856 році в селі Олешні Черніговської губернії, де мешкала до дев'ятирічного віку. У 1865 році родина дівчинки переїжджає до Києва; там Софія закінчила Фундукіївську гімназію. Далі вона продовжила свою освіту, відвідуючи школу Фридріха Фребеля закордоном. Після отримання освіти Софія деякий час викладала курс дошкільної освіти в українській філії Фребельської школи. Саме на базі цієї школи Софія відкриває перший український дитячий садок у 1871 році. Це стало щонайпершим досягненням системи українського дошкільного виховання, оскільки до відкриття дитячого садочку в Україні не існувало подібних установ.

Не втрачають своєї актуальності й теоретичні праці Русової, оскільки в них містяться провідні концепції щодо виховання дитини дошкільного віку. Їй належать такі роботи, як: «Дидактика», «Український буквар», «Позашкільна освіта», «Нові методи дошкільного виховання», «Сучасні течії у новій педагогіці», «Роль жінки у дошкільному вихованні», «Дошкільне виховання», «Теорія і практика дошкільного виховання» тощо.

В останній з зазначених праць автор розглядає дитину як продукт об'єднання біологічного та антропологічного процесу [4]. Таким чином, на думку Русової, немовля поєднує у собі онтогенетичну складову та філогенетичну складові. Перше з вищеназваних понять – це поєднання індивідуальності та спадщини пращурів, тоді як друге – сукупність біологічних та антропологічних впливів [4]. Всі ці процеси тим чи іншим чином впливають на дитину у процесі її перетворення на дорослу людину. Головними під час цього процесу є акомодация та звичка. Така думка існувала у досить давні часі – Лукрецій, Діодор Сицилійський та інші висловлювали її у своїх працях [4]. Окрім цього, дитині у певному віці властивий атавізм – виявлення у нащадка ознак, властивих його давнім пращурам [3]. Наприклад, проявою вищевказаної ознаки автор вважає афектові стани (падання від гніву

на підлогу, крики від страху тощо), оскільки це нагадує поведінку предків сучасної людини – дикунів. Зв'язок дитини з давніми пращурами відмічає також педагог Паоло Ломброзо: «Дитина є малий, стислий синтетичний образ усіх стадій еволюції людськості, еволюції, якою керує той самий принцип пристосування до життя з найменшою витратою сил» [4]. Треба зазначити, що для сучасної дитини афектові стани також є властивими, незважаючи на зміни характеру суспільства.

Окрім теоретичної інформації, у поданій праці містяться також практичні поради щодо виховання дітей – зокрема, для розвитку пам'яті та уяви. Всі поради можна розбити на кілька різновидів:

- драматизація;
- оповідання;
- предметові лекції.

Першою методикою для розвитку пам'яті, мовлення та уяви є драматизація. У педагогіці драматизація – це інсценування, подача навчального матеріалу у вигляді гри [3]. Метою цієї техніки є збагачення мови дітей. Тому для досягнення цієї мети викладач має обрати твір, який водночас є досяжним до сприйняття та водночас розвиває активний словниковий запас дитини.

Оповідання – це друга техніка для розвитку пам'яті, що передбачає використання текстів (казок, віршів тощо) у якості навчального матеріалу. Дуже важливим є вибір тексту, власна підготовка до оповідання та безпосередньо розповідь [4]. Для досягнення мети вихователь має дивитися на дітей, оскільки саме зоровий контакт дозволяє утворити різновид певної сугестії. Поняття сугестії походить від латинського іменника *suggestio* зі значенням «навіювання, натяк»; являє собою метод психологічного впливу на свідомість людини, під час якого відбувається сприйняття переконань та установок [1].

Третім засобом навчання у дитячому садку є предметові лекції. Для цього засобу характерним є використання різних предметів живої та неживої природи. Ключовими психологічними моментами цього засобу є:

- аперцепція (приймання нових явищ та їхній подальший зв'язок з попередніми прийманнями);
- асоціація з подібними предметами або явищами;
- виділення предмета чи явища серед інших у якості нового придбання [4].

Незважаючи на вибір тієї чи іншої методики виховання, треба пам'ятати, що дитина у дошкільному віці не може довго концентруватися на одному об'єкті. Через це автор рекомендує змінювати рід діяльності через 20-25 хвилин, тому що саме стільки часу дитина може концентруватися на одному різновиді діяльності. Для сучасної дошкільної освіти ця порада також не втратила своєї актуальності, оскільки існує ціла низка досліджень, що підтверджує це твердження.

У своїх працях Софія Русова розкриває такі основні ідеї:

- необхідність дошкільної освіти для дітей;
- єдність та взаємовплив суспільного й родинного виховання;
- самонавчання;

- виховання патріотизму;
- необхідність розвитку мовленнєвих та творчих здібностей дитини у дошкільному віці.

Таким чином, провідні ідеї Софії Русової є актуальними й для ХХІ сторіччя, оскільки вони відображають провідні етапи становлення людини як особистості протягом дитинства та активно використовуються у контексті парадигми української дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

1. Ільницька Л. Мовленнєві засоби підвищення ефективності сугестивного впливу / Л. Ільницька // Лінгвістика ХІХ ст.: нові дослідження і перспективи. – К.: Логос, 2007.
2. Клиническая психология. Словарь / Под ред. Н.Д. Твороговой. – М.: ПЕР СС, 2007. – 416 с. (Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / Ред.-сост. Л.А. Карпенко. Под общ. ред. А.В. Петровского).
3. Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь / М.: Академия Г.М. Коджаспирова, 2005.
4. Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання [Електронна копія] / С. Русова. – Електрон. текст. дані. – Прага: Укр. громад. вид. фонд, 1924 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017).
5. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Богінська А.П., Кульматова Н.М.

викладачі,

*Київський Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету*

РОЛЬ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Сьогодення характеризується глибокими змінами, що відбуваються в різних сферах суспільного життя, включаючи й освітній простір. У концептуальних положеннях Національної доктрини розвитку освіти наголошується на потребі підвищення якості професійно-технічної освіти й професійної підготовки кваліфікованих робітників, адже прискорення науково-технічного прогресу, інтенсивний характер розвитку сучасних технологічних процесів – усе це підвищує вимоги до професійних знань, умінь, навичок кваліфікованих працівників.

Удосконалення підготовки кваліфікованих працівників для будь-якої галузі України є однією з важливих умов підвищення ефективності виробництва. Результат професійної підготовки майбутніх кваліфікованих працівників значною мірою залежить від якості навчально-виробничої діяльності навчального закладу. Зокрема, навчальний процес за освітньо-професійними програмами передбачає опанування циклу гуманітарних дисциплін, а саме «Історія України» та «Культурологія» у всіх спеціалізаціях та всіх напрямках підготовки молодших спеціалістів. Наприклад, інформація з розвитку картографії та геодезії про те, що великі роботи з геодезії, астрономії, картографії дав голова Олександрійської бібліотеки Ератосфен (276–195 рр. до н. е.), який написав книгу «Географія», в якій детально описав відому в той час людям земну поверхню і наніс її на карту. Його карта уже мала паралелі і меридіани, проведені через деякі географічні пункти. Ератосфен вважається першим геодезистом, оскільки він вперше провів виміри довжини дуги меридіану для визначення розміру Землі. Він вирахував дугу меридіану між містами Сієною і Олександрією, спостерігаючи широту місцевості по Сонцю. Такі факти сприяють формуванню інтересу у студентів спеціалізації геодезичної та картографічної галузі до профільного навчання. Як з дисципліни «Історія України», так і з дисципліни «Культурологія» можна виокремити теми для написання творчих робіт, що виявить пізнавальний інтерес у студентів вище згаданих напрямків підготовки.

Характерною особливістю інтересу є його зв'язок з емоційною сферою людини. Почуття – це серцевина інтересу. Здивування, захоплення, задоволення, породжені пізнанням нового, радісні переживання в результаті подолання навчальних труднощів – усе це різні за своєю значущістю і

глибиною вияву почуття учнів, але всі вони викликані зацікавленістю пізнати природу людини [5]. Формування інтересу – це замкнений у собі автоматичний процес. Він зумовлений соціальним оточенням, сферою і характером діяльності не тільки самої людини, але й тих, хто її оточує, процесами навчання і виховання, що мають особливі прийоми збудження інтересів, колективом, активністю самої особистості, її позицією і роллю в структурі діяльності колективу [4]. Людина реалізує свій інтерес у процесі основної діяльності, тому що найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який активно взаємодіє із системою ціннісних орієнтацій, метою, результатами діяльності, відображає всі складові особистості: інтелект, волю, почуття.

За певних умов інтерес є засобом захоплюючого навчання, визначає інтенсивний і зосереджений розвиток пізнавальної діяльності, переростає в стійку рису характеру.

Пізнавальний інтерес – це емоційно усвідомлена, вибіркова спрямованість особистості, яка звернена до предмета й діяльності, пов'язаної з ним, що супроводжується внутрішнім задоволенням від результатів цієї діяльності. Цей інтерес має пошуковий характер, підвищує можливості розумового розвитку студента (В. Паламарчук), сприяє усвідомленій самостійності (О. Савченко), викликає продуктивну роботу (В. Лозова), змінює способи розумової діяльності (Г. Щукіна), є умовою розвитку творчої особистості (М. Алексєєва). Пізнавальний інтерес – це вищий етап розвитку пізнавальної діяльності особистості. Такий інтерес пов'язаний з її намаганням самостійно

розв'язати проблемне питання. Ядром пізнавального інтересу є процеси мислення, адже людина прагне заглибитися в сутність пізнаваного. З цієї точки зору пізнавальний інтерес виступає можливим мотивом навчання, який є підґрунтям позитивного ставлення особистості до знань, який пов'язаний із радісними переживаннями від розумової праці, із постійним бажанням заглибитись у вивчення одного або декількох навчальних предметів.

Отже, можемо визначити, що у процесі організації навчально-виробничої діяльності провідну роль відіграє пізнавальний інтерес, який за сприятливих педагогічних умов переростає в інтерес професійний.

Список використаних джерел:

1. Головань Т. Пізнавальний інтерес як чинник підвищення ефективності процесу навчання / Т. Головань // Рідна школа. – 2004. – № 6. – С. 15–17.
2. Киричук О. І. Виховання в учнів інтересу до навчання / О. І. Киричук. – К.: Знання, 1986. – 48 с.
3. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів; [монографія] / В. І. Лозова. – 2-ге вид., доп. – Харків: Харк. держ. пед. ун. ім. Г. С. Сковороди: О.В.С., 2000. – 164 с.
4. Лозова В. І. Пізнавальна активність школярів (Спецкурс з дидактики): навч. посібник для пед. ін-тів / В. І. Лозова. – Харків: Основа при ХДУ, 1990. – 89 с.
5. Морозова Н. Т. Учителю о познавательном интересе / Н. Т. Морозова // Психология и педагогика. – 2007. – № 2. – С. 7–10.
6. Онищук В. О. Шлях до глибоких знань / В. О. Онищук. – К.: Знання, 1999. – 47 с.
7. Психология: словарь / Под ред. А. В. Петровского и М. Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.

Богінська А.П., Кушнірова М.Д.

викладачі,

*Київський Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету*

РОЛЬ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ У ПІДГОТОВЦІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ДІЛОВОДСТВО»

У сучасній Україні система освіти безперервно розвивається, і для неї характерне постійне відновлення й саморозвиток.

Початковий рівень вищої освіти в Україні, як і в багатьох інших країнах, можна здобути у спеціалізованому коледжі.

Освіта – це наука і мистецтво озброїти людей різного віку знаннями про труднощі і проблеми, з якими їм, імовірно, доведеться зіткнутися, та засобами подолання труднощів і розв’язання проблем. Вищого рівня професійної освіти – творчої майстерності – неможливо досягти без загальної гуманітарної освіти і без інноваційних підходів до розв’язання будь-яких проблем (соціально-економічних, виробничо-технологічних, економічних та ін.).

Головна мета інноваційної освіти – збереження і розвиток творчого потенціалу людини. Сьогодні мисляча людина зобов’язана спостерігати, аналізувати, вносити пропозиції, відповідати за ухвалені рішення й уміти долати конфлікти й суперечності. А для цього вона повинна мати культуру та багатокритерійну установку розв’язання завдань, а також розуміти, що ніхто не може претендувати на істину в останній інстанції і жодну теорію не можна вважати універсальною і вічною.

Отже, головний принцип інноваційної освіти полягає в тому, що вона скерована на формування світогляду, оснований на багатокритерійності рішень, терпимості до інакомислення й відповідальності за свої дії.

Принцип розвитку – розвиток міждисциплінарних зв’язків, формування системи узагальнених понять – передбачає таку організацію інформаційного простору знань, яка дозволила б науці уникнути роздроблення й вузької спеціалізації.

Головним завданням освітньої практики є не лише вивчення законів природи й суспільства, а й діяльнісне оволодіння гуманістичною методологією творчого перетворення світу, гармонізації відносин у системі «людина – природа – суспільство». Термін «парадигма» (від грец. – приклад, взірець) означає теорію або модель порушення проблеми, яку певне наукове співтовариство прийняло за зразок розв’язання дослідницьких завдань. Принципи загальноприйнятої парадигми – методологічна основа єдності певного наукового товариства (школи, напряму), що значно полегшує їхню професійну комунікацію.

Нова парадигма як пріоритетне завдання освіти (загальної, середньої та вищої) передбачає орієнтацію на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку.

Можемо визначити ще один принцип – принцип поліхромантичності мислення, або «бінокулярності інтелектуальної діяльності». Цільове призначення цього принципу подібне до призначення бінокулярного зору.

У сучасних умовах освіта не може залишатися осторонь від стрімких процесів науково-технічного прогресу, посилення інтеграційних функцій у розвитку науки, техніки, виробництва, політики.

Наше суспільство перебуває в постійному розвитку і через систему утворень висуває і реалізує все нові вимоги до людини, а, отже, і до якості освіти:

– до навчання, тобто до постійної самоосвіти, освоєння нових видів діяльності;

– до інтелектуально-фізичного розвитку (доступ до технологій можливий тільки інтелектуально розвиненим людям);

– до здатності мислити і діяти творчо.

Багато з цих якостей можна розвинути, вводячи інтегративні курси, інтегровані заняття, використовуючи комп'ютерні технології, бажання педагогів навчити бачити світ цілим, а не роздробленим на шматочки маленьких відомостей і уявлень, які легко забуваються і не знаходять застосування в реальній навколишній дійсності.

Бінарне заняття є практичним відображенням інтегральної технології навчання і являє собою нестандартну форму навчання з реалізації міжпредметних зв'язків. Це творчість двох педагогів, яка переростає у творчий процес студентів та формує в останніх креативну компетентність.

Для забезпечення цілісного уявлення про майбутню професію, якісного виконання професійних функцій та відповідності професійним якостям пропонуємо розглянути методику проведення бінарного заняття у вигляді ділової гри з дисциплін «Правознавство» та спеціального курсу «Спеціальні системи документування» з підготовки «молодшого спеціаліста», а в майбутньому «молодшого бакалавра» спеціалізації «Діловодство».

Отже, навчальна дисципліна «Правознавство» передбачає розгляд теоретичних засад по темі «Трудове право», а дисципліна «Спеціальні системи документування» – тему «Кадрово-контрактова документація». Поєднання основних умов, які закріплюються відповідними статтями Кодексу Законів про працю України, що регулюють укладання трудових договорів, дають можливість студентам зрозуміти інформаційну складову трудових договорів, особливості викладення розділів договору, умови розгляду при виникненні суперечливих питань, а також правила оформлення та структуру документів.

Бінарне заняття проводиться у вигляді ділової гри, умовами якої є визначення статті КЗпП України для оформлення певних видів трудових договорів: строкових та безстрокових, з штатними та позаштатними працівниками.

Проведення бінарного заняття забезпечує формування у студентів цілісної системи уявлень про діалектико-матеріалістичні закони пізнання навколишнього світу в їх взаємозв'язку та взаємозумовленості; сприяє поглибленню та розширенню знань студентів, діапазону їх практичного застосування до процесів та явищ оточуючої дійсності. Доцільність бінарного

заняття зумовлена завданнями інтеграції знань, умінь і навичок студентів з основ двох дисциплін. Вони сприяють розкриттю теоретичних засад та умов їх прояву в галузі діловодства та сферах практичної діяльності; виявленню специфіки та можливості прояву закономірностей, законів, ідей, теорій в оточуючій дійсності; інтеграції діяльності викладачів із формування загальнонавчальних умінь і навичок студентів (навчально-організаційних, навчально-інформаційних, навчально-інтелектуальних); розкриттю багатогранності можливостей застосування набутих знань студентів у різних сферах діяльності; синтезу явищ, процесів з метою висунення нових ідей, розробки гіпотез; інтеграції діяльності викладачів з формування творчої особистості студента, розвитку його здібностей [6].

Використання бінарних занять приносить користь не лише студентам, а й викладачу. Спілкуючись із колегами, викладач відкриває нові факти, на які раніше не звертав уваги, висвітлює інший бік проблеми чи явища, починає замислюватися над тим, що вважав другорядним. Участь у підготовці та проведенні таких занять з колегами збагачує багаж знань, дає можливість відчувати інтеграцію між науками, жодна з яких не може існувати відокремлено від інших.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти в Україні на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) // Вища освіта України. – 2000. – № 1. – С. 11-17.
2. Грішнова О.А. Людський капітал (формування в системі освіти і професійної підготовки). – К.: Знання, КОО, 2001. – 254 с.
3. Джуринский А.Н. Развитие образования в современном мире. – М.: Владос, 1999. – 240 с.
4. Кипень В., Коржів Г. Викладачі вузів: соціологічний портрет – Донецьк, 2001. – 558 с.
5. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття // Освіта України. – 2002. – 28 грудня. – № 102-103. – С. 34-37.
6. Литвин В.М. Українська культура й освіта в контексті суспільних трансформацій // Урядовий кур'єр – 2002. – 24 вересня. – № 175. – С. 19-23.
7. Клепко С.Ф. Інтегративна освіта і поліформізм знання / С.Ф. Клепко. – Київ. – Полтава – Харків: ПОПОПП, 1998. – С. 91.
8. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання // Вибрані педагогічні твори: У 2 т. – К.: Рад. шк., 1983. – Т. 1. Ушинський К. Д. Твори: В 6 т. – К.: Рад. шк., 1952. – С. 10.
9. Фініков Т. Сучасна вища освіта: світові тенденції України. – К.: Таксон, 2002. – 176 с.

Богович Х.Б.

студентка,

Науковий керівник: Гнєзділова В.І.

кандидат біологічних наук, доцент,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З БІОЛОГІЇ

На сьогоднішній час в процесі розвитку освіти провідним видом діяльності школярів є навчання. Тому важливо шукати можливі шляхи підвищення їхньої активності в цьому напрямку, який сприятиме не тільки покращенню якості освітньої підготовки учнів, але й формуванню знань, умінь та навичок практичної діяльності.

У сучасній психолого-педагогічній літературі «уміння» характеризується з двох боків. З одного – як готовність і здатність застосовувати набуті знання на практиці, а з іншого – як система різних прийомів, що забезпечує цю готовність. Отже, уміння – це готовність особистості до виконання системи розумових і практичних дій, спрямованих на досягнення певної мети, на основі засвоєних знань і навичок. Процес формування уміння передбачає виконання дій спочатку за зразком, а потім – у змінених та нових ситуаціях.

На відміну від уміння, яке завжди виконується під контролем свідомості, навичка – це автоматизована, майже не контрольована дія. Тому для оволодіння навичкою необхідне багаторазове повторення дії.

В основі умінь і навичок лежать тимчасові нервові зв'язки, що виникають під впливом живого слова вчителя, натуральних об'єктів і практичних дій, які демонструє вчитель і які виконують учні в процесі виконання практичних робіт [6].

Нестандартні прийоми виконання практичних робіт з біології будуть сприяти найкращому формуванню умінь та навичок при дотриманні наступних умов: знаходження індивідуального підходу до учнів; діагностика навчальних знань, умінь та навичок школярів; розробка нестандартних практичних занять.

У дидактичній літературі поняття «практична робота» добре досліджено. На думку П. І. Підкасистого, «практична робота – це застосування учнями знань на практиці, а саме, уміння користуватися теорією на практиці, оперувати об'єктами з метою глибокого їх вивчення» [4].

Переваги практичних занять у порівнянні з іншими видами навчальної роботи, полягають у тому, що вони інтегрують теоретичні знання, формують практичні навички та уміння учнів в одному навчальному процесі [1].

Але психологи та педагоги, які вивчали сучасний стан процесу навчання, констатують, що випускники шкіл не здатні самостійно розв'язувати проблеми, вирішувати практичні завдання, не можуть мислити діалектично, системно, їм бракує творчої уяви, винахідливості, практичних умінь та навичок.

Причини цього слід шукати в організації навчальної діяльності. Аналіз викладання біології у середній школі показав:

1. перевага на уроці надається заучуванню, розширенню, поглибленню знань, а не їх міцності. Серед навчальних занять дуже низька питома вага саме практичних;

2. теоретичні і практичні завдання на етапах систематизації і повторення навчального матеріалу носять переважно репродуктивний характер. Розв'язання практичних завдань залишається часто поза увагою вчителя, оскільки конкретна мета розвитку практичних здібностей не ставиться [2].

Тому ми вважаємо, що для оптимального формування знань, умінь та навичок біології необхідно проводити нестандартні практичні заняття з використанням активних методів навчання.

Нестандартне практичне заняття – це взаємозв'язок пізнавального та практичного занять. Його структура вимагає від учня «застосування раніше засвоєних знань та умінь у новій ситуації, їх комбінацію та перетворення, побудови їх на основі способу рішення, бачення нової проблеми в традиційній ситуації, бачення структури і нової функції об'єкта» [3; 5].

Тому під час проведення такого роду заняття варто застосовувати різні методи навчання, які б несли продуктивний, творчий характер.

На нашу думку, на практичних роботах з біології для кращого формування знань, умінь та навичок роботи, ефективно застосовувати наступні активні методи навчання:

- метод «Мікрофон» дає можливість висловлювати свою позицію згідно поставленого завдання і важливий при формуванні нових умінь;

- метод «Мозковий штурм» пропонує учням вирішити проблемні завдання, шляхом пошуку великої кількості ідей. Його доцільно використовувати для закріплення вже сформованих знань учнів;

- метод «Активізуюча вікторина» використовується для перевірки умінь застосовувати вже отримані знання у певній ситуації.

Отже, ми пропонуємо впровадити в педагогічний процес активне навчання, яке б створило комфортні умови навчання учнів біологічної дисципліни. Адже це максимально підвищить рівень практичної діяльності, створить підґрунтя для якісного формування знань, умінь та навичок, які б мали важливе значення у реальному житті, яке включатиме як стандартні, так і нестандартні ситуації.

Список використаних джерел:

1. Анісімов М. В. Значення лабораторних робіт при формуванні навичок і умінь в учнів ПТНЗ / М.В. Анісімов // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Сер.: Педагогічна. – 2013. – Вип. 19. – С. 74-76.

2. Казанцеві І. Творчі завдання – шлях активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках біології / І. Казанцеві. – К.: Рідна школа. – 2000. – № 11. – С. 69.

3. Карташова І.І. Організація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології (Методичні рекомендації) / І.І. Карташова. – Херсон: Персей, 2000. – 36 с.

4. Педагогіка: учеб. для студ. пед. вузов и пед. колледжей / Под. ред. П.И. Пидкасистого. – М., 2002. – 608 с.

5. Скиба Ю.А. Науково-дослідна робота з біології та екології у загальноосвітній школі / Ю.А. Скиба, М.М. Скиба. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. – 87 с.

6. Шаповал Л.В. Уміння та навички як складова предметних компетентностей учнів 6-х класів у курсі «Біологія» / Л.В. Шаповал // «Молодий вчений». – №1 (53) січень, 2018. – С. 403-407.

Гламазда Л.В.

студентка,

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

СУЧАСНІ МЕТОДИ І ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (НУШ)

Реалізація нової освітньої парадигми в Україні викликає потребу в оновленні змісту навчання й виховання школярів. Особливого значення надано проблемі формування цілісної особистості молодшого школяра на засадах компетентнісного підходу, про що зазначено в «Державному стандарті початкової загальної освіти» [4].

Освіта в умовах реформи «Нова українська школа» вимагає від людини не тільки певної суми знань, умінь і навичок, а й уміння самостійно набувати й використовувати на практиці нові знання, уміння адаптуватися до нових обставин [3]. Тобто основною метою стає максимальний розвиток компетентності особистості. Необхідно шукати такі форми роботи, які захоплять учнів у практичну діяльність із метою дослідження різноманітних природних явищ і процесів, саме цьому сприяють ігрові технології навчання [6].

Впровадження компетентнісного підходу в початкову освіту в Україні на сьогодні є одним з найпріоритетніших завдань з метою піднесення освіти до європейських освітніх стандартів. У змісті компетентнісного підходу відображено життєво важливі теми, на яких базується розвиваюче навчання молодших школярів. Саме Державний стандарт початкової освіти підкреслює пріоритетність формування компетентностей в учнів молодшого шкільного віку [5].

Державний стандарт початкової освіти України, сформований на засадах особистісно-орієнтованого і компетентнісного підходів, зазначає, що компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [1].

Згідно Державного стандарту початкової загальної освіти України цілями компетентнісного підходу до навчання у початковій школі є – спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є такі ієрархічно підпорядковані компетентності учнів, як ключова, загальнопредметна і предметна; засвоєння молодшими школярами вмінь

ефективно використовувати отримані знання на практиці як інструменту вирішення різноманітних життєвих задач; розвиток творчих здібностей молодших школярів та мотивації; навчання школяра самостійно створювати нові продукти діяльності, надаючи дітям велику ступінь свободи та відповідальності [2].

Інструментом формування компетентного учня стає компетентнісна освіта. Компетентнісна освіта – вихід за межі традиційної парадигми навчання, коли результатом вважається система знань, умінь і навичок (ЗУН) учня, а не здатність ефективно діяти. Тому коротко можна визначити, що компетентнісна освіта – особистісно-діяльнісна, результативна освіта. Вона зміщує акцент на здатності особи до практичних дій у певному контексті [6].

Федоренко О зазначає, що компетентнісний підхід ученими визначається як спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових) і предметних компетентностей. Результатом такого процесу має бути формування загальної компетентності, що є інтегрованою характеристикою досягнень учня. Компетентність – інтегрована здатність особистості, яка набута в процесі навчання. Вона включає знання, уміння, навички, досвід, цінності і ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці, тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань [12].

На думку Матвійчук Л. новий етап у розвитку теорії змісту освіти пов'язаний із упровадженням компетентнісного підходу. Надзвичайно важливо, що до змісту шкільної освіти нині включено, крім предметних компетентностей, ще й ключові компетентності. Формування ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної, зокрема початкової, освіти здійснюється шляхом виявлення можливостей конкретного предмета для формування кожної з них [7].

Нинішня освітня реформа спрямована на підвищення якості освіти. Серед чинників, які цьому очікувано сприятимуть, – упровадження методик особистісно й компетентнісно орієнтованого навчання, виховання та розвитку молодших учнів. Тому в ключових компонентах Формули Нової української школи – новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей [1].

Компетентності й компетенції є особистісним досягненням учня, яке він виявляє у певній навчальній ситуації. Ці надбання ґрунтуються на знаннях, уміннях, навичках, досвіді, цінностях. Зв'язок між знаннєвим і компетентнісним підходами відображено у табл. 1 [11].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика знаннєвого та компетентнісного підходів у початковій освіті

Ознаки порівняння	Знаннєвий підхід	Компетентнісний підхід
Мета	Формування всебічно розвиненої гармонійної особистості	Формування діяльної компетентної особистості
Визначення змісту	Зміст навчання формується «від мети»	Зміст навчання формується «від результату»
Позиція вчителя	Передає, навчає, формує. Переважає відтворення знань, застосування за зразком	Інтеграція ціннісної, мотиваційної, діяльнісної, знаннєвої складових навчання; проектування навчальних і життєвих ситуацій для формування предметних та ключових компетентностей
Основні результати	Цінності, знання, вміння, навички	Суб'єктність учіння, цінності, знання, вміння, навички, способи і досвід діяльності, ставлення

Як бачимо, у результатах впровадження компетентнісного підходу наголошується на суб'єктності учіння й оволодінні учнями способами навчальної діяльності, особистому досвіді [11].

Компетентнісно орієнтований підхід до навчання передбачає формування в учнів різних груп компетентностей, які охоплюють глибокі, систематичні, поліфункціональні знання; вміння і навички використання знань у стандартних і нестандартних ситуаціях; ціннісні установки та мотивацію діяльності [10].

Зміст кожного предмета вносить свою частку у цілі й результати початкової освіти (табл. 2). Ефективність цього впливу значно посилюється, якщо, крім предметних, учитель цілеспрямовано на різних уроках розвиває у дітей ключові компетентності, кожна з яких важлива [11].

Формування ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної і, зокрема, початкової освіти здійснюється шляхом виявлення можливостей конкретного предмета для формування кожної з них. Технологічно це означає, що результати предметної і ключової компетентності мають однакову структуру, але різні за змістом [11].

Таблиця 2

Внесок навчальних предметів у результати початкової освіти в контексті компетентнісного підходу

Предмет	Основна компетентність
Українська мова	Комунікативна, соціокультурна, уміння вчитися
Літературне читання	Читацька, комунікативна, інформаційна, уміння вчитися
Математика	Математична, уміння вчитися
Природознавство	Природознавча, дослідницькі уміння
Я у світі	Соціальна, громадянська, уміння вчитися
Музичне мистецтво	Основи музичної культури
Трудове навчання	Предметно-перетворювальна
Основи здоров'я	Здоров'язбережувальна
Сходинки до інформатики	Інформаційно-комунікаційна, уміння вчитися.

Компетентність молодшого школяра покликана сформувати знання, уміння, навички та здатності, які потрібні учню для подальшої освіти в постійно змінних соціальних умовах, стати головним механізмом у соціалізації та адаптації, підготувати дитину до освоєння та виконання основних соціальних ролей у суспільстві, і має стати кінцевою метою соціалізації дітей [8].

Висновки. Таким чином, стратегічним завданням початкової школи на сьогоднішній день є формування у школяра компетентної особистості – бажання і здатності самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку. Таким чином, формування компетентностей молодшого школяра є невід’ємною частиною впровадження компетентнісного підходу, оскільки компетентності стосуються розвитку психічних процесів та індивідуальних якостей особистості учня.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про освіту від 5.09.2017 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017. – № 38-39, ст. 380.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти / Постанова Кабінету Міністрів України № 462 від 20 квітня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/i.
3. Концепція Нової Української школи. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola>.
4. Данилейко С. І. Шляхи формування соціальної компетентності учнів початкової школи [Електронний ресурс] / С. І. Данилейко. – Режим доступу до ресурсу: <http://intkonf.org/danileyko-sishlyahi-formuvannayasotsialnoyi-ompententnosti-uchniv-rochatkovoyishkoli>.
5. Драгозов О. С. Психологічний супровід впровадження компетентнісного підходу в навчання молодших школярів / О. С. Драгозов // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 2. – С. 175-187.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
7. Матвійчук Л. Психолого-педагогічні умови формування ключових компетентностей учнів початкових класів у навчально-виховному процесі / Л. Матвійчук // Нова педагогічна думка. – 2016. – № 4. – С. 85-88.
8. Можасєва О. М. Формування і розвиток основних компетентностей особистості в початковій школі / О. М. Можасєва // Початкова освіта. – 2009. – № 32. – С. 9-13.
9. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
10. Павлик О. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання в контексті неперервної мовної освіти: суть, проблеми та перспективи / О. Павлик // Рідна школа. – 2010. – № 7-8. – С. 66-69.
11. Савченко О. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи / О. Савченко // Гірська школа Українських Карпат. – 2015. – № 12-13. – С. 38-43.
12. Федоренко О. Ф. Особливості формування ключових компетентностей в учнів з порушеннями слуху / О. Ф. Федоренко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2013. – Вип. 23. – С. 248-251.

Кічата С.Л.

студентка,

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

імені Т.Г. Шевченка

ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ

Сьогодні Україна – на порозі нової школи ХХІ століття, яка ставить за мету плекати творчу особистість, створювати умови не тільки для повноцінного та фізичного розвитку дитини, а й для самореалізації її в різних видах творчої діяльності. Дуже важливо підготувати активну особистість – людину, яка зможе брати участь у різноманітних процесах соціальних перетворень майбутнього.

Як один із способів формування і розвитку такої особистості мною розглядається музична навчальна діяльність, в процесі якої дитина засвоює суспільний досвід, норми і правила колективу.

Молодший шкільний вік – сенситивний період для розвитку творчих здібностей і навичок учнів. Дітям цього віку притаманні конкретність і водночас образність мислення, емоційне сприйняття дійсності і активне ставлення до неї. Брак життєвого досвіду та знань компенсується фантазією, яка яскраво виявляється в дитячій музичній творчості.

Гармонійність музичного виховання особливе значення має для дітей молодшого шкільного віку, адже музичні враження, які вони дістають з дитинства, залишаються в їх пам'яті надовго, іноді на все життя. Вивчаючи музику, учні з першого класу мають відчувати та зрозуміти, що вони вивчають життя, бо музика і є саме життя. Отже, «Музика і життя» є наскрізною темою, що об'єднує уроки музичного мистецтва.

Одне з головних завдань вивчення музики учнями початкової школи полягає в тому, щоб навчити їх не тільки спостерігати й емоційно сприймати те чи інше музичне явище, а й розмірковувати про музику як мистецтво, висловлювати свої думки, враження, переживання, тобто залучити школярів до активної творчої діяльності.

Специфічні особливості уроку музичного мистецтва як навчального предмета полягають в тому, що, поряд з музично-освітніми вимогами (знання елементів музичної грамоти, практичні навички з сольфеджіо, вміння розпізнавати будову та форми музичного твору, імпровізувати і т. п.), до уроку ставляться і художньо-виконавські, естетичні вимоги. Саме тому урок музичного мистецтва, методика його проведення – одне із найважливіших питань, які цікавлять сьогодні як вчених педагогів, так і вчителів-практиків загальноосвітніх шкіл. Адже удосконалення методики проведення уроку – один із найважливіших засобів підвищення якості навчання і виховання учнів.

Ефективним способом формування і розвитку художньо-образного мислення як особистісної якості на уроках музичного мистецтва в початкових класах є виконання учнями творчих завдань, які спонукають до активного

мислення, розширюють пізнавальні інтереси особистості, розвивають уяву, фантазію, інтелектуальні здібності та навички. Відомо, що молодші школярі особливо чутливі до створення фантастичних образів різними засобами: у малюванні, ліпленні, складанні казок, віршів, пісень. У фантазуванні дитини тісно переплітаються пам'ять, мислення, мовлення, емоції. Дитина, яка яскраво фантазує в одному виді діяльності, легко переносить цю якість на інші. Важливим засобом стимулювання уяви, художньо-образного мислення є заохочення дитячої творчості та постійне залучення учнів до різноманітних видів, творчих завдань, які дають їм змогу оволодіти індивідуальним досвідом творчої діяльності, сприяють розв'язанню таких завдань:

- формуванню системного музично-образного мислення;
- розвитку творчої уяви, фантазії;
- засвоєнню методів генерації нових, оригінальних ідей;
- зниженню психологічної інерції, звільненню від стереотипів мислення.

Навчити дітей слухати музику і сприймати її художні образи – складне педагогічне завдання. Для кращого і глибшого сприймання учнями музики доцільно використовувати ілюстративний матеріал (малюнки, світлини, репродукції картин тощо), який допоможе їм глибше вникнути в музичний образ, зрозуміти зміст твору, запам'ятати, а потім згадати прослухану музику. Ілюстрації можна розглядати як перед слуханням музики, так і після. Для зосередження слухової уваги перед демонстрацією музичного твору можна використати ігрову ситуацію з перенесенням слухачів у «казку», «музичну країну», «зал філармонії». Вступне слово вчителя може бути у формі розповіді, бесіди, складання невеличких оповідань за змістом творів, спогадами про деякі явища та картини, які діти спостерігають у житті. Слухання музики може передувати розповідь про цікаві факти з життя композиторів та історії написання музичних творів. Так, перед слуханням «Польки» М. Глінки можна розповісти про дитинство композитора, про те, як він любив слухати народні пісні та танці, а перед слуханням уривків з дитячої опери М. Лисенка «Коза – Дереза» вчитель може розказати учням про першу постановку цієї опери в домі композитора, де виконавцями були його діти та їхні друзі. В окремих випадках можна перед слуханням музики стимулювати художньо-образне мислення учнів, пропонуючи уявити зміст твору через складені ними короткі оповідання. Так, наприклад, перед слуханням фортепіанних п'єс П. Чайковського «Хвороба ляльки» та «Нова лялька» учні отримують завдання: скласти невеличкі оповідання з такими ж назвами.

Складність сприйняття музичних творів учнями полягає у тому, що музичний образ – це, передусім, вираження безпосередніх почуттів, переживань, настроїв, що передаються інтонаційно-образною формою, яку неможливо втілити ні в словах, ні перекласти на мову конкретних понять. Особливість сприйняття музики полягає в умінні слухати красу співзвуччя, його виразність, проїнятися настроєм, почуттями, думками автора. Естетичне сприйняття музики – це процес, у якому присутні як пізнавальні, так і емоційні елементи. Емоційність – один з необхідних компонентів сприйняття, проте не менш важливі й знання про виражальні музичні засоби (мелодію, темп, ритм, характер звучання тощо), набуті під час відповідно організованого

спілкування школярів з музикою, цілеспрямованого ознайомлення їх з найрізноманітнішими жанрами музичного мистецтва.

Практика свідчить, що естетичне сприйняття учнями музики тим сильніше, чим більше виникає асоціацій у їхній свідомості. Асоціації й образи, що безперервно з'являються у процесі сприймання музичних творів, будучи похідними від емоцій, які виникають у слухача, в свою чергу, впливають на їхню інтенсивність, забарвлення, глибину, стають первинним почуттєвим матеріалом для створення суб'єктивного музичного образу. При цьому, як вважає Є. Назанкінський, музика асоціюється «не з яскраво усвідомлюваними, чітко видимими, відчутними образами-уявленнями, а з невиразними комплексними відчуттями, часто емоційного характеру, які не встигають піднятися до рівня усвідомлення. І лише під час наступного самоаналізу ці приховані компоненти сприймання можуть набувати форми наочного уявлення, образного метафоричного визначення» [1].

В естетичному сприйнятті творів мистецтва молодшими школярами можна умовно встановити три ступені. На першому з них сприймання творів мистецтва найбільш яскраве, виразне й цікаве. В музиці школярі відзначають її характер: сумна, журлива, весела, бадьора. Процес сприймання музики поєднує у собі досвід переживань і роздумів учнів. Цей досвід формується під впливом музичного мистецтва, художності виконання творів музики. На другому ступені сприймання учні трансформують схему дій, що їх містить зміст твору.

На третьому ступені школярі сприймають художній образ близько до авторського задуму, усвідомлюють його морально-естетичне значення. Названі ступені сприйняття творів мистецтва взаємозумовлені. В кожному з них присутній творчий елемент (уява, фантазія, почуття, думки). Тому розвиток художньо-образного мислення учнів має відбуватися шляхом поетапного розширення спектру естетичних емоцій. Корисними при цьому можуть бути такі навчальні завдання:

- прослухати музичний твір, визначити його загальний настрій;
- на основі вражень від прослуханого твору скласти коротку розповідь;
- добрати музику до своєї улюбленої іграшки або домашньої тварини із запропонованої учителем низки творів;
- намалювати або скласти розповіді про пригоди, що відбуваються з героями музичного твору;
- залучити дітей до ігор, метою яких є активізація їх музично-слухових уявлень, сприяння формуванню умінь вслухатися в звучання музики тощо.

Навчання музики в загальноосвітній школі має на меті дати учням певний мінімум знань, умінь та навичок на основі слухання музики, співу в хорі та засвоєння елементарних відомостей з музичної грамоти. Навчальні програми передбачають вивчення народних пісень, творів українських та зарубіжних композиторів-класиків.

Учні сприймають у творі те, що хочуть і можуть почути. Вони віддають перевагу музиці, яка відповідає їхнім смакам, запитам та інтересам. Відтак тільки відповідність змісту музичного твору потребам особистості, тому, що її

хвилює, може перетворити поверхові переживання у глибоко особисті, стати надбанням особистості.

Музичне виховання, яке здійснюється правильно, завжди сприяє формуванню багатьох якостей і властивостей учнів. Гармонійність музично-естетичного виховання важлива для дітей різного віку, але особливе значення має для старших школярів. Музичні враження, які вони дістають, залишаються в пам'яті надовго, іноді на все життя.

Якщо діти виховуються в дусі чутливості до всього прекрасного в житті, якщо вони дістають різноманітні враження, займаються різними видами музичної діяльності, то їхні музичні здібності розвиваються плідно і успішно. Цими принциповими положеннями треба керуватися при організації різних видів музичної діяльності дітей.

Завдання ролі музики у формуванні художньо-образного мислення в учнів початкових класів можна сформулювати так:

1. Систематично розвивати естетичні сприйняття, почуття та уявлення учнів. Твори мистецтва, краса природи, прекрасне у навколишньому житті викликають естетично забарвлене сприйняття, естетичні переживання – емоційну чутливість, радість, хвилювання, особливу зацікавленість.

2. Залучати школярів до діяльності в галузі мистецтва, виховувати в них потребу й звичку посилено вносити елементи прекрасного в побут, в людські стосунки.

3. Закладати основи естетичного смаку, розвивати художньо-творчі здібності дітей. Чим естетично більше розвинута дитина, чим міцніші її художні вміння й навички, тим повніше та цікавіше протікає її творча діяльність.

Отже, в молодшому шкільному віці, може виявлятися естетичне ставлення до життя та мистецтва. Все, набуто дитиною в цьому віці, на наступному етапі розширюється та поглиблюється.

Якщо взяти до уваги вказані вище завдання естетичного виховання та вікові особливості молодшого школяра то можна назвати ряд компонентів, які визначають естетичне ставлення до життя та мистецтва: психічні процеси – естетичні відчуття та сприйняття, зорова та слухова зосередженість і спостережливість, творча уява; естетичні почуття, нахили, потреби в діяльності, надання переваги тому чи іншому виду мистецтва, що виникає та народжується під впливом виховання і навчання.

Організуючи музичну діяльність молодших школярів, важливо виявити джерела виникнення різноманітних видів музичної діяльності, знайти їхні найпростіші початкові форми.

Таким чином, ефективним способом формування і розвитку означених якостей особистості молодших школярів на уроках музичного мистецтва є використання творчих завдань і вправ, які передбачають комплексне застосування різних видів мистецтв: музики, літератури, образотворчого мистецтва, завдяки яким не тільки збагачуються знання учнів, але й розвивається їх творче мислення, уява, фантазія, розширюються пізнавальні інтереси, формується емоційна сфера.

Список використаних джерел:

1. Назайкинский Е. О психологии музыкального восприятия // М., 1972, 384 с.
2. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник // К., 2002, 270 с.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи // К.: Абрис, 1997, 446 с.

Козленко Ю.В.

студентка,

*Ніжинський державний педагогічний університет
імені Миколи Гоголя*

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВОГО ПРЕДМЕТУ

Впродовж останніх років широке розповсюдження отримують ідеї автономії навчання і порушується питання щодо необхідності збільшення ступеня автономії у вузах та школах.

Вивчення і навчання іноземної мови дуже пов'язано з розвитком суспільства, і оскільки цей процес безкінечний і безперервний, вчитель знаходиться у постійному пошуку нових методів та інструментів для найбільш ефективного і цікавого вивчення та засвоєння. Саморозвиток і самовдосконалення викладача є одним з ключових моментів у процесі формування його професійної компетентності.

Саме тому це є проблемою щодо питання навчальної автономії школярів і студентів. Це зв'язано з тим, що основною метою навчання являє собою формування різних компетентностей, яка насамперед неможлива без розуміння функцій, вміння використовувати різні стратегії навчання, самоаналіз і самооцінку [1, с. 32].

Н. Ф. Коряковцева зазначає, що автономія це процес який означає самокеріваність навчальної діяльності, яка стартує в наслідку самоаналізу, самооцінки та поставлення цілей і завдань [2, с. 136].

Автономія – це, насамперед, однакова відповідальність учнів і викладачів за наслідки власної роботи, коли учень має можливість обирати, місце, партнера і метод вивчення та процес звітування за результат, а академічний заклад дає йому таке право, водночас визначаючи весь рівень відповідальності щодо виконання обумовлених угодою обов'язків, строків, обсягу виконання завдання, а також результату порушення встановлених і погоджених правил [3, с. 54].

Аналізуючи умови, потрібні для організації автономного вивчення, Г. В. Сорокових виділяє два випадки:

1) психологічне бажання учнів навчатися автономно і стремління вчителя організувати і спрямовувати їх діяльність;

2) здатність студентів діяти залежно від власних внутрішніх мотивів та цілей, а не нав'язаних зовні; здатність викладача створити необхідні умови

для автономного навчання і правильно визначити своє місце у цьому процесі [4, с. 24].

Розвиток в учнів автономії, за О. Б. Тарнопольским, охоплює кілька взаємопов'язаних рівнів.

- перший рівень передбачає розвиток вмінь навчатися автономно;
- другий рівень має зв'язок з терміном самодоступ (self-access);
- третій рівень обіймає незалежну творчу діяльність, при котрій «учні самотужки розв'язують проблемні творчі задачі [5, с. 18].

Це не означає, що викладачі / вчителі залишають своїх підопічних без допомоги, підказки, поради; викладачі / вчителі лише показують шлях до самовдосконалення і більш успішної діяльності у будь-якій сфері за умови оволодіння певною групою навичок.

Оскільки проблема ще досить молода і недостатньо вивчена, підручники з методики викладання теж надають небагато інформації.

Так як викладачі прагнуть допомогти своїм підопічним досягти найвищого рівня навчальної автономії, варто зазначити, що викладач повинен пам'ятати, що не можна повністю віддавати процес навчання в руки студента, тому що в межах навчальних курсів університету існують певні обмеження.

По-перше, рівень автономії буде регулюватися вимогами навчального плану і програмами з певних дисциплін.

По-друге, присутність викладача/консультанта під час навчального процесу, а особливо аудиторних занять обов'язкова, а значить студент не може бути повністю автономним [5, с. 26].

Враховуючи, що викладач/консультант має приділяти максимум зусиль для досягнення найвищого рівня навчальної автономії, викладач повинен також розглядати шляхи її впровадження.

- в першу чергу, викладач визначає навчальні потреби учня / студента, спираючись на це, описує цілі навчання, а також планує навчальний процес;
- наступним кроком є вибір ресурсів і навчальних матеріалів;
- далі викладач обирає стратегії навчання, впроваджує їх у практичній діяльності, проводить моніторинг і оцінку процесу;
- останнім і найголовнішим пунктом є самооцінка та рефлексія [6, с. 2].

Отже, зрозуміти головне завдання автономії, а також навчитися застосовувати свої знання студентам допоможуть різноманітні вправи та завдання на практичних заняттях, співпраця з викладачем, активна роль під час вибору тем, завдань і матеріалів. Особлива увага також повинна приділятися заняттям із методики викладання, під час яких студенти мають змогу відчувати себе вчителем, проаналізувати не тільки те, як вони навчаються, а і як навчають їх, що допоможе скорегувати начально-виховний процес і визначити пріоритетні напрямки співпраці викладача зі студентами.

Список використаних джерел:

1. Коряковцева Н.Ф. Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии: [учеб. пособие] / Н.Ф. Коряковцева. – М.: Издательский центр «Академия», 2010. – 192 с.

2. Караєва Т.В. Методика навчання ділової мови з урахуванням рівня автономії студентів економічних спеціальностей: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. «Теорія та методика навчання» / Т.В. Караєва. – К., 2009. – 200 с.

3. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс / Е.Н. Соловова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 272 с.

4. Сороковых Г.В. Программа-концепция формирования субъекта образования в процессе изучения иностранного языка в неязыковом вузе / Г.В. Сороковых. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2004. – 108 с.

5. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.

6. Reinders, H. Towards a Classroom Pedagogy for Learner Autonomy: a Framework of Independent Language learning Skills. / H. Reinders // Australian Journal of Teacher Education. – № 35(5). – 2010.

Ладика О.В.

викладач,

Машинобудівний коледж

Донбаської державної машинобудівної академії

ІНТЕРАКТИВНІ ІГРИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ОСВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

*Розвивальні ігри – справжній гімнастичний зал
для тренування розуму!
Борис і Олена Нікітіни.*

Кожне заняття української мови – складна, цілісна, динамічна система змісту навчального матеріалу й організації роботи з ним, яка насамперед спрямовується на засвоєння матеріалу, зазначеного в темі заняття. Мета заняття збігається з метою навчального процесу в цілому.

Пріоритетним завданням у сучасному освітньому просторі є формування національно-мовної особистості студента. Цього можна досягти, якщо на кожному занятті, позакласній роботі виховується увага до слова, свідоме ставлення до мови як засобу самовираження, спілкування між людьми, передачі почуттів і переживань, ставлення до довкілля. Розвивається мовлення, а отже й мислення, інтелект, мовленнєва пам'ять, емоційна сфера особистості, мовне почуття, естетичний смак, розуміння краси української мови, багатство її мовних засобів, виражальних можливостей [6, с. 7].

Одна з моделей інноваційного навчання – навчально-ігрова. У будь-якому віці люди із превеликим задоволенням розв'язують ребуси, шаради, кросворди, грають в інтелектуальні ігри. А чому б і викладачеві на заняттях не поєднати гру з навчанням?

Інтерактивні ігри, ігрові заняття і прийоми підвищують ефективність сприймання студентами навчального матеріалу, урізноманітнюють їхню навчальну діяльність, вносять елемент цікавості.

Але потрібно докласти неабияких зусиль, високої професійної майстерності під час підготовки до кожного заняття, щоб студенти отримували знання у формі особливо дохідливих, привабливих, цікавих методичних модусів.

У своїй практиці використовую такі види ігор: мовознай, лінгвоестафета, камінь спотикання, лінгвістичний нонстоп, поле чудес, лінгвістичне лото, скульптор словосполучень та інші.

Під час вивчення теми «Прикметник» застосовую гру «Біг з бар'єрами», методична цінність якої полягає у змозі комплексно повторити ключові моменти виучуваного матеріалу, перевірити і відшліфувати практичні навички володіння мовою, а також привчити студентів працювати злагоджено, з урахуванням навчальних можливостей і рівня знань кожного.

1. Орфографічний бар'єр.

Від наведених географічних назв утворіть прикметники

Гамбург, Сиваш, Павлиш, Гадяч, Гонконг, Люксембург, Карадаг, Рига, Чехія, Прусія, Білорусь, Запоріжжя.

2. Орфоепічний бар'єр.

Поставте наголос у наведених прикметниках

Нудний, легкий, товстий, перехідний, твердий, болотистий, вузький, клопітний, кухонний, маленький, ненависний.

3. Словотвірний бар'єр

Від наведених пар слів утворіть складні прикметники

Рясний, лист; яскравий, червоний; західний, Україна; широкий, поле; культура, історія; мова, стилістика.

4. Лексичний бар'єр.

Поясніть значення наведених прикметників

Лихий, картатий, вилицюватий, довготелесий, задерикуватий, підозрілий, крилатий, розлогий, зграбний.

5. Морфологічний бар'єр.

Провідмінійте наведені прикметники

Свіже печиво, колючий кущ, широколиций чоловік, найвродливіші дівчата, довгошия жирафа.

6. Синтаксичний бар'єр.

Визначте синтаксичні функції прикметників

І напружений погляд хоче відшукати у тьмі глибокій блискавок фанатичні очі, а не місяця мрійний спокій.

Аналогічні завдання підбираю і до тем «Множинні іменники», «Числівник», «Прислівник».

До теми «Іменник» добираю наступну гру «Зайвина». За допомогою цього прийому тренується увага студентів, розвиваються навички аналізу, порівняння й зіставлення мовних явищ, закріплюється власне лінгвістичне поняття.

За правилами гри студенти отримують аркуші, на яких погруповано подається перелік певних лінгвістичних термінів, понять, мовних одиниць; їхнє завдання полягатиме в тому, щоб знайти й вилучити зайве, тобто все те, що не підлягає об'єднанню спільною ідеєю, правилом.

Командною грою «Лінгвоестафета» вдосконалюємо мовно-мовленнєві навички студентів, знайомимо їх з певними мовними явищами шляхом

активної діяльності. Наведу орієнтовну схему естафети, у якій зазначається послідовність етапів, що їх мають пройти команди.

«Орфографічна лінгвістика»

1 учасник – запишіть наведені слова, поставивши замість трьох крапок потрібні літери;

2 учасник – сформулюйте правило, яке регулює написання наведених слів, і визначте принцип орфографії, на який цей принцип спирається;

3 учасник – доберіть у тій самій кількості власні приклади, які б ілюстрували б ці правила;

4 учасник – провідмінійте наведені слова (продієвідмінійте, доберіть синоніми антоніми, виконайте розбір (фонетичний, морфологічний, словотвірний) тощо);

5 учасник – складіть з наведеними словами речення.

Гра «Мовознай» допомагає у живій формі перевірити рівень знань студентів та якість їхніх умінь і навичок із певної теми курсу мови. За правилами гри кожен студент отримує комплекс завдань, поділених на 12 пунктів (такий поділ полегшує виставлення оцінки). Подолання кожної зі сходінок підвищує статус студента у вигляді здобуття певного звання, а саме:

Перша сходинка – учень середньої школи.

Друга сходинка – випускник середньої школи.

Третя сходинка – абітурієнт ВНЗ.

Четверта сходинка – студент ВНЗ.

П'ята сходинка – випускник ВНЗ.

Шоста сходинка – аспірант.

Сьома сходинка – кандидат наук.

Восьма сходинка – доцент.

Дев'ята сходинка – докторант.

Десята сходинка – доктор наук.

Одинадцята сходинка – професор.

Дванадцята сходинка – академік.

Після виконання завдань, перевіряються й оголошуються результати робіт. Цю гру найдоцільніше використовувати під час тематичного оцінювання.

Під час вивчення теми «Правопис слів іншомовного походження», «Вживання літери Г», «Відмінювання дієслів» використовую гру «Сейф мовних знань».

Ця гра створює умови для практичного закріплення теоретичної поінформованості студентів з різних питань курсу мови, сприяє глибшому освоєнню мовознавчих понять, виробленню швидкої реакції, розвиває вміння ощадливо витрачати інтелектуальні зусилля.

Протягом періоду апробації методики використання ігор на заняттях з української мови відбулися позитивні зміни в опануванні студентами навчального матеріалу, значно зріс рівень їх комунікативних вмінь і навичок. Підвищилась активність студентів на заняттях, покращився моральний клімат в експериментальних групах.

Студенти з задоволенням беруть участь у грі, демонструють уміння творчо мислити, аналізувати мовні поняття та явища, висловлювати власні думки й аргументовано переконувати інших у правильності обраної позиції.

Таким чином, ігрова діяльність, окрім навчальної, такої, яка сприяє ефективному вивченню мови, виконує виховну та розвиваючу функції.

Застосування дидактичних ігор у процесі вивчення української мови дозволяє розглядати їх як одну із педагогічних умов інтенсифікації даного процесу, оскільки ігрова діяльність забезпечує ефективне засвоєння мовного матеріалу, позитивну зміну ставлення студентів до вивчення мови завдяки безпосередньому спілкуванню, емоційному підйому, пізнавальній мотивації.

Список використаних джерел:

1. Баюк А.Ф. Педагогічний словник / А.Ф. Баюк, М.І. Голдованський, Г.В. Потапнікова – Хмельницький: Вид-во Хмельницького Центру ДМСУ, 2006. – 93 с. – Режим доступу до словника: http://www.center.km.ua/old_version/metod_mat/6/6.html.
2. Брижатенко О. Можливості імітаційно-дидактичної гри у формуванні пізнавальної активності старшокласників / О. Брижатенко // Шлях освіти. – 2006. – № 4. – С. 34-37.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: [навчальний посібник] / Наталія Павлівна Волкова. – К.: Академія, 2001. – 212 с.
4. Воробйова С. Дидактична гра в процесі навчання / С. Воробйова // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С. 46-48.
5. Гамалій А.Т. Ігри та цікаві вправи з української мови / А.Т. Гамалій. – К.: Рад. школа, 1980. – 112 с.
6. Федоренко В.Л. Енциклопедія інтелектуальних ігор на уроках української мови. – Х.: Вид. група «Основа»: ПП «Тріада+», 2007. – 432 с.

Михалюк Л.П.

студент,

Науковий керівник: Соляр Л.В.

асистент,

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

імені Тараса Шевченка

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ФАКТОР МУЗИЧНО-ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

*«Творчість – це не розкіш для
обраних, а загальна біологічна потреба,
часто не усвідомлювана нами.»*

Геннадій Іванов.

Творчість супроводжує нас усе життя: спрямовує, підносить, надихає та окрилює. Становлення творчих процесів сприяє не тільки на пріоритети направленості саморозвитку кожного, але є істинним напрямком прогресу

суспільства загалом. Формування творчого потенціалу починається з раннього дитинства.

У розвитку творчої особистості вагоме місце належить мистецтву. Музика має особливий статус у системі мистецтв, бо за силою впливу на внутрішній світ людини їй немає рівних.

У час духовного відродження України проблема становлення й формування людини, особливо творчої, наділеної потенціалом перетворювати на краще навколишній світ, творчість набула особливої актуальності [3]. Це й обумовило мету даної статті, яка полягає у розкритті значення творчої діяльності, як важливого фактору музичного-творчого розвитку учнів.

Проблеми творчого розвитку особистості відображені у психолого-педагогічних працях Л. Виготського, З. Левіна, Я. Пономарьова, В. Роменець, С. Рубінштейна, Б. Теплова, В. Сухомлинського та інших вітчизняних фахівців. Велика увага питанням дитячої творчості приділялась і в галузі музичної педагогіки (Б. Асаф'єв, Н. Ветлугіна, К. Головська, Д. Кабалевський, Б. Яворський) однак, розробка даної теми з урахуванням розпочатого сьогодні активного реформування української школи, на наш погляд, вимагає більшої уваги.

Лейтмотивом досліджень проблем творчості у вітчизняній психології стала думка С. Л. Рубінштейна про те, що мислення починається в проблемній ситуації, вирішення якої вимагає створення або нових речей, або якісно нових способів дії. Але створення нового і є творчість [4, с. 317].

«Творчість, – стверджував В. О. Сухомлинський, – не приходить до дітей з якогось натхнення. Творчості треба вчити» [5]. На переконання вченого, становлення творчої особистості неможливе без індивідуального підходу до дитини. Найважливішим методом вивчення індивідуальної своєрідності дитини вчений вважав спостереження, а спостережливість визначав як провідну професійну властивість педагога [5].

Дитяча творчість на уроках музичного мистецтва являє собою пізнавально-пошукову музичну практику. Творчість школярів тим і цінна, що вони самі відкривають щось нове, раніше невідоме їм у світі музики.

Ідея формування особистості учнів шляхом активізації їх творчого музичного мислення в процесі виконання і сприймання музики обґрунтована Б. В. Асаф'євим та Б. Л. Яворським.

Для досягнення успіху в розвитку творчих здібностей дітей Б. Яворський вважав, що необхідно організовувати музичну діяльність у різноманітних формах: хоровий спів, слухання музики, гра на елементарних музичних інструментах, ритміка, дитяча музична творчість (імпровізація). Елементи творчості розглядалися вченим як невід'ємна частина будь-якої виконавської діяльності. Головну роль вчений відводив діяльності дітей, пов'язаній з імпровізацією. Імпровізації поділялися на такі види: музичні, рухові, вербально-перцептивні, зображально-ілюстративні [6, с. 102].

Дещо інший підхід до активного творчого музичного сприймання та виконавства дітей пропонував Б. Асаф'єв. Вихідною тезою було твердження, що мистецтво в школі, перш за все, об'єкт спостереження, а не «заучування». Тому головним завданням виступало формування слухацької культури учнів. Велике значення мають ідеї автора про дитячу музичну творчість. Учений

визначає найбільш доступні види дитячої творчості: створення підголосків, варіантів наспіву, мелодії до віршів, вокальних та інструментальних імпровізацій [1, с. 22].

Аналізуючи дослідження Н. О. Ветлугіної переконаємося, що у художньо-творчому розвитку дитини істотне значення мають особистісні та психічні якості, ті індивідуально-психологічні особливості, які дозволяють дитині легко, швидко та якісно оволодівати способами творчих дій та успішно вправлятися з ними: знаходити нове рішення, застосовувати засвоєне в зовсім інших і несподіваних ситуаціях. Н. О. Ветлугіна запропонувала класифікацію загальних художньо-творчих здібностей, що розвиваються не лише у процесі художньої діяльності, а й протягом усього життя: здібність сприймати, відчувати прекрасне, красиве у природу, побуті, праці, суспільних стосунках, творах мистецтва; здібність оцінювати красиве в оточуючому [с. 82-86]. На переконання вченої, дитяча творчість є важливою умовою і засобом розвитку здатності образного бачення навколишнього [7, с. 123].

Виконавська діяльність є важливим чинником у творчому розвитку дитини, сприяє швидкому проходженню етапів культурного зростання. Творчий розвиток особистості учня відбувається в процесі застосування різних видів музичної діяльності (спів, гра на музичних інструментах, сценічне виконання), в основі якої лежить виконавська майстерність.

Творча музична діяльність не тільки формує художні смаки школярів і сприяє творчому розвитку особистості, але й впливає на вчинки школярів, формуючи естетичне ставлення до дійсності. А власна музично-ігрова діяльність формує і розвиває такі почуття як самостійність, швидкість реакції, рішучість, винахідливість, витримку, ініціативність, організаторські здібності, дружні та товариські відносини, взаємодопомогу тощо.

У процесі підготовки учнів до творчих дій в галузі музичного сприймання і виконання Дмитрієва Л. Г. виділяє три взаємопов'язані напрямки. Перший – збагачення життєвих та музичних вражень дітей. Так, наприклад, знання казок, віршів, народних звичаїв, героїв книг, поведінки тварин і. т. д складає основу для проведення тієї чи іншої гри. Сприймання художньо цінних творів збагачує слухові враження учнів, стимулює зацікавлене відношення до музики. Другий напрямок знайомить дітей зі способами творчих дій. З цією метою їм пропонується порівняти нескладні п'єси, пісні з подібним ритмом, ладовими інтонаціями, але контрастними за характером. Подаються приклади музичної творчості, наприклад, складання ритмічного вступу. Третій напрямок передбачає оволодіння способами творчих дій. Спочатку їм показує сам вчитель: після спільного виконання пісні він продумує на слух план її виконання, аргументуючи доцільність того чи іншого творчого рішення. На основі одержаного досвіду діти надалі будуть діяти самі [3, с. 97-100].

Отже, серед засобів творчого розвитку учнів найбільш доцільною можна вважати систему завдань в музичній діяльності. А творча діяльність посідає особливе місце на уроках музичного мистецтва, що сприяє формуванню і розвитку творчих здібностей учнів. Зміна освітньої парадигми зумовлює необхідність переосмислення сфери виховання творчої особистості засобами мистецтва та розробку ефективних умов, оптимальних методик і технологій,

що відповідають сучасним методологічним та теоретичним засадам. Перспективою подальших розвідок може стати дослідження методики використання творчих завдань у процесі засвоєння різних видів музичної діяльності учнів.

Список використаних джерел:

1. Асаф'єв Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании. – Л.: Музыка, 1973. – 144 с.
2. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини. – К.: Музична Україна, 1978. – 256 с.
3. Дмитриева Л. Творческое развитие школьников на уроке музыки // Музыкальное воспитание в школе. Выпуск 15 [составитель О. А. Апраксина]. – М.: Музыка, 1982. – 158 с.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2001. – 720 с.
5. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором // Вибрані твори у 5 т. – Т. 4. – К.: Радянська школа, 1976. – С. 329-629.
6. Холоденко В. Педагогічні умови творчої активності молодших школярів у сфері музичного мистецтва // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – К.: НПУ, 2001. – 420 с.
7. Художественное творчество и ребёнок: монография [редакция Н. А. Ветлугиной]. – М.: Педагогика, 1972. – 366 с.

Огарь Ю.В.

аспірант,

Київський університет імені Бориса Грінченка

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД» ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сьогодні головним освітнім пріоритетом є підготовка учня до життя в інноваційному суспільстві, що зможе ефективно та свідомо співпрацювати в глобалізованому життєвому просторі, швидко реагуватиме на зміни. Особистісно орієнтований підхід передбачає перетворення позиції вчителя і учня на рівноправні партнерські, оскільки перший не стільки вчить і виховує, скільки актуалізує, стимулює учня до загального і мовно-мовленнєвого розвитку, створює умови для саморозвитку [1].

Для визначення сутності поняття «особистісно орієнтований підхід» та особливостей його реалізації у процесі навчання української мови учнів в закладах загальної середньої освіти нам необхідно було зібрати, вивчити на проаналізувати генезу становлення цього поняття від «гуманістичного підходу», «гуманізації освіти», як одну з передумов до «олюднення» освіти [2, с. 156]; «індивід», «індивідуальність», «особистість» для розуміння виникнення поняття «особистісний підхід»; «особистісно орієнтована освіта», «особистісно орієнтоване навчання» для розкриття сутності поняття «особистісно орієнтований підхід» у контексті його застосування на уроках української мови.

Саме гуманізм був передумовою для виникнення особистісно орієнтованого підходу, для якого навчання має забезпечувати розвиток індивідуальних здібностей кожної особистості («ідея вільного виховання») (Ф. Рабле, Я. Коменський, М. Монтень, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці). Згодом у рамках гуманістичної психології (К. Гольдштейн, А. Маслоу, Дж. Олпорт, К. Роджерс, Е. Фром, Р. Бернса та ін.) виникає термін «гуманістичний підхід» (50-ті роки ХХ століття), для якого людина розглядалася як неповторна унікальна цілісність, якій притаманний певний ступінь свободи від зовнішньої детермінації завдяки тим цінностям, якими вона керується. Гуманістичний підхід розглядав людину як «відкриту можливість» самоактуалізації, властиву тільки людині [4, с. 29].

Гуманізація освіти – це посилення її спрямованості на формування особистості, активне засвоєння в школі моральних норм, вироблених людством упродовж багатовікової історії [5, с. 66]. Вона передбачає формування в учнів цілісності, системності бачення світу і свого місця в ньому на основі єдності теорії й особистого власного досвіду [2, с. 157].

У 70–90-ті роки питання про особистісний підхід у психології та педагогіці неодноразово порушувались у працях В. Сухомлинського, І. Кона, А. Петровського, Б. Федоришина, І. Беха та інших [4, с. 29]. Щоб зрозуміти його особливості, необхідно, скориставшись словниками та науковою літературою, з'ясувати відмінності таких понять як: індивід, індивідуальність та особистість (див. рис. 1).

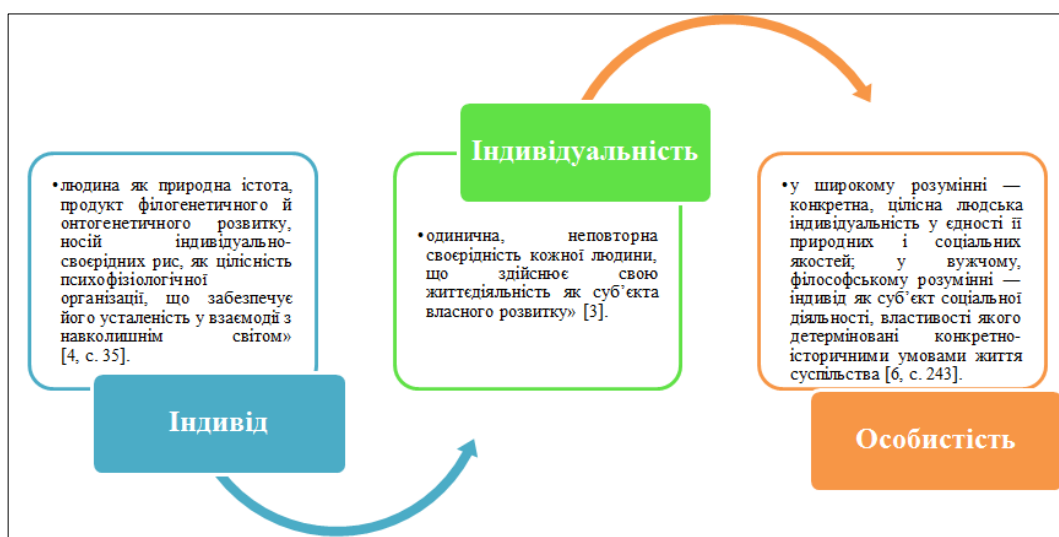

Рис. 1. Індивід – індивідуальність – особистість

Слід уникати ототожнення поняття «особистість» та «індивід» (представник людського роду) чи «індивідуальність» (неповторна своєрідність кожного окремого індивіда) у процесі тлумачення поняття «особистісний підхід».

Особистісний підхід – послідовне ставлення педагога до учня як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта навчальної взаємодії [6, с. 243]. На думку О. Пехоти,

особистісний підхід доцільно розглядати як важливий психолого-педагогічний принцип, як методологічний інструментарій, основу якого становить сукупність вихідних концептуальних уявлень, цільових установок, методико-психодіагностичних та психолого-технологічних засобів, які забезпечують більш глибоке цілісне розуміння, пізнання особистості дитини і на цій основі – її гармонійний розвиток в умовах існуючої освітньої системи [4, с. 30]. Дослідниця зауважує, що на початку XXI століття значно зростає інтерес до особистісного підходу саме в педагогічній психології та практичній педагогіці. Враховуючи складність розробки такого підходу, дослідники вважають за доцільне здійснювати його побудову на шляху переходу до нього від інших, більш розроблених підходів (див. рис. 2).

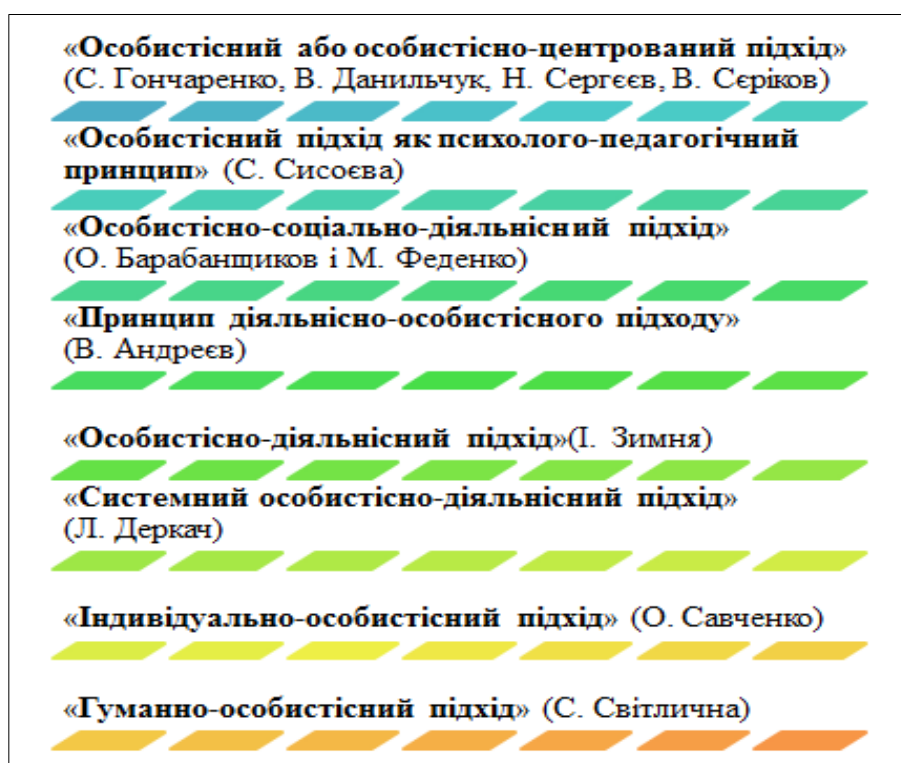

Рис. 2. Форми особистісно орієнтованого підходу [4; 30]

Саме особистісний компонент є визначальним у процесі побудови реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання української мови учнів в закладах загальної середньої освіти. Тому наступним буде визначення поняття «*особистісно орієнтоване навчання*», центром якого, на думку І. Якиманської, є особистість дитини, її самобутність, самоцінність: суб'єктний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти [3].

Зупинимося на декількох визначеннях провідних українських науковців. «*Особистісно орієнтоване навчання* – процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії учня і вчителя, метою якого є засвоєння предметних знань, вироблення умінь і навичок як засобу розвитку особистості, формування її життєвих компетентностей» (А. Фасоля) [7, с. 128]. «Особистісно орієнтоване навчання – «організація навчання на засадах всебічного врахування індивідуальних потреб і

можливостей учня, глибокої поваги до його особистості, ставлення до нього як до свідомого і відповідального суб'єкта навчально-виховної взаємодії з учителем і ровесниками. Метою цього типу навчання є створення умов (змісту, методів, середовища) для індивідуальної самореалізації учня, розвитку і саморозвитку його особистісних якостей» (О. Савченко) [7, с. 129]; навчання, яке «надає кожному учневі, спираючись на його здібності, нахили, інтереси, особистісні цінності і суб'єктний досвід, можливість реалізувати себе в пізнавальній та інших видах діяльності...» (С. Подмазін) [7, с. 129].

На думку О. Пехоти, у процесі особистісно орієнтованого навчання на уроках української мови можна виділити такі завдання:

- розвинути індивідуальні пізнавальні здібності кожного учня;
- максимально виявити, ініціювати, використати, «окультурити» індивідуальний (суб'єктний) досвід в освітньому процесі;
- допомогти особистості пізнати себе, самовизначитись та самореалізуватись, а не формувати попередньо задані якості;
- сформувати в особистості культуру життєдіяльності, яка дає можливість продуктивно будувати своє повсякденне життя [4, с. 34].

Отже, особистісно орієнтоване навчання має на меті розвиток внутрішніх якостей учня на основі реалізації його потенційних можливостей і базується на засадах визнання самоцінності особистості, забезпечення її суб'єктності й успішності в різних видах діяльності. Особистісно орієнтований підхід до навчання української мови учнів в закладах загальної середньої освіти спрямований на створення освітнього процесу, що орієнтується на учня, підтримує та розвиває індивідуальності, пробуджує творчий потенціал, створює у процесі навчання ситуації вибору, які стимулюють учня до подальшого самостійного вивчення предмету.

Список використаних джерел:

1. Дика Н. М. Розвиток мовної особистості вчителя-словесника інформаційної доби // «Формування мовної особистості інформаційної доби». Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція.м. Київ. 30 травня 2017 року. URL:<http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/fmoid/paper/viewFile/172/159> (дата звернення: 18.10.2018).
2. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 1036 с.
3. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская; отв. ред. М. А. Ушакова. 2.изд. Москва: Сентябрь, 2000. 110 с.
4. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2001. 256 с.
5. Словник-довідник з української лінгводидактики / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.
6. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. Вид. 2-е, допов. й випр. Рівне: Волин. береги, 2011. 519 с.
7. Фасоля А. М. Особистісно зорієнтоване навчання: сутність, основи, технології: курс лекцій для слухачів курсів підвищ. кваліфікації пед. Кадрів. Рівне: Юлат, 2008. 131 с.

Пирог Н.В.

студентка,

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

В умовах розбудови суверенної України надзвичайно гостро постає потреба у освічених, творчих, активних особистостях. А тому перед сучасним українським суспільством надзвичайно актуально постає проблема створення оптимальних умов для розвитку пізнавальної сфери молодших школярів [5]. Специфічність навчальної діяльності в початкових класах обумовлена особливостями формування та розвитку в дітей молодшого шкільного віку пізнавальних процесів, емоційно-вольової та мотиваційної сфери [6].

Когнітивна або пізнавальна сфера особистості – це сфера, до якої належать: пізнавальні процеси – відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява. Кожна людина здійснює пізнавальну (когнітивну) діяльність, бо вона активно ставить перед собою мету, намагається її досягти [1].

Пізнавальна діяльність молодшого школяра спрямована на інтенсивний інтелектуальний розвиток; відбувається перехід від наочно-образного до перших проявів абстрактно-логічного мислення, від безпосереднього чуттєвого сприймання світу до сприймання, вираженого в абстрактних поняттях; формується довільна увага; спостерігається інтенсивний розвиток довільної пам'яті й активне використання мимовільної, підвищується точність впізнавання збережених у пам'яті об'єктів. Відбувається інтенсивне формування інтелектуальних та пізнавальних здібностей [2].

Аналізуючи розвиток пізнавальних можливостей молодшого школяра, слід зазначити, що найрізноманітніші впливи на дитину, об'єднуючись у пізнавальній сфері, складають особливе інтелектуально-особистісне утворення – пізнавальну потребу [10]. У молодших класах в учнів формуються основні інтелектуальні уміння, необхідні для успішного оволодіння курсом середньої школи, розвиваються пізнавальні сили і здібності, найважливішою умовою виховання цих цінностей є підвищення пізнавальної активності дітей, розвиток у них пізнавальних інтересів [12].

У навчальному процесі пізнавальний інтерес виступає з одного боку, як мотив навчання, а з другого, – як умова успішного навчання. Пізнавальні інтереси, на які насамперед впливає навчання, проходять складний шлях розвитку. Так, у 1-2 класах інтерес учнів до занять має переважно безпосередній характер. У процесі виконання різних навчальних завдань вже в 3-4 класах інтерес до практичних занять на уроці поступово переходить у складні форми інтересу до розумової роботи, необхідні для їх виконання, і до самого змісту пізнавальної діяльності. Основними шляхами розвитку інтересу є:

– розвиток свідомого, відповідального ставлення до навчальної діяльності, почуття обов'язку, розуміння значущості знань;

– виховання позитивних емоцій, пов'язаних з навчальними заняттями; розкриття краси процесу пізнання, краси природних явищ, мовних засобів та математичних законів [12].

Через пізнавальний інтерес активізується процес пізнавальної активності. У психологічній та педагогічній науці існує декілька підходів до визначення поняття «пізнавальна активність». Так, Єгорова О. В зазначає, що пізнавальна активність – динамічне утворення, вона характеризує особистість того, хто навчається, як з боку прагнення до діяльності, так і як активного виконавця цієї діяльності. Поняття розвитку пізнавальної активності особистості визначається як усвідомлена спрямована зміна пізнавальної активності, у процесі якої розгортаються внутрішні можливості особистості, відбуваються якісні й кількісні зміни пізнавальної активності та її показників, відбувається перехід від одного рівня до іншого, тобто від потенційної до реалізованої пізнавальної активності [3].

М. І. Махмутов визначає феномен пізнавальної активності як властивість особистості, а також як прояв вольових, емоційних та інтелектуальних якостей у процесі навчання [7].

Психолого-педагогічними умовами, які сприяють розвиткові пізнавальної активності молодших школярів є:

- навчання, яке, ґрунтуючись на принципах гуманістично орієнтованої освіти, насамперед, передбачає ставлення до учня як до рівноправного партнера;
- навчання, що спрямовується на розвиток змістовно-інформаційного, операційного, мотиваційного, цільового, емоційного, вольового, комунікативного, контрольного-оцінного компонентів пізнавальної активності;
- високий рівень саморегуляції, адекватна самооцінка, нормальний рівень тривожності, пізнавальна та поєднана – пізнавальна і соціальна – мотивація до вивчення предмету, а також реалістичний – високий та помірний – рівень домагань [5].

Як зазначає І. П. Підласий пізнавальна активність дитини здійснюється через реалізацію пізнавальної потреби у вигляді пошукової, орієнтувально-дослідницької діяльності. Вчений вважає, що поняття «пошукова діяльність» передбачає виконання таких операцій як вибір необхідної інформації, «відкриття» нових знань та способів діяльності [11].

Механізм цих дій вимагає від молодших школярів комбінування та перетворювання вже відомих знань та способів діяльності, здійснення близького та далекого перенесення, бачення нової якості у відомому предметі, встановлення все більш широких та точних логічних причин та взаємозв'язків. Дії учнів при цьому мають поєднувати репродуктивні і продуктивні процеси, пошукові та загально учбові вміння [11].

Досліджуючи навчально-пізнавальну активність молодших школярів і виокремлюючи нульовий, низький, середній та високий рівні цієї активності, Г. І. Коберник [4] пропонує визначати їх за наступними показниками (див. табл 1).

Таблиця 1

Рівні та показники пізнавальної активності молодших школярів

Рівні	Показники пізнавальної активності
Нульовий рівень	характеризується стійкою навчально-пізнавальною пасивністю, байдужим ставленням як до самого предмета, так і до виконання навчальних завдань. Ні гуртки, ні оригінальні завдання учнів не захоплюють. Ніякі стимули не впливають на їхнє ставлення до навчання.
Низький рівень	ситуативна навчально-пізнавальна активність, що викликається нестійким пізнавальним інтересом (сьогодні цікавиться одним, завтра – іншим); такий учень мало читає, безсистемно дивиться телепередачі, слухає радіо; переважає репродуктивний вид активності.
Середній рівень	ситуативно-мотиваційна стійка навчально-пізнавальна активність, що ініціюється постійними вимогами ситуації; основні мотиви такої активності – потреба отримувати гарні оцінки, бажання зайняти високий статус у системі взаєностосунків класу, бажання виправдати надії вчителя, батьків; бажання принести користь однокласникам тощо. В учня цього рівня переважає продуктивний вид активності.
Високий рівень	особистісно-розвивальна стійка навчально-пізнавальна активність, що збуджується сформованими пізнавальними мотивами, самим процесом учіння. Основні мотиви – задоволення від учіння; інтерес до пізнання нового, невідомого. Учень цього рівня характеризується захопленістю виконання навчальних завдань, самостійністю, бажанням займатися окремими предметами у вільний час, готовністю переборювати труднощі під час виконання навчальних завдань. У таких учнів активність набуває творчого характеру.

Джерело: розробка автора за джерелом [4]

Для того, щоб навчання дійсно стало засобом свідомого розвитку, необхідно виконувати одну універсальну умову – суб'єкт, що розвивається, має включатися в активну діяльність і спілкування. Це обґрунтовується тим, що учень у навчальному процесі не лише суб'єкт, а й об'єкт власного навчання. Шкільний досвід переконує, що основними засобами розвитку пізнавальної активності є: проблемний підхід у навчанні; самостійна робота школярів; раціональне поєднання дидактичної гри й навчання; застосування наочності, схем, мультимедійних засобів; використання мовних цікавинок; нетрадиційні форми організації навчальної діяльності тощо [14].

І. Підласий розробив схеми конкретних можливостей стимулювання учнів і радить учителям постійно тримати їх у полі зору, доповнюючи новими прийомами, переконуючись на практиці у їх дієвості, до них відносять схеми психологічного, мистецького, діяльнісного спрямування [11].

Учитель повинен обирати засоби стимулювання творчої активності відповідно до власних методик [9].

Наприклад, учитель Благодатнівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Романенко Л. З. на уроках української мови пропонує молодшим школярам шаради, ігри («Скласти слово із перших складів: десять, ребро, вода (дерево); гру «Де наголос?», гру «Розклади слова за алфавітом»). Учні на уроках складають казки [13]. Доцільно використовувати інтерактивні технології: мозковий штурм; методику мікрофон; акваріум [8]. Використання шарад, анаграм, ребусів, чайнвордів, кросвордів забезпечить розширення світогляду, розвиток мислення та мовлення, збагатить словниковий запас учнів. Під час закріплення і повторення навчального матеріалу варто

використовувати дидактичні ігри: «Хто більше», «Ланцюжок», «Однина і множина». Цікавою є вправа, у якій пропонується змінити лексичне значення слів за допомогою наголосу (брати, на березі, замок), за допомогою великої літери (віра, надія, соня, люба, земля) [13].

Таким чином, пізнавальна сфера особистості молодших школярів розглядається як соціальна властивість людини, що має природні передумови; складне особистісне утворення, яке виявляється у ставленні суб'єкта до пізнання навколишнього світу і себе у світі. Проте молодший шкільний вік є тим періодом життя людини, коли створюються найоптимальніші умови для розвитку пізнавальної активності, оскільки нестабільність та недостатня сформованість окремих її компонентів цілком компенсується їхньою надзвичайною пластичністю, рухливістю та сприйнятливістю до впливів, що підводить нас до висновку про сенситивність молодшого шкільного віку як для вдосконалення окремих компонентів пізнавальної активності.

Список використаних джерел:

1. Вікова та педагогічна психологія: [навч. посібник] / [О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.]. – К.: Прогноз, 2001. – 416 с.
2. Гуцало В.П. Розвиток пізнавальних психічних процесів та емоційно-вольової сфери молодших школярів / В.П. Гуцало // Вісник ЦДПУ ім. В.Винниченка. – 2016. – № 4. – С. 43-48.
3. Єгорова О. В. Пізнавальна активність особистості: сутність, рівні, компоненти / О. В. Єгорова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наукова монографія за редакцією проф. Єрмакова С. С. – Х.: ХДАМП (ХХП), 2006. – № 9. – С. 54-56.
4. Коберник Г.І. Стимулювання навчально-пізнавальної активності молодших школярів в умовах диференційованого навчання (на матеріалі уроків математики): Автореф. дис. .. канд. пед. наук: 13.00.01 / Укр. держ. пед.ун-т ім. М.П. Драгоманова / Г.І. Коберник. – К., 1995. – 23 с.
5. Козачук С.А. Психолого-педагогічні умови розвитку пізнавальної активності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови. Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2008. – 21 с.
6. Коломієць Н.А. Аналіз психофізіологічних і психічних особливостей молодших школярів та результативний вплив інтерактивних методів на їх становлення / Н.А. Коломієць. Матеріали науково-практичної конференції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Серія «Педагогічні науки». – 26-27 вересня 2016 року. – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/6285/1>.
7. Махмутов М.И. Развитие познавательной активности и самостоятельности учащихся в школах Татарии / М.И. Махмутов. – Казань: Тататиздат, 1993. – 80 с.
8. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
9. Осадченко І.І. Дидактичні вимоги до сучасних засобів стимулювання творчої активності школярів // Рідна школа. – 2001. – № 11. – С. 79-83.
10. Основы психологии: Практикум / Ред. Л.Д. Столяренко. Изд-е 4-е., доп. и переработ. – Ростов н/Д: изд-во «Феникс 2, 2003. – 704 с.
11. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2-х кн. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.

12. Ричицька Л. Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів / Л.М. Ричицька // Calameo. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ru.calameo.com/books/004141874d7ea5fdbe6e8>.

13. Романенко Л. З. Навчальна гра як засіб активізації пізнавальної діяльності на уроках у початкових класах [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/tatyana6221310/ss-29723650>.

14. Форостюк Т.В. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів на уроках української мови засобами проблемних завдань і дидактичної гри / Т.В. Форостюк // Молодий вчений. – № 4 (44) квітень. – 2017. – С. 474-478.

Присяжнюк Т.В.

*викладач комісії фінансово-облікових дисциплін,
ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж»*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «TEAMBUILDING» ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНОГО СТУДЕНТСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

В сучасних у всіх сферах дуже важко сформувати колектив, напрямлений в одне русло, керований та водночас індивідуальний та творчий. З такою проблемою зіштовхується кожен керівник, не виключенням стає і куратор групи студентів першого курсу ВНЗ I-II р.а. Адаптаційний період першого курсу стає самим напруженим, емоційним та переломним і дуже важко знайти точки дотику з такими вже дорослими і водночас дитячими постановками та вирішеннями питань. Кожен педагог, що зіштовхується з такою проблемою, шукає шляхи здруження та об'єднання колективу. В «бій» ідуть зовсім різні методи та прийоми. Якщо куратор – вчитель фізкультури, то найчастіше використовуються спортивні змагання членів колективу з боротьби, важкої атлетики, футболу, що можуть показати як неформальних лідерів, так і розкрити приховані таланти рядових виконавців, які не звикли виконувати роботу напоказ, якщо викладач загальноосвітнього циклу в допомогу стають літературні, історичні, фізичні, хімічні секції із залученням до демонстративних показів виховних заходів.

Останнім часом керівники різного роду структур шукають порятунку в тимбілдингу. У працях вітчизняних дослідників спостерігається спрямованість на управління процесами міжсуб'єктної взаємодії у командах (Н. Л. Коломінський, Г. В. Ложкін, С. Д. Максименко); в них висвітлюються ціннісно-сміслові і рефлексивні складові організаційного та командного розвитку (В. П. Казміренко, Л. А. Найдьонова, М. І. Найдьонов, В. В. Третяченко); проведено аналіз ціннісного змісту організаційної культури, ролі лідерів у її становленні (Л. М. Карамушка, О. І. Бондарчук). Крім того, наукові дослідження проблем командного розвитку здійснено на основі аналізу управлінських і лінійних команд у різних сферах: бізнесу (Т. Ю. Базаров, Ю. М. Жуков, Т. Д. Зінкевич-Євстігнеєва, В. П. Казміренко, М. І. Найдьонов, В. В. Третяченко), державної служби (Я. Атанасов, В. І. Барко, В. М. Бебик,

А. О. Деркач, Л. М. Карамушка, В. Р. Міляєва Ю. В. Синягін). Окреме місце відведено проблематиці командної діяльності у спорті (Ю. О. Коломєйцев, Р. Л. Кричевський, Г. В. Ложкін, В. І. Румянцева, В. Ф. Сопов, Ю. Л. Ханін) [1]. На концептуальному рівні визначено і досліджено основні можливості та форми запровадження тимбілдингу у діяльність органів прокуратури – Ігор Козьяков, Інна Бєвзюк [2]. Натомість у вітчизняні дослідники питання впровадження командного менеджменту в освіті тим паче для виховання студентської молоді залишили поза увагою. Проводяться різного роду тренінги, але довготривале впровадження та дослідження результату немало місце при дослідженні даного питання. Вважаю дане питання досить перспективним та таким, що потребує впровадження в освіті, адже в підприємницькій діяльності ним аж ніяк не нехтують.

Багато науковців розглядають питання впровадження тимбілдингу в різні сфери життя, тим часом створено компанії, що заробляють на цьому не малі кошти, одним із форм організації тимбілдингу стають квест-кімнати, які допомагають керівникам компанії виявити «who is who», адже за таких екстремальних умов виявляються явні інтелектуальні лідери, «сірі миші» та «клоуни». Дані методи вивчення та об'єднання колективу можуть визначити «зайвих людей», що покращує продуктивність праці. Це чудовий метод для освіти, адже в коледжі готуються майбутні працівники у різні сфери господарювання і чим краще вони будуть орієнтуватись у реаліях життя, тим продуктивніша буде їх оплата праці та більша мотивація.

Мета статті: дослідити можливість використання методу тимбілдингу для згуртування колективу першого курсу в коледжі.

Викладачі спецдисциплін, коли стають керівниками нового колективу стараються використовувати дещо, що імітує реалії сучасного життя (тренінги, методи мозкового штурму, дослідження реакції оточуючого середовища та ін.), і це вважаю найкращим варіантом для досягнення мети. Досвід, отриманий під час тренінгів, об'єднує людей і може бути перенесений ними в майбутньому на співпрацю на заняттях. Студенти, які проявили в ігрових ситуаціях організаторські здібності, зміцнюють позиції неформальних лідерів. Освоєні різноманітні методи групового рішення задач – мозковий штурм, прийоми планування і контролю виконання наміченого – починають активно застосовуватися при вирішенні робочих ситуацій в групі. Орієнтованість людей при виконанні завдань на розуміння один одного без слів стає основою для встановлення особливих довірчих відносин в колективі. В сучасному діловому світі дане поняття набуло широкого розповсюдження і називається тимбілдингом.

Тимбілдинг (командотворення) (англ. Teambuilding – побудова команди) – термін, що часто використовується в контексті бізнесу й може бути застосованим до широкого діапазону дій для створення та підвищення ефективності роботи команди [3].

На сьогодні тимбілдинг є однією з перспективних моделей менеджменту, що забезпечує повноцінний розвиток закладу, та одним з найефективніших інструментів управління персоналом.

Основне завдання сучасного тимбілдингу – навчити членів колективу працювати в команді. Для того щоб створити позитивну робочу атмосферу та досягти продуктивної співпраці, знадобиться як фізичне, так і психологічне здоров'я учасників.

Головними цілями тимбілдингу є:

- Створення почуття єдності колективу, організованості і згуртованості.
- Заміні у студентів почуття конкуренції на почуття співробітництва.
- Навчання ефективної взаємодії між членами колективу.
- Виробленні довіри і розуміння в команді.
- Згуртуванні команди, виведення «командного духу» на новий рівень.
- Підвищенні мотивації діяльності.
- Психологічного розвантаження.

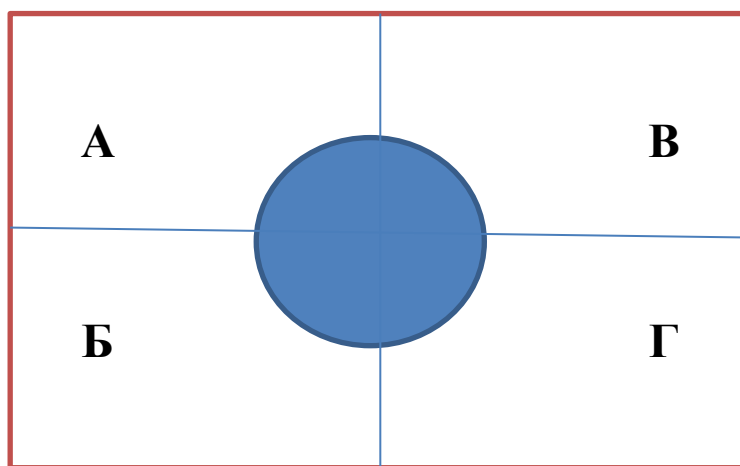

Рис. 1. Схема розташування студентів при відповіді на питання

Як приклад можна провести виховну годину з використанням тимбілдингу, назовемо її «Ми – команда», при цьому використаємо простий прийом, символічно поділимо кімнату на чотири частини, всередину розставляємо всіх учасників і зачитуємо питання з варіантами відповідей, наприклад:

– Куди ви хотіли б відправитись на зимові канікули(а) Карпати; б) Іспанія; в) Англія; г) Париж).

Студенти обирають відповідь рухаючись у відповідний напрямок, таким чином згуртовуються в одному куті однодумці, що вже зближає студентів, поступово задаються інші питання, що змушують учасників переміщатись і вкінці завдання задається стандартне питання, що збирає всіх в одному куті, що означає, що всі мають одну спрямованість і вже об'єднані. Це підносить командний дух. На наступному етапі пропонується обрати лідера, який розділить всіх учасників на міні-команди із конкретним завданням для кожного (спорт, логіка, пошук скарбів, влучність, прудкість і т. д.) вкінці кожного виконаного завдання учасникам вручається символічний пазл, в результаті складання якого утворюється слово-команда, або ціль як знак того, що було досягнуто мети. Це лише деякі моменти великого процесу, який має на меті здружити колектив і направити на співпрацю.

Тімбілдинг є дуже важливою частиною парадигми сучасної освіти, так як формує високу працездатність її учасників. Тому саме в освіті його потрібно впроваджувати в різних формах і найчастіше, адже все починається саме з навчання, тому вважаю за доцільне починати вчити студентів не боятись, а справлятися з поставленими задачами в ігровій формі та інтерпретувати гру на практичні ситуації. Даний метод дозволить сформуванню впевненої конкурентоздатної особистості з високою продуктивністю праці.

Тімбілдинг є досить цікавим та невимушеним методом досягнення завдань, який взяли на озброєння перспективні та передові компанії світу, то чому б в коледжі не почати цей процес для підвищення рівня пристосованості студентів до різних практичних ситуацій

Список використаних джерел:

1. Голентовська О.С. Огляд зарубіжних та вітчизняних підходів до проблеми командотворення / О.С. Голентовська // Наука і освіта: науково-практичний журнал Південно-українського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. – 2014. – № 5. – С. 24–30.
2. Ігор Козьяков, Інна Бевзюк, Концептуальні основи тімбілдингу в органах прокуратури // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 3 – С. 51–59.
3. Тімбілдинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

Чубрей О.С.

*кандидат історичних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Особистість учителя, його професійна компетентність, соціальна зрілість, духовне багатство на сьогодні виявляються найбільш значущими показниками забезпечення ефективності процесу навчання. Якість професійної підготовки майбутнього педагога є основним критерієм стану і результативності діяльності національної системи освіти

Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх учителів в Україні стали предметом досліджень В. Бабич [1], Л. Бахмат [2], Л. Варги [3], С. Криштоф [4], Л. Нікітченко [5], О. Романишиної [6] та ін.

Предметом дисертаційного дослідження В. Бабич обрано підготовку майбутніх учителів до формування соціального здоров'я учнів основної школи [1]. Основними критеріями сформованості професійної готовності майбутніх учителів до формування соціального здоров'я учнів основної школи, на думку автора, є: науково-теоретична готовність студента (сукупність необхідних знань), практична готовність студента (сформованість

практичних умінь), психофізіологічна готовність студента (розвиток професійно важливих якостей) та психологічна готовність студента (усталена мотивація та усвідомлення потреби подальшого професійного розвитку у формуванні соціально здорових підлітків [1, с. 11-12].

Л. Варга досліджувала проблему формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій [3]. На думку автора, для успішної організації процесу формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій необхідно створити комплекс педагогічних умов, що включає: професійну спрямованість змісту фахових дисциплін, забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «викладач – студенти» та моделювання професійно спрямованих ситуацій [3].

Проблема формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій стала предметом дисертаційного дослідження О. Романишиної [6]. Автор наголошує на тому, що досліджуваний феномен займає особливе місце у професійній підготовці, оскільки виступає тим регулятором, що виконує стабілізуючу та перетворюючу функції, чим забезпечує орієнтацію студента у світі професій та професійній спільноті. На думку автора, професійна ідентичність виражається сукупністю особистісних характеристики студента, до якої віднесено усвідомлення: відповідності та співставлення своєї приналежності до професії педагога; уявлення про власну відповідність вимогам професії та співставленням себе з певним професійним образом. У структурі професійної ідентичності автором виділено сукупність компонентів та критеріїв їх сформованості, що включає: мотиваційний компонент (сформовані мотиви і цілі майбутньої професійної діяльності), когнітивний компонент (уміння здійснювати пошук та обробку інформації), емоційно-вольовий компонент (емоційне ставлення до діяльності, вольові риси, відбиття емоційних переживань внутрішнього світу іншої людини), комунікативний компонент (розвинуті комунікативні вміння), діяльнісно-практичний компонент (наявність сформованих професійних умінь та навичок). Автором доведено, що підвищення ефективності формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій забезпечує комплекс педагогічних умов (використання можливостей інформаційного середовища Moodle та застосування проектного навчання) й психологічних умов (підвищення інтересу до формування професійної ідентичності на основі індивідуалізації навчання; застосування інтерактивних методів навчання для розвитку самомотивації, емпатії та рефлексії) [6].

Дослідження С. Криштоф присвячено підготовці майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання Інтернет-підтримки у процесі навчання старшокласників [4]. Для ефективної підготовки майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання Інтернет-підтримки у процесі навчання старшокласників дослідницею теоретично обґрунтовано й перевірено відповідну технологію, яка реалізується у три етапи: базовий (систематизація й поглиблення знань студентів з Інтернет-технологій, розвиток інформаційно-пошукових, інформаційно-аналітичних та інформаційно-технологічних вмінь), процесуальний (комплексне формування

опорних знань і вмінь, необхідних для здійснення ефективної Інтернет-підтримки навчання) та практично-коригувальний (набуття студентами власного досвіду використання Інтернет-підтримки в реальному навчальному процесі загальноосвітньої школи, коригування їх готовності до такої діяльності, на формування у майбутніх учителів здатності до самостійного вдосконалення своєї підготовки) [4].

У дослідження Л. Нікітченко та Н. Левчук висвітлено теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі фахової практики [5]. У структурі професійної підготовки автором виділено наступні компоненти та їх відповідні показники: мотиваційний компонент (професійно ціннісні орієнтації, мотивація досягнення успіху, самооцінка власних професійно значущих якостей, прагнення до самовдосконалення), змістовий компонент (комплекс педагогічних і спеціальних знань), практично-діяльнісний компонент (навички практичної роботи, рефлексивні вміння, творчий потенціал); організаційно-методичний компонент (організаційно-комунікативні здібності, вміння забезпечувати ефективний навчально-пізнавальний процес, самостійність вибору засобів, прийомів та методів роботи) [5].

Л. Бахмат розкрито педагогічні умови формування самооцінювання навчальних досягнень у професійній підготовці майбутніх учителів [2]. У роботі автор визначає взаємозалежність і взаємозв'язок професійної діяльності, професійної самосвідомості та самооцінки майбутнього вчителя. При цьому, ними виділено прогностичну, актуальну, потенційну, рефлексивну та ретроспективну самооцінку. Автор наголошує, що формування самооцінювання навчальних досягнень у професійній підготовці майбутніх учителів буде ефективним, якщо: здійснюється розвиток мотивації до самооцінювання, ведеться професійне педагогічне спілкування, відбувається накопичення індивідуального досвіду само оцінювання особистості, здійснюється розвиток інтелектуальних операцій самооцінювання, ставлення до себе як до активного суб'єкта діяльності з самооцінювання стану професійної підготовки, забезпечується реалізація активного та пасивного механізмів формування самооцінки особистості [2].

Отже, підсумовуючи зазначене, можна стверджувати, що у професійній підготовці майбутніх вчителів сьогодні все більшої уваги отримує компетентнісний підхід, що зумовлено оновленням законодавчої бази вищої освіти України. У працях науковців розглядаються як професійна (фахова) компетентність вчителя загалом, так і її окремі складові, зокрема загальнокультурна компетентність. Проте авторами використана різна концептуальна база понять «компетенція» та «компетентність». Особлива увага приділена інформаційним технологіям як засобу професійної підготовки майбутніх вчителів та підготовці майбутніх учителів до ефективного їх використання у подальшій професійній діяльності. У більшості досліджень увагу зосереджено на інтерактивних технологіях навчання та методах стимулювання творчої активності студентів, зокрема через їх професійну орієнтацію та створення рефлексивного середовища. Окрему увагу приділено формуванню самооцінювання вчителя та підготовці майбутніх учителів до

формування соціального здоров'я учнів основної школи. Також важливе значення у професійній підготовці майбутнього вчителя займає фахова практика, як інструмент підготовки майбутнього вчителя до професійно-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бабич В. І. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів до формування соціального здоров'я учнів основної школи // Старобільськ, 2015. – 579 с.
2. Бахмат Л. В. Педагогічні умови формування самооцінювання навчальних досягнень у професійній підготовці майбутніх учителів // Переяслав-Хмельницький, 2016. – 20 с.
3. Варга Л. І. Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій // Рівне, 2017. – 298 с.
4. Криштоф С. Д. Підготовка майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін до використання Інтернет-підтримки у процесі навчання старшокласників // Х., 2012. – 20 с.
5. Нікітченко Л. О. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі фахової практики // Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 296 с.
6. Романишина О. Я. Теоретичні і методичні основи формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій // Вінниця, 2016. – 489 с.

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Онищенко О.Ю.

студентка,

Науковий керівник: Сасіна І.О.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ У ДІТЕЙ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ

Мотиваційна готовність – один з найважливіших компонентів психологічної готовності до навчання в школі, яка включає в себе достатньо розвинену потребу в знаннях, уміннях і бажання дитини їх вдосконалювати; без неї, на думку багатьох педагогів та психологів (Д. Б. Ельконін, Є. П. Ільїн, Н. Й. Гуткіна, О. М. Леонтьєв, І. П. Підласий, А. В. Мудрик, О. Я. Савченко та інші), не можливе успішне засвоєння шкільної програми, оскільки вона є джерелом внутрішнього потягу дитини до набуття знань, умінь і навичок.

Як зазначає Д. В. Солдатов [5] без такої готовності дитина, навіть якщо вона вміє читати і писати, не зможе добре вчитися, оскільки обстановка і правила поведінки в школі будуть для неї не комфортними і не зрозумілими. Тому мотиваційна готовність має не менше значення, ніж інтелектуальна.

Дослідження тифлопсихологів і тифлопедагогів (З. А. Грачова, М. І. Земцова, Т. П. Свиридюк, С. О. Покунтнева, Л. І. Солнцева) показали, що у дітей з порушеннями зорових функцій спостерігається низький рівень мотиваційної та емоційної готовності до шкільного життя.

Є. П. Синьова [4] вказує на те, що на зниження готовності дитини до школи впливають особливості розвитку даної категорії дітей. А саме:

- Не достатня загальна та пізнавальна активність, що впливає на повноцінний розвиток дитини та її прагнення до отримання нових знань.
- Періоди розвитку дітей з порушеннями зору не співпадають з періодами розвитку дітей з нормальним зором. Це неспівпадіння пов'язане з тим, що їм необхідно виробляти свої способи пізнавальної діяльності через збережені аналізатори.
- Диспропорційність психічного розвитку, яка проявляється у тому, що функції та сторони особистості, які менш страждають від відсутності зору (мовлення, мислення та ін.) розвиваються швидше, хоча і своєрідно; інші – більш повільніше (рухи, орієнтування в просторі).

За дослідженнями Т. П. Свиридюк, А. В. Турубарової [3; 6] у дітей зі зниженим зором виявлено, що повне усвідомлення змісту та значення навчальної діяльності часто виникає значно пізніше ніж у дітей з нормальним

зором, що пов'язано із зосередженням даної категорії дітей на процесуальній, а не на змістовій стороні здійснення даного виду діяльності.

Однією з характерних особливостей дітей зі зниженим зором, виявленою за дослідженнями тифлопедагогів (М. І. Земцової, В. З. Деніскіної, Т. М. Костенко, Т. В. Погорелової, Л. І. Солнцевої та інших) відмічається значне зниження пізнавальної активності та відставання у формування пізнавальних інтересів, що виникає в результаті негативного впливу зорової деривації. Як наслідок спостерігається скорочення кількості і якості уявлень про предмети та явища навколишньої дійсності і недостатньо сформовані пізнавальні мотиви навчальної діяльності, що без здійснення корекційної роботи перешкоджатиме успішному засвоєнню шкільної програми і призведе до зниження мотивації до навчальної діяльності в цілому.

Однією з характеристик мотиваційної готовності до навчання в школі є її ієрархічна структура, тобто домінування однієї з груп мотивів: соціально-рольових (зовнішніх), або навчальних (внутрішніх). Так, Л. І. Божович пише: «Тільки в дошкільному віці починає виникати супідрядність мотивів, заснована на свідомо прийнятому намірі, тобто на домінуванні такого роду мотивів, які здатні спонукати діяльність дитини всупереч існуючим у неї безпосереднім бажанням» [1, с. 235].

Дослідження Д. В. Солдатова [5] ієрархічної структури мотиваційної готовності, на основі мотивів навчальної діяльності дошкільників показало, що: у дітей 4-5 років основними є соціальні і ігрові мотиви, а в 6-7 років ще додаються пізнавальні і мотиви домагань. Це пов'язано з появою в старших дошкільників внутрішньої позиції школяра, яка передбачає прагнення отримати новий соціальний статус учня та для якої характерна така ієрархічна структура мотиваційної сфери, у якій домінуючими є пізнавальні мотиви, а специфічні для цього віку ігрові мотиви поступово витісняються і згодом зникають.

Як показують дослідження А. В. Турубарової [6], в старшому дошкільному віці у дітей з порушеннями зору структура мотивів не набуває такої стійкості, як у дітей з нормальним зором. Домінуючі мотиви можуть часто змінюватись внаслідок появи нового, більш сильнішого стимулюючого фактора.

Проте, до кінця дошкільного віку у дітей зі зниженим зором частіше відмічається домінуючі ігрові мотиви, ніж у дітей з нормальним зором, що пов'язано із затримкою у формуванні ігрової діяльності.

С. О. Покутнєва, Т. П. Свиридюк, А. В. Турубарова [2; 3; 6] виділяють такі особливості мотиваційної готовності старших дошкільників зі зниженим зором:

- Неусвідомленість мотивів вступу до школи. Серед дітей зі зниженим зором значно частіше спостерігається тенденція до не усвідомлення причин вступу до школи, внаслідок безумовного прийняття цього факту від дорослих як життєвої необхідності.

- Відсутність або не достатня кількість уявлень про зміст та призначення шкільного навчання.

- Нестійкість мотиваційного процесу. Мотиваційна сфера дошкільників зі зниженим зором є недостатньо стійкою і часто піддається змінам внаслідок впливу зовнішніх факторів.

- Переважання в структурі мотивації зовнішніх мотивів. Для дітей зі зниженим зором є досить вагомою соціальна взаємодія, підпорядкування авторитету батьків, тому зовнішні мотиви часто визначають мотиваційну спрямованість даної категорії дітей.

- Не достатня сформованість внутрішньої позиції школяра. Дане новоутворення формується наприкінці старшого дошкільного віку і відображу готовність дитини прийняти на себе нову соціальну роль. Проте серед дітей зі зниженим зором визначається не достатня сформованість даного новоутворення, що обумовлено проявами тривоги, зниженням самооцінки та самоконтролю.

Таким чином мотиваційна готовність є складним та важливим компонентом психологічної готовності до навчання в школі, який забезпечує самостійність та усвідомленість навчальної діяльності. Проте серед дітей зі зниженим зором формування мотиваційної готовності має певні труднощі, що пов'язані з особливостями психофізичного розвитку даної категорії дітей.

Список використаних джерел:

1. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М.: Просвещение, 1968. – С. 122-285.
2. Покутнева С. О. Развитие навчальних можливостей сліпих і слабоворих учнів молодших класів / С. О. Покутнева. – К.: Інститут дефектології АПН України, 1996. – С. 5-7.
3. Свиридчук Т. П. Подготовка слабовидящих детей к школе: учебное пособие / Т. П. Свиридчук; НИИ педагогики УССР. – К.: Радянська школа, 1984. – 95 с.
4. Синьова Є. П. Психолого-педагогічні особливості навчальної діяльності дітей з глибокими порушеннями зору / Є. П. Синьова // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2002. Вип. 42. – С. 193-201.
5. Солдатов Д. В. Диагностика мотивационной готовности к обучению в школе (учебно-методическое пособие) / Под ред. В. Г. Колесникова. – Обнинск, Изд-во «Принтер», 2001. – С. 8-41.
6. Турубарова А. В. Психолого-педагогічні чинники формування мотивації навчання учнів спеціальних шкіл / А. В. Турубарова // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Серія психологічна. – Одеса, 2013. – № 4(30). – С. 285-291.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Добровольська А.М.

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
Івано-Франківський національний медичний університет

ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ТА ЇХ ВОЛЬОВІ ЯКОСТІ

За сучасних умов функціонування системи охорони здоров'я України є попит на фахівців, які вміють нестандартно мислити, творчо застосовуючи набуті знання, вміння і навички під час професійної діяльності, тобто, які вміють конкурувати на ринку праці. Концептуальні положення Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті [4] і Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [5] також відображають думки щодо необхідності підготовки сучасних конкурентоспроможних фахівців, здатних до професійного зростання, професійної мобільності, а також бути лідерами не тільки під час професійної діяльності, але й у суспільстві. У зв'язку з цим актуальною є проблема підготовки майбутніх лікарів з розвинутою вольовою сферою, котра забезпечить їх професійне вдосконалення як під час безперервної професійної освіти, так і в процесі професійної діяльності.

Проблема розвитку вольових якостей у майбутніх фахівців є актуальною і складною одночасно, бо визначення їх сутності має варіативний характер. Тобто, вольові якості можна розглядати і як прояв волі, і як здатність людини, і як здатність долати різноманітні труднощі і керувати собою тощо.

Досліджуючи, ми зважали на думку Є. Ільїна, що *вольові якості* – це особливості вольової регуляції, які проявляються в конкретних специфічних умовах, визначених характером труднощів, що долаються [3]. Б. Смірнов стверджує, що *вольові якості* – це конкретні прояви волі, обумовлені характером подоланих перешкод [8]. Ю. Дмитрук та інші вчені вважають, що *вольові якості* – це відносно стійкі, незалежні від конкретної ситуації психічні утворення, що засвідчують досягнення особистістю рівня свідомої саморегуляції поведінки, її влади над собою [1].

У контексті нашого дослідження ми дотримувались думки, що під час навчання дисципліні природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Медична інформатика» («МІ») в майбутніх лікарів розвиваються *вольові якості* – якості, пов'язані з реалізацією волі і подоланням перешкод у процесі набуття знань, умінь і навичок, а також отримання життєвого досвіду щодо формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) і її використання як у процесі здобуття вищої освіти, так і в майбутній професійній діяльності.

Структура вольових якостей є поліваріативною, що обумовлює різноманітні підходи до їх класифікації, присутні в науковій літературі.

А. Пуни висловив думку, що для кожної людини вольові якості є єдиною цілісною системою, але структура ланок цієї системи в різних людей неоднакова [7]. Зважаючи на цю думку, сукупність вольових якостей майбутніх лікарів у процесі формування ІТ-компетентності доцільно розглядати як рухливу, динамічну систему, ланки якої можуть по-різному співвідноситись, пов'язуватись між собою залежно від стійких, об'єктивних умов конкретного виду діяльності під час навчання зазначеній ДПНП.

Досліджуючи, ми були зорієнтовані на погляди В. Нікандрова, котрий, класифікуючи вольові якості, вважав, що проявам волі властиві просторово-часові й інформаційно-енергетичні параметри. Тому був отриманий висновок, що вольові якості майбутніх лікарів, які розвиваються в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ, доцільно розділити на чотири групи [2; 6]:

- *I група* (з урахуванням просторового аспекту волі) – самостійність, тобто впевненість, цілеспрямованість, незалежність;
- *II група* (з урахуванням часового аспекту волі) – наполегливість, тобто завзятість, стійкість, твердість, терплячість, впертість, послідовність;
- *III група* (з урахуванням енергетичного аспекту волі) – рішучість і самовладання;
- *IV група* (з урахуванням інформаційного аспекту волі) – принциповість.

Список використаних джерел:

1. Дмитрук Ю. В. Розвиток вольових якостей студентів кооперативного коледжу / Ю. В. Дмитрук // Молодіжний науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Фізичне виховання і спорт. – 2010. – № 4. – С. 11-13.
2. Добровольська А. Розвиток вольових якостей майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності / А. Добровольська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2016. – № 10 (64). – С. 24-44.
3. Ильин Е. П. Психология воли / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
6. Никандров В. В. Психология / В. В. Никандров. – М.: Волтерс Клувер, 2009. – 1008 с.
7. Пуни А. Ц. Психологические основы волевой подготовки в спорте / А. Ц. Пуни. – М.: ФиС, 1997. – 88 с.
8. Смирнов Б. Н. О разных подходах к проблеме воли в психологии / Б. Н. Смирнов // Вопросы психологии. – 2004. – № 3. – С. 64-70.

Іноземцев Т.В.

аспірант,

*Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Особливості сучасного етапу розвитку нашої держави та її Збройних Сил вимагають подальшого розвитку системи виховної роботи та морально-психологічного забезпечення діяльності особового складу. Аксиомою є те, що боєздатність Збройних Сил вирішальною мірою залежить від людського фактору, морального духу військовослужбовців. Саме тому, одним із головних завдань є впровадження в практику ефективних форм виховної роботи.

Модернізація Збройних Сил на професійній основі вимагає докорінної перебудови підготовки військових фахівців, передусім особистісно орієнтованої, суб'єкт-суб'єктної парадигми виховання особового складу в системі єдиної військової освіти України. Удосконалення у першу чергу потребує підготовка офіцерських кадрів, від чого залежать особистісно зорієнтовані зміни пріоритетів у всіх сферах військової освіти і виховання.

У розробку науково-педагогічних основ виховання військовослужбовців значний внесок зробили військові педагоги і психологи: щодо методології військової педагогіки, виявлення головних закономірностей і принципів підготовки військових фахівців (О. В. Барабанщиков, Г. Д. Темко, В. В. Ягупов та ін.); змісту військової освіти, шляхів підвищення ефективності виховання курсантів у процесі навчання (І. В. Біжан, В. Г. Герасимов, В. П. Давидов, М. І. Нещадим та ін.); окремих питань виховної роботи, що стосуються дисциплінованості, самостійності, відповідальності у контексті військово-професійної та інженерно-технічної підготовки фахівців (В. І. Вдов'юк, О. М. Герасимов, Т. М. Міст та ін.). Віддаючи їм належне, слід зазначити, що дослідження більшості названих учених базуються на функціональному підході до виховання особистості.

Наукові інтереси зарубіжних авторів (А. Акеркпехт, М. Ейнскау, М. Коллінс, К. Евелін та ін.) концентруються переважно на питаннях проектування виховання, моделювання особистості військового фахівця, специфіки контролю і керівництва у військах, а також формування лідерських якостей, ораторської майстерності тощо.

Процес виховання і навчання курсантів вищого військового навчального закладу не уявляється без важливої складової – самовиховання. Це усвідомлена і цілеспрямована взаємодія з метою самостійного пошуку та формування в себе необхідних якостей, рис і форм поведінки. За визначенням С. Гончаренка: «Самовиховання – це систематична й свідомо діяльність людини, спрямована на вироблення в собі фізичних, розумових, моральних, естетичних якостей, позитивних рис волі й характеру, усунення негативних звичок» [1, с. 295].

Сьогодні стан організації та проведення виховної роботи з курсантами вищого військового навчального закладу вимагає нової побудови виховного процесу, де б цілеспрямовано і усвідомлено формувалася виховна стратегія військового закладу. І тут незаперечно значення має проєктивна, особистісно-орієнтована педагогіка, спрямована на випереджаюче, цілісне, функціональне розв'язання основних суперечностей, що виникатимуть у становленні військового вищого навчального закладу, де б була можливість виховувати творчу особистість, забезпечуючи умови для повноцінного фізичного, психічного й духовного розвитку курсанта, формувати захисника Батьківщини, вчити його реалізувати себе багатомірно [3, с. 74].

За визначенням професора Ягупова В. В. основними умовами здійснення самовиховання є: створення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі; формування яскравих ідеалів; озброєння вихованців прийомами, способами, методами та формами самовиховання, його ефективною методикою; прищеплення навичок і вмінь самовивчення, виокремлення позитивних і негативних індивідуально-психологічних якостей; допомога в опрацюванні програми самовиховання та її реалізації; створення умов для самовиховання; – популяризація позитивного досвіду самовиховання, стимулювання за досягнуті позитивні результати [5, с. 546].

З огляду на це продовжує бути актуальною необхідність удосконалення навчально-виховного процесу в вищих військово-навчальних закладах Збройних Сил України. В основу цього процесу, на нашу думку, має бути покладено гуманістичну педагогіку співробітництва, партнерства, співтворчості, що моделює виховання за зразком переходу від навчально-дисциплінарної моделі організації педагогічного процесу до особистісно-орієнтованої моделі виховання, коли кожний курсант є універсальною особистістю, а закони фізичного, психічного, соціального й духовного розвитку, процеси та зміни, що відбуваються у внутрішньому світі юнака у новому для нього середовищі, стають головними орієнтирами у виховній діяльності навчального закладу.

На сучасному етапі трансформації усіх сторін життя нашого суспільства та розбудови Збройних Сил України формування національної та моральної свідомості військовослужбовця набуває особливого значення, а процес постійного самовдосконалення та самовиховання особистості майбутнього офіцера Збройних Сил України потребує оновлення системи виховання в вищому навчальному закладі. Важливе місце серед факторів формування особистості, у тому числі й особистості військовослужбовця, має діяльність. Особливим видом людської діяльності є діяльність військова, у характері, змісті та особливостях якої закладені великі соціально-психологічні та виховні можливості. Військова діяльність підпорядкована чітко вираженим суспільно-державним цілям і об'єктивно зумовлює глибоко гуманістичний характер. Сучасні складні комплекси озброєння та бойової техніки значно підвищили взаємозв'язок військовослужбовців при вирішенні навчально-бойових завдань. Специфічність умов колективної військової діяльності потребує від особового складу спільних і узгоджених дій, високої бойової майстерності, дисципліни, що здійснює формуючий вплив на особистість

військовослужбовця. Е. П. Утлік відзначає: «Взаємовідносини в колективі являють собою специфічну мережу внутрішньо колективних зв'язків, обумовлених ідейною єдністю, взаємними оцінками діяльності і особистості військовослужбовців, почуттями поваги, довіри, товариства і відповідальності один за одного» [4, с. 142].

Специфіка діяльності офіцера структури виховної роботи визначається його статусом у системі військово-соціального управління. Згідно нього він є заступником командира військової частини і радником командира з проблем організації виховної роботи, головним відповідальним за виконання рішення командира з цих питань. Його визначальна роль виявляється саме на етапі підготовки рішення командира до навчально-бойової діяльності або застосування військ.

Проектування виховного процесу є важливим видом діяльності його організаторів, цілеспрямована підготовка до якого підвищує ефективність виконання ними професійних обов'язків.

Алгоритм діяльності офіцера-організатора виховного процесу щодо його проектування складають такі дії: аналіз сучасного стану виховного процесу у підпорядкованих військових частинах; визначення його проблем (діагностування); прогнозування динаміки й умов переходу з існуючого в бажаний стан виховного процесу; моделювання діяльності всіх учасників виховного процесу, їх взаємодії та її науково-теоретичне обґрунтування; структурування змісту виховного процесу; конструювання технології виховного процесу; визначення засобів і критеріїв контролю і оцінки виховного процесу в цілому і виховної діяльності кожного із його учасників.

Ефективність проектування виховного процесу у військовій частині забезпечується наявністю в його організаторів розвинутої системи відповідних умінь. Ця система включає комплекс евристичних розумових дій, які виконуються в певній послідовності та ґрунтуються на попередньому досвіді, знаннях, уміннях, навичках, професійних якостях офіцера, які формуються під час навчання у вищому військовому навчальному закладі. Серед основних здібностей офіцера, що сприяють формуванню цих умінь, є дивергентне мислення та творча уява. Зміст таких умінь охоплює систему часткових завдань проектування виховного процесу (діагностування, прогнозування, моделювання, структурування, конструювання, оцінювання).

Таким чином, в умовах модернізації військової галузі, готовність майбутніх офіцерів до виховної діяльності з військовослужбовцями є інтегрованим системним утворенням у вигляді вираженого комплексу знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутнього офіцера, що характеризують його переконання, погляди, мотиви, почуття, ставлення до виховної діяльності та повинні бути сформовані під час навчання у вищих військових навчальних закладах.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Дзьобань О.І. Діяльність як фактор формування особистості у військовому колективі // Наукові записки Харківського військового університету. – 1999. – Вип. II. Соціальна філософія, педагогіка, психологія. – С. 47-49.
3. Кобернік О.М. Організація виховного процесу на засадах проєктивної педагогіки // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4. – С. 74-81.
4. Литвиновський Є.Ю. Офіцер структури виховної роботи – менеджер виховного процесу у Збройних Силах України // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. / За заг. ред. Євтуха М.Б. – К.: КНЛУ. – 2002. – Вип. 22. – С. 167-171.
5. Утлик Э.П. Воинский коллектив // Основы военной психологии и педагогики. – М.: Воениздат, 1981. – 215 с.
6. Ягупов В.В. Педагогіка. – К.: Либідь, 2002. – 559 с.

Лабун Ю.В.

студентка,

*Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема професійної підготовки вихователя закладу дошкільної освіти активно висвітлюється науковцями у сучасній психолого-педагогічній теорії. Зокрема, інтегрований підхід до підготовки фахівців дошкільної освіти концептуально обґрунтовано та експериментально перевірено у дослідженнях А. Богуш [1], Г. Беленької [2], Н. Лисенко [5], Т. Поніманської [6], Т. Титаренко [7] та ін. Сучасні педагоги Н. Гавриш [3], Т. Котик [4] досліджують проблеми формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, теоретико-методичні засади організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти.

Професійно важливі якості є соціально зумовленими, формуються поступово, розвиваються на основі здібностей і забезпечують результативність та ефективність діяльності. Оскільки в якості суб'єкта діяльності можуть об'єднуватися різні здібності, то цілком доречним буде вживання цих понять у контексті професійно важливих якостей. Ми поділяємо таку позицію і вважаємо, що професійні якості та їх системи необхідно визначити як внутрішні умови, які опосередковують зовнішні впливи і вимоги діяльності. Здібності складають основу професійних якостей, адже вони забезпечують оволодіння способом та операціями діяльності за наявності необхідних і достатніх умов. Сформованість професійно важливих якостей дає змогу суб'єкту діяльності швидко та ефективно розгортати спосіб діяльності.

Процеси реформування та модернізації, які зараз відбуваються в системі вищої педагогічної освіти, об'єктивно спрямовані на її подальший прогресивний

розвиток, забезпечення потреб суспільств і держави у кваліфікованих фахівцях, що передбачає відповідні зміни у професійно-педагогічній підготовці вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку. Система фахової підготовки майбутніх вихователів становить цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і стосунках, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність [5].

Важливим компонентом професійної підготовки майбутніх вихователів є формування в них комунікативної компетентності, що охоплює і оволодіння методикою виховання звукової культури мовлення в дітей молодшого дошкільного віку.

Виховання звукової культури мовлення передбачає:

- формування правильної звуковимови і слово-вимови, для чого є необхідним розвиток мовленнєвого слуху, мовленнєвого дихання, моторики артикуляційного апарату;

- виховання орфоепічних норм правильної мови – вміння говорити згідно з нормами літературної вимови. Орфоепічні норми охоплюють фонетичну систему мови, вимову окремих слів і груп слів, окремих граматичних форм. До складу орфоепії входить не тільки вимова, але і наголос, тобто специфічне явище усного мовлення;

- формування виразності мовлення – оволодіння засобами мовленнєвої виразності передбачає вміння користуватися висотою і силою голосу, темпом і ритмом мовлення, паузами, різноманітними інтонаціями. Помічено, що дитина в повсякденному спілкуванні володіє природною виразністю мовлення, але має потребу в навчанні довільної, усвідомленої виразності при читанні віршів, переказі, розповіданні;

- вироблення дикції – виразної вимови кожного звуку і слова окремо, а також фрази в цілому;

- виховання культури мовленнєвого спілкування як частини комунікативного етикету.

У звуковій культурі мовлення виділяють два розділи: культуру вимови і мовленнєвий слух. Тому і робота повинна вестися у двох напрямках:

- 1) розвиток мовленнєвого апарату (апарату артикуляції, голосового апарату, мовленнєвого дихання) і на цій основі формування вимови звуків, слів, чіткої артикуляції;

- 2) розвиток сприйняття мовлення (слухової уваги, мовленнєвого слуху, основними компонентами якого є фонематичний, звуковий, ритмічний слух).

Майбутній вихователь повинен бути обізнаний в тому, що у закладах дошкільної освіти з розділу «Виховання звукової культури мовлення» проводять такі типи занять: фронтальні (з усією групою), групові (з підгрупами), індивідуально-групові (4-8 дітей) та індивідуальні (1-4 дітей). За характером такі заняття поділяються на комплексні, тематичні, підсумкові та контрольні. На заняттях з дітьми молодшого дошкільного віку реалізуються такі завдання виховання звукової культури мовлення:

- розвиток артикуляційного апарату (м'язів мовленнєвого апарату);
- ознайомлення дітей молодшого дошкільного віку з будовою мовленнєвого апарату;

- розвиток мовленнєвого дихання;
- розвиток фонематичного слуху;
- оволодіння правильною вимовою усіх звуків рідної мови;
- удосконалення дикції;
- розвиток інтонаційної виразності мовлення (інтонація, теми, тембр, сила голосу, мелодика, наголоси тощо);
- робота над усвідомленням дітьми звукового складу рідної мови.

Усі завдання з виховання звукової культури мовлення в дітей молодшого дошкільного віку здійснюються в єдності і забезпечують формування у них фонетичної компетенції.

Для здійснення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до виховання звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку в умовах закладів вищої освіти проводяться лекції, семінарські та практичні заняття; студентами здійснюється розробка науково-дослідних проектів тощо. Зокрема, лекції та семінари на такі теми: «Поняття звукової культури мовлення», «Особливості звуковимови дітей у різних вікових групах», «Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення дітей», «Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення дітей», «Методика виховання звукової культури мовлення на заняттях», «Корекція мовлення у спеціальному закладі дошкільної освіти».

Отже, підготовка майбутніх вихователів до виховання звукової культури мовлення молодших дошкільників здійснюється насамперед під час лекцій, присвячених відповідній темі. Також важливим практичним інструментом у цьому процесі є цілеспрямована система вправ і завдань, завдяки якій досягається поступовий перехід від свідомого виконання студентами окремих операцій до їх повної автоматизації, від формування окремих компонентів діяльності до їх об'єднання.

Список використаних джерел:

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А.М. Богуш. – Запоріжжя: Просвіта, 2000.
2. Беленька Г.В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / Г.В. Беленька. – К.: Науковий світ, 2012. – 38 с.
3. Гавриш Н.В. Художнє слово і дитяче мовлення: методичний посібник для вихователів / Н. В. Гавриш. – Донецьк, 1999.
4. Особливості уроку української мови в початковій школі за умов компетентнісного підходу / Т. Котик // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2014. – Ч. 2. – С. 177-182.
5. Лисенко Н.В. Актуальні напрями удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів ДНЗ: соціальне замовлення сьогодення / Н.В. Лисенко // Педагогічний дискурс. – 2012. – Вип. 13. – С. 186-192.
6. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.І. Поніманська. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.
7. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості: [навч. посіб.] / Т.М. Титаренко. – К.: Марич, 2009. – 232 с.

Мойсеєнко О.А.

студентка,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ НАД РОЗВИТКОМ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Реформування системи освіти в Україні передбачає взаємодію і наступність усіх її складових. Система дошкільного виховання не є винятком у цьому процесі. Багаторічною практикою і науковими дослідженнями доведено, що виховання і розвиток дитини у період дошкільного дитинства є фундаментом її подальшої освіти і становлення як особистості. Якість цього фундаменту значною мірою зумовлена якістю професійної діяльності майбутніх педагогів, рівня їхньої професійної компетентності і психологічної готовності до роботи з дітьми дошкільного віку.

Слід зазначити, що дослідження проблеми підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до професійно-педагогічної діяльності порівняно з підготовкою шкільних учителів значно менше привертає увагу дослідників. Лише в останні десятиріччя ХХ і на початку ХХІ століття ця проблема стала предметом активних наукових розвідок. Зумовлено це тим, що значно ускладнився зміст початкової освіти і лише добре підготовлений дошкільник може легко адаптуватися до умов і вимог освітнього процесу сучасної початкової школи, успішно освоювати її програму. Отже, можна зазначити, що головною постаттю, від якої залежить виховання, навчання і розвиток дітей дошкільного віку є вихователь закладу дошкільної освіти.

У дослідженнях останнього десятиріччя розкриваються особливості професійної підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з дітьми дошкільного віку, їх валеологічного виховання, готовності до використання народних традицій у фізичному вихованні дітей. Розглядається підготовка в педагогічних училищах майбутніх вихователів дошкільних установ до навчання дітей англійській мові, математичної освіти дошкільників.

На необхідності підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх педагогів з дошкільної освіти наголошується в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», пріоритетних напрямках Національної доктрини розвитку освіти України у ХХІ столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах.

Професійна діяльність сучасного педагога дошкільної освіти ґрунтується на різнобічних теоретичних знаннях про розвиток дитини; володінні різноманітними педагогічними технологіями навчання і виховання. Якість цієї діяльності залежить від його здібності до інновацій і творчості й передбачає наявність багатьох особистісних рис, що впливають на безумовне прийняття

дитини. Лише за таких умов вихователь може ефективно виконувати професійну діяльність, спрямовану на повноцінний і різнобічний розвиток дитини.

Готовність майбутніх вихователів до педагогічної діяльності учені визначають як особливий психічний стан, який виявляється на особистому рівні і відображає загальний тип мислення і особливості менталітету педагога [8, с. 122].

Формування професійної готовності до педагогічної взаємодії розуміється як процес розвитку педагогічної ментальності, що відображає загальнокультурний сенс професійної діяльності педагога та його здатність мислити на професійно-особистому рівні.

Виходячи з постановки проблеми ефективної підготовки майбутніх вихователів, перед ученими стоять завдання дослідження змісту, методів прийомів, технологій навчання студентів в умовах закладів вищої освіти. Свідченням цього є наукові пошуки щодо визначення мети, змісту, технологій навчання відповідно до сучасних вимог до підготовки майбутнього вихователя (Л. Артемова [2], Г. Беленька [4], Н. Голота [5], М. Машовець [7] та ін.).

Проблему формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку досліджувало багато вчених. У їхніх дослідженнях закладені основи методики, охарактеризовано становлення зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку (О. Коваль [6], М. Алексеева [1] та ін.).

Важливим залишається питання створення конкурентоспроможних фахівців, які будуть намагатися надавати освітні послуги на новому рівні якості життя, використовуючи отримані знання, впроваджувати їх на практиці, здійснювати професійну діяльність у сучасних ринкових умовах країни.

Підготовка майбутніх вихователів до розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку повинна відповідати завданням формування загальнокультурних, професійних і спеціальних компетенцій майбутніх вихователів під час освітнього процесу в закладах вищої освіти з тим, щоб не тільки скоригувати наявні порушення у мовленні дошкільників, а й забезпечити повноцінний розвиток особистості дитини за умов, що в педагогічному процесі закладів дошкільної освіти будуть об'єднані зусилля всіх фахівців і батьків [1, с. 123].

Для успішної діяльності вихователь повинен оволодіти певною сукупністю знань з дошкільної педагогіки, дитячої психології, індивідуальних психологічних характеристик, вікової фізіології, педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я дітей, умінь, виховувати в собі позитивні особистісні якості. Одночасно йому необхідно опановувати засади, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей [3, с. 221].

Для реалізації поставленої мети зусилля спрямовано на виконання таких завдань: формування у студентів теоретичних знань з питань розвитку зв'язного мовлення дітей, теоретичні засади мовленнєво-ігрової діяльності, організацію освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням

результатів сучасних педагогічних досліджень дитячої ігрової діяльності та досвіду використання гри у вітчизняній дошкільній освіті, досвіду програмно-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Отже, проведений аналіз психолінгвістичної, лінгвістичної, психолого-педагогічної, лінгводидактичної літератури засвідчив важливість і необхідність підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в роботі над розвитком зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку, що потребує значної цілеспрямованої уваги. Адже вона невід'ємно пов'язана з розвитком словника, формуванням граматичної будови мовлення дітей, бо в мовленні слово використовується в тій чи іншій словоформі, а словоформи пов'язані між собою за законами граматики. Розвивальна робота повинна бути спрямована як на формування правильного зв'язку слів у реченні (узгодження, керування, прилягання), так і на правильне вживання в них службових слів. Працюючи над словосполученнями, необхідно спрямовувати увагу на те, щоб вони обов'язково включалися в речення. Тільки поєднуючи роботу над усіма мовленнєвими ланками, спираючись як на словесний, так і на ілюстративний матеріал, можна досягти удосконалення мовленнєвих умінь, без яких неможливий гармонійний розвиток дитини та її подальше навчання у школі.

Список використаних джерел:

1. Алексеева М. М. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. – 3-е изд., стереотип / М. Алексеева, Б. Яшина. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 400 с.
2. Артемова Л. В. Програма «Методика викладання дошкільної педагогіки в ступеневій підготовці магістрів» / Любов Вікторівна Артемова // Наук. записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту, 2001. – Вип. 31. – Ч. 1. – С. 54–59.
3. Богуш А.М. Компетентнісний підхід до мовленнєвого розвитку дошкільників / Алла Михайлівна Богуш // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – Том 2. Дидактика, методика, інформаційні технології. – К.: Педагогічна думка, 2007. – С. 155-170.
4. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: монографія / Ганна Володимирівна Беленька; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, пед. ін-т. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 319 с.
5. Голота Н. М. Формування художніх і конструктивних умінь у майбутніх вихователів дошкільних закладів: дис. канд. пед. наук: 13.00. 08 / Н. М. Голота; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2000. – 215 с.
6. Коваль О.В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку у процесі мовленнєво-ігрової діяльності: досвід роботи вихователя / О. В. Коваль. – Ржищів, 2013. – 80 с.
7. Машовець М. А. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку / М. А. Машовець. – К.: Логос, 2000. – 128 с.
8. Проблема підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності в науково-педагогічних дослідженнях // Наука і освіта. – К., 2013. – № 1-2. – 122 с.

Чичильницька Н.С.

навчальний майстер,

Криворізький державний педагогічний університет

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРЕТИЧНОГО І ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

У своїй професійній діяльності сучасний кваліфікований робітник дедалі частіше стикається з необхідністю здійснювати продуктивні дії в умовах, які постійно змінюються. Виникає потреба пошуку науково-технічної інформації, аналізу і вибору шляхів найраціональнішого розв'язання технічних проблем. На сучасному етапі розвитку виробництва рухливість трудових функцій робітника забезпечується переважно творчими складовими професійної діяльності. Це впливає на мету і зміст професійної підготовки учнів, яка повинна якнайповніше відповідати змістові, рівню і характеру індустріальної праці.

Серед проблем, які виникають у зв'язку з цим, важливе місце посідає взаємозв'язок теоретичного та виробничого навчання. Сучасний підхід до організації, змісту і методики проведення загальноосвітньої та професійної підготовки в ПТНЗ, який ґрунтується на реалізації зв'язку загальноосвітніх предметів з предметами загальнотехнічного циклу, спеціальними предметами і виробничим навчанням, має стати фундаментом для оволодіння учнями основами наук, досягненнями науки і техніки, передовим досвідом. На цій основі і повинна ґрунтуватися система підготовки робітничих кадрів.

Професійно-технічна освіта поєднує теоретичне і виробниче навчання, яке відбувається паралельно. Теоретичне навчання спрямоване на засвоєння учнями системи знань у галузі гуманітарних, загальнотехнічних і спеціальних дисциплін, необхідних для свідомого і ефективного виконання робіт, передбачених для певної професії і кваліфікації. Виробниче навчання на основі теоретичних знань формує у людини трудові навички і вміння, необхідні для виконання роботи з конкретної робітничої професії на рівні відповідної кваліфікації з належною продуктивністю праці. Оволодіти робітничою професією – значить навчитися виконувати всі типові для неї роботи з необхідною точністю та у встановлені норми часу.

Взаємозв'язок теоретичного і виробничого навчання має спрямовуватися на розвиток в учнів свідомого ставлення до навчання, прагнення до підвищення рівня своїх знань, удосконалення навиків, оволодіння передовими методами праці. Важливою умовою ефективності виробничого навчання майстра є його особистий приклад, ділова кваліфікація, глибоке знання справи, моральні якості, сувора вимогливість до себе, доброзичливе ставлення до учнів, тактовність, невимушеність поведінки. Важливим в роботі є врахування принципів теоретичного і виробничого навчання. Взаємозв'язок майстра виробничого навчання та вчителя дисциплін допомагає спрямовувати свою педагогічну діяльність, визначати цілісну виховну систему. Спільна робота майстрів та вчителів з навчання учнів може здійснюватись ефективно лише за наявності між ними взаємозв'язку [1, с. 125-130; 2].

З вище викладеного нам стає зрозумілим, що у сучасних умовах виникає якісно нова вимога до робочої сили – вимога професійної мобільності, тобто здатності оволодівати технічними новинками і новими спеціальностями. Від робітника вимагають більше знань, ускладняється його виробничий досвід, оскільки доводиться обслуговувати не одну, а нерідко цілу систему машин. Процес удосконалення організації, змісту і структури навчання в ПТНЗ триває, і найважливішою ланкою його є реалізація поєднання теорії і практики.

Важливою передумовою посилення уваги до здійснення взаємозв'язку теорії і практики є також зміни в характері праці робітників. Широке впровадження технічних засобів у трудову діяльність людини привело до зміни праці робітників, висунення підвищених вимог до їх теоретичних знань і практичних навичок. Наприклад, при вивченні нових виробничих технологій зварювання появились нові сучасні матеріали, які потребують знання їх властивостей.

Успіх значною мірою залежить від ділових якостей викладачів та майстрів виробничого навчання, від рівня розуміння ними необхідності систематичного, ділового контакту з педагогами. Лише в єдиному комплексі професійної підготовки, при реалізації взаємозв'язку у вивченні теоретичних дисциплін і тем виробничого навчання майбутні робітники можуть здобути міцні знання, навички і вмінні.

У сучасних умовах виникає якісно нова вимога до робочої сили – вимога професійної мобільності, тобто здатності оволодівати технічними новинками і новими спеціальностями. Від робітника вимагають більше знань, ускладняється його виробничий досвід, оскільки доводиться обслуговувати не одну, а нерідко цілу систему машин. Процес удосконалення організації, змісту і структури навчання в ПТНЗ триває, і найважливішою ланкою його є реалізація поєднання теорії і практики.

Список використаних джерел:

1. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-метод. посібник / Н.Г. Ничкало, В.О. Зайчук, Н.М. Розенберг та ін.: За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 1994. – 334 с.
2. Професійна педагогіка / Красильникова Г В. [Електронний ресурс]. – URL:http://lubbook.net/book_303.html.

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Корнієнко М.М.

студент,

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: Міхєєва О.Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ПРОФІЛАКТИКА ВПЛИВУ КІБЕРБУЛІНГУ НА ПІДЛІТКІВ

Україна робить великі звершення на шляху профілактики різних соціально-негативних явищ, у тому числі і у кібер-просторі. Втім, на нашу думку, профілактиці кібербулінгу приділено недостатньо уваги, тому доцільним є дослідити дану проблему та визначити шляхи її вирішення.

Вивченню особливостей поведінки та діяльності підлітків в Інтернет-мережі присвячені праці російських та українських педагогів (І. Смірнова, В. Осадчий, Л. Жук, О. Пігузов), філософів (І. Опаріна, О. Прокопенко, С. Михайлов, О. Скородумова, О. Романов), соціологів (І. Василенко, О. Путилова, О. Шеремет М. Самелюк), психологів (І. Білоус, Т. Вербицька), юристів (Д. Пушкін, Т. Кесареєва, Н. Лебедева).

У світовій науковій практиці питання прояву та профілактики кібербулінгу розглянули в своїх роботах Л. А. Найдьонова та О. Т. Баришполець. Ці науковці розглядають кібербулінг з ракурсу медіа-компетентності. Теоретичні питання виявлення і профілактики кібербулінгу висвітлили у своїх роботах також О. Лапа, О. Блискун, М. Робін, Є. Кулік. Зокрема, американські дослідники Р. Ковальські, С. Лімбер і П. Агатстон, розробили типологію поведінки, характерної для кібербулінгу.

Психологи (О. Бикулов, В. Фатурова), педагоги (А. Чистяков, О. Куценко), соціологи (О. Горошко, Н. Туякбасарова, С. Коноплицький), філософи (І. Остапенко, В. Кулакова), філологи (С. Заборовська, І. Ішмуратова) присвятили свої праці характеристиці окремих аспектів спілкування в Інтернет-мережі.

Мета дослідної роботи полягає в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності профілактичної програми впливу кібербулінгу на підлітків у ЗНЗ.

Завданням дослідження було дослідити прояв явища кібербулінгу у підлітковому середовищі, сформулювати та апробувати методи та форми роботи, що будуть спрямовані на зниження шкоди та подолання цього явища, експериментально підтвердити їх ефективність.

Основним результатом дослідження, згідно з отриманими даними, являється те, що більшість шкіл не надає необхідного обсягу інформації з

питань кібербулінгу, що є необхідним для оволодіння підлітками. В ході роботи було проведено опитування, у якому брали участь 134 респонденти, з яких 53% не знають що таке кібербулінг, 80% відповіли, що отримували листи з фейкових аккаунтів. Більшість із опитаних (86%) не знають де отримати допомогу у випадку вчинення над ними кібер-насильства. 90% підлітків вказало, що в їх навчальному закладі тему кібербулінгу не піднімали взагалі, втім, 68% респондентів постраждало внаслідок дій, що кваліфікуються як кібер-насильство; 38% опитуваних вказали, що знають випадки кібер-насильства, що понесли за собою значні негативні наслідки.

У своєму дослідженні ми базуємося на твердженні науковця Л. А. Найдьоновой про те, що кібербулінг – це новітня форма агресії, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо [2, с. 4].

Виявити явище кібербулінгу в підлітковому середовищі досить складно, так як самі діти приховують наявність його в своєму житті. Підлітки замовчують будь-які непорозуміння чи образи в мережі Інтернет, часто це трапляється через страх, що інші можуть про це дізнатися і будуть глузувати або батьки дізнавшись обмежать доступ до мережі Інтернет та інші. Анонімність, швидкий та цілодобовий доступ до жертви, важкість у виявленні являють собою особливості кібербулінгу.

На сьогоднішній день існує маса методів протидії кібербулінгу, але проблема того, чому він виникає, чому підлітки проявляють жорстокість у мережі лишається відкритою. Ми розглянули та виділили основні методи протидії кібербулінгу. У наш час профілактична робота здійснюється за двома напрямками. Перший напрямок пов'язаний з розвитком технічних засобів, що обмежують небажаний контент (фільтри, цензура), що передбачає у соціальних мережах та на веб-сайтах кнопок «поскаржитися», а також налаштування конфіденційності персональних аккаунтів. Даний напрямок включає в себе створення системи швидкого реагування провайдерів контенту і сервісів, правоохоронних структур, операторів зв'язку на протиправну діяльність і мережі Інтернет.

Другий напрямок профілактики кібербулінгу передбачає навчання користувачів мережі Інтернет основним правилам безпеки і коректної поведінки по відношенню до інших користувачів спільноти. За кордоном існують спеціальні веб-ресурси, що присвячені підвищенню рівня медіаграмотності і навчанню коректній, неагресивній і невіктимній поведінці в мережі Інтернет. Зокрема, розглядаються аспекти тих чи інших вчинків у мережі, проблема внутрішнього вибору, який здійснює людина, поводячи себе жорстоко і без поваги стосовно інших користувачів мережі Інтернет або розповсюджуючи хибну інформацію, плітки, будь-які інші матеріали, що можуть нанести морально-психологічну, або навіть матеріальну шкоду потерпілим. Особливості профілактики кібербулінгу серед підлітків у шкільному середовищі полягають у підтримці дитини сім'єю, створенні дружньої, довірливої атмосфери, що сприятиме налагодженню контакту та

вирішенню проблеми кібербулінгу, якщо така подія трапляється, злагодженій роботі у школі, просвітницьких діях спеціалістів з кібер-безпеки [1].

Підсумовуючи викладене, вважаємо за необхідне зазначити, що в сучасному аспекті організації виховного процесу щодо виховання відповідальної та безпечної поведінки підлітків в мережі Інтернет потребує більш пильної уваги. Відповідальність за власні слова та вчинки, як якість особистості не формується поступово у реальному житті, а під час віртуальної взаємодії з іншими користувачами мережі Інтернет межі дозволеного часто стираються внаслідок можливості приховати свою особу. Для профілактики кібербулінгу серед підлітків необхідно створити спеціальні соціально-педагогічні умови. Вони полягають у злагодженій взаємодії школи та сім'ї, що буде спрямована на профілактику жорстокості.

Список використаних джерел:

1. Бочавер А.А., Хломов К.Д. Кибербуллинг: травля в пространстве современных технологий // Психология. Журнал высшей школы экономики. 2014. Т. 11. № 3 // Москва, с. 177-191.
2. Найдюнова Л.А. Кибербулинг або агресія в Інтернеті: способи розпізнання і захист дитини // К., 2011. – 34 с.

Коротаєва А.А.

студент,

Університет Грінченка, Інститут людини

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВАГІТНИХ ЖІНОК

Освітні веб-ресурси – це ресурси освітнього характеру, які розміщені у веб-просторі мережі Інтернет. Сюди належать не тільки ресурси, що підготовлені за спеціальною веб-технологією (веб-сторінка, веб-сайт, веб-портал), а й інші електронні ресурси, що зберігаються на веб-серверах у вигляді різних форматів (текстового, графічного, архівного, аудіо та відео форматів і т. д.) [2]. Саме використовуючи ці ресурси, можна на дистанційному рівні надавати соціально-педагогічну підтримку вагітним жінкам.

Аналізуючи літературні джерела з проблеми соціально-педагогічної підтримки, визначається кілька підходів у її трактуванні. Відповідно до них вона визначається як: вид соціально-педагогічної діяльності (Л. Липський); адресно спрямована допомога фахівців у подоланні проблемних ситуацій у відносинах особистості чи групи осіб із середовищем їх перебування (І. Макаренко); як компонент педагогічної підтримки (О. Карпенко, І. Одногулова, Т. Янченко); не тільки як допомога соціальних педагогів, а й як послідовна робота державних соціальних інститутів – органів влади і управління, а також недержавних організацій, що спрямована на створення організаційних, правових і соціальних умов для повноцінного розвитку і

формування молодого покоління та вирішення індивідуальних проблем конкретної дитини (Л. Оліференко) [1, с. 10].

Видами соціально-педагогічної підтримки є: супровід, консультування, телефон довіри, групи взаємодопомоги. За ступенем оперативності соціально педагогічна підтримка є: превентивна і перативна; за ступенем самостійності: суб'єкта підтримки суб'єкт-суб'єктна взаємодія і патронаж; за тривалістю здійснення: довготривала та ситуативна; за чисельністю охоплення: особистісно зорієнтована та групова; за функціональною спрямованістю: адаптивна, компенсаторна та розвивальна [1, с. 15]. Також до видів соціально педагогічної підтримки ми можемо віднести дистанційну підтримку з використанням інтернет ресурсів.

Цільовими групами яким надається соціально-педагогічна підтримка, є діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; випускники інтернатних закладів; жертви насилля і жорстокого ставлення; діти з інвалідністю та їх сім'ї; діти і молодь з різними видами адикцій та залежностей; діти з сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах; діти і молодь з делінквентної поведінкою; звільнені з місць позбавлення волі; постраждалі від збройних конфліктів, природних і техногенних катастроф (вимушені переселенці); прийомні сім'ї, ДБСТ (дитячі будинки сімейного типу) та патронатні сім'ї; інші сім'ї групи соціального ризику [1, с. 12]. І взагалі всі люди які знаходяться у групі ризику або можуть туди потрапити, як наприклад вагітні жінки.

Узагальнюючи підходи науковців ми дійшли висновку, що соціально-педагогічна підтримка вагітних жінок – це комплекс дій та заходів, які спрямовані на збереження та зміцнення фізіологічного, емоційному, когнітивного, соціального стану вагітної жінки та впливає на її репродуктивне здоров'я та готовність до материнства.

Сьогодні в Україні на законодавчому рівні існує система підтримки вагітної жінки, суб'єктами якої виступають: центри матері та дитини, консультаційні кабінети при поліклініках, центри планування сім'ї та репродукції, санітарно-курортні установи, приватні клініки. Кожна з даних установ надає підтримку за трьома напрямками це *медичний* (охорона здоров'я, безкоштовні аналізи, лікування та майбутні пологи); *соціальний* (державні відпустки, декретні, державні виплати та пільги); *психологічний* (консультації та психологічна підтримка). В свою чергу, соціально-педагогічний напрям підтримки вагітних здійснюється лише для жінок, які перебувають в складних життєвих обставинах, а для вагітних жінок, які не опинились в групі ризику відсутні доступні, розповсюдженні, компетентні програми соціально-педагогічної підтримки. Багато затверджених програм репродуктивного здоров'я втратили свою актуальність та не є популярними серед вагітних, в них надають матеріали які не є актуальними в сучасному суспільстві, і направлені тільки на фізіологію вагітної жінки, не беручи до уваги всі компоненти здорової вагітної жінки, починаючи від середовища де вона знаходиться до її психологічного та емоційного стану. Саме тому для поліпшення стану соціально-педагогічної підтримки вагітних жінок в Україні, було створено програму підтримки і навчання відповідального материнства у

мережі інтернет. Адже на дистанційному рівні вагітна жінка зможе улюбий для неї зручний час, пройти певну підготовку та отримати відповіді на питання, які її турбують.

Для вивчення всіх компонентів і проблем які турбують вагітних жінок, та з метою визначення актуальності соціально-педагогічної підтримки в суспільстві та мережі інтернет, було проведено анкетування. Анкета включала запитання та відповіді, що забезпечили можливість з'ясувати: чи надається соціально-педагогічна підтримка вагітним жінкам, які актуальні проблеми їх турбують на даному етапі життя, уявлення про сімейні обов'язки та цінності, хто надає їм підтримку і чи потрібна вона їм, оцінку своєї готовності до материнства.

Після проведеного анкетування, можна зробити висновки, що 82% вагітних жінок потребують підтримки, на даному етапі суб'єктами які її надають виступають батьки та чоловік. Дані анкетування демонструють, що вагітні жінки мають певні проблеми з розумінням своїх обов'язків та усвідомленого материнства.

За для поліпшення обізнаності вагітних жінок та надання їм соціально-педагогічної підтримки, нами було створено програму яка розміщена у мережа інтернет. Програма соціально-педагогічної підтримки вагітних жінок включає в себе: відео-лекторії, які мають теми про усвідомлене материнство, психологію вагітності, соціальне середовище вагітної жінки та інше. Тренінг мета якого визначення понять сім'я, батьківство, усвідомлене материнство, визначення соціальних ролей жінки та в майбутньому роль матері, інформування вагітних жінок щодо їх обов'язків та прав, допомога з труднощами які виникають у вагітних жінок. Розроблено ситуативні вправи для вирішення міжособистісних конфліктів, які можуть виникнути у вагітної жінки з чоловіком або родиною. Підібрано книги, статті та фільми які допоможуть відповісти на актуальні питання для вагітної жінки.

Результати контрольного анкетування показали, що проведена нами робота сприяла позитивним змінам у набутті знань вагітними жінками щодо усвідомленого материнства, поліпшення їх емоційного та психологічного стану та набутті знань що до їх прав та обов'язків. Також було визначено які теми програми для них були найбільш актуальними, і які були не цікаві. Це дає змогу удосконалити та впроваджувати дану програму.

Список використаних джерел:

1. Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді: монографія / [Алексєєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Малиношевський Р. В. та ін.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексєєнко. – К.: ТОВ «Задруга», 2017. – 168 с.
2. Електронний ресурс, режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ресурси_освіти.

Сойнова Н.І.

*викладач вищої категорії, методист,
ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж
імені І.Я. Франка»*

ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ ПО ЗАПОБІГАННЮ ТА ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

У вітчизняній літературі технології соціальної роботи трактуються як сукупність прийомів, методів та впливів, що застосовуються соціальними службами, соціальними працівниками з метою забезпечення ефективності реалізації завдань соціального захисту [6].

Технології роботи по запобіганню та протидії насильства в сім'ї спрямовані на формування життєвих умінь у поєднанні з повагою до іншої людини, врахування досвіду, бажань, ресурсів підлітків [7].

У первинній соціальній профілактиці використовується технологія «рівний-рівному», критичного мислення; у вторинній соціальній профілактиці особистісно-орієнтоване соціальне навчання, соціально-педагогічна підтримка.

Ознаками технології «рівний-рівному»:

- предметне спілкування, яке спрямоване на формування життєвих навичок і ціннісних орієнтацій;
- на активну участь у громадському житті і розв'язання проблем на основі участі підлітків;
- поширення достовірної інформації про проблему насилля;
- поширення зразків власного прикладу життєвої позиції і досвіду подолання проблем;
- спростування хибних уявлень, стереотипів про дану проблему;
- надання ініціативи в передачі соціально значущої інформації одноліткам, а не дорослим фахівцям.

Дана технологія спонукає до самостійного розв'язання різноманітних проблем, що буде зразком для інших; сприяє формуванню відповідальності, дисциплінованості, комунікативних умінь, які є складовою життєвих умінь і навичок. Соціальний педагог при цьому діє як радник, координатор, фасилітатор на основі власного прикладу.

Особливої уваги у профілактиці насильства у сім'ї заслуговує технологія формування критичного мислення, яке є також основою формування життєвих умінь і навичок [2].

Критичне мислення – це:

- здібність та готовність оцінювати ситуацію критично, без упередження, відокремлювати істину від брехні, самостійно знаходити рішення і захищати істину в суперечці;
- готовність до планування своєї діяльності, до розгляду нових варіантів змінити власну точку зору; наполегливість у роботі, готовність до

виправлення власних помилок, пошук компромісних рішень, що задовольняють більшість;

- здібність до прийняття розумних рішень;

- ретельні роздуми, що базуються на фактах і знаннях, можливості або альтернативах дій; оцінка вже відпрацьованих дій та зробленого вибору.

Критичне мислення виражається в умінні приймати розумні рішення та в оціночному ставленні до навколишнього, людей, себе. Воно протистоїть афективним діям, виключає упередження, означає відхід від стереотипів.

Критичне мислення формується завдяки соціальному навчанню, яке передбачає критичний підхід до розв'язання проблем і ситуацій. У соціальному навчанні використовуються такі прийоми критичного мислення:

- рекомендації ведення щоденника критичних роздумів (думки, плани, питання, сумніви, реакції, тривоги);

- рефлексія: усне або письмове відновлення послідовності виконаних дій, аналіз їх ефективності, формування результатів, постановка майбутніх цілей;

- вільний обмін думками, дискусії;

- наведення аналогій, використання різних видів аналізу ситуацій, спонукання до логічних висновків;

- показ альтернатив або спонукання до їх пошуку;

- розділ думок, почуттів і дій та їх аналіз з огляду на необхідність розв'язання проблеми;

- вибір дій на основі різних засад і прогнозування можливих ризиків, переваг, недоліків для кожного.

У соціальному навчанні використовуються такі форми роботи: дорадництво, посередництво, переговори, дискусія, дебати, рефлексія [5].

Дорадництво – це методика роботи, спрямована на надання допомоги особам шляхом надання порад, накреслення альтернатив, допомоги у визначенні мети і забезпечення необхідною інформацією [2].

Посередництво – це втручання в суперечки між сторонами, щоб допомогти їм владнати конфлікт, знайти компроміси або досягти взаємовигідної згоди. Посередництво сприяє успішному спілкуванню, дозволяє вислухати і зрозуміти інтереси, проблеми, потреби, цілі один одного.

Переговори – форма ділового спілкування, в якій сторони вчать бути рівними, незалежними. Переговори сприяють формуванню комунікативних умінь і критичного мислення, оскільки орієнтуються на розв'язання проблем, виключає натиск, погрози, некритичне ставлення, передбачає спільний пошук варіантів [3].

Дискусія – це публічна суперечка з метою формування нових ідей та поглядів, поглиблення розуміння нових теоретичних положень, подолання неправильних суджень, руйнування стереотипів. Дискусії сприяють виявленню різних точок зору на проблему позитивного і негативного в них. Використовуються саме для зміни ставлення до насильства в сім'ї.

Дебати – це суперечка щодо відстоювання двох різних точок зору, це – варіант дискусії, який також спрямований на пошук позитивного [2].

Рефлексія – використовується у випадку, коли людина має адекватну самооцінку, може здійснювати аналіз і оцінку об'єктивно, неупереджено, тому

її доцільно проводити у групових заняттях. Вона дає змогу співвіднести вчинки, погляди із законодавчо закріпленими моральними нормами, правилами, обов'язками.

Що стосується соціально-педагогічної підтримки то ця технологія направлена на надання допомоги в ситуаціях утруднення з тим, щоб людина навчилася самостійно вирішувати свої власні проблеми та долати труднощі, пізнати себе, адекватно сприймати навколишнє середовище [6].

Це діяльність соціального педагога по здійсненню превентивної та оперативної допомоги дітям у вирішенні їх індивідуальних проблем, пов'язаних з фізичним та психічним здоров'ям, спілкуванням, життєвим самовизначенням. На практиці це означає передбачення проблем, які можуть виникнути в повсякденному житті особистості і діяльності соціального педагога щодо їх вирішення через те, щоб «допомогти дитині стати впевненою в собі; підтримати те позитивне, що в неї є; запобігти тому, що заважає цьому розвитку особистості [5, с. 60]».

Таким чином, соціально-педагогічна підтримка передбачає самостійність особистості у розв'язанні своїх проблем, набуття життєвого досвіду через власні дії та аналіз своїх помилок. У поєднанні із соціальним навчанням, яке здійснюється на основі особистісно-орієнтованої технології, дозволяє перейти від допомоги до самостійного розв'язання проблем під контролем соціального педагога, який стає фасилітатором, консультантом [1].

Не менш дієвою технологією роботи в напрямку протидії та запобігання насильства в сім'ї є соціальна реклама.

Соціальна реклама – це «інформація з питань здорового способу життя, охорони здоров'я, екології, збереження енергоресурсів, профілактики правопорушень, соціального захисту та безпеки населення, яка не має комерційного характеру і спрямована на дітей, підлітків, молодь, жінок, різні категорії сімей [4, с. 194]».

Особливостями соціальної реклами в цьому напрямку є:

- опора на сімейні цінності;
- соціально-педагогічна спрямованість послуг (педагогізація мікро- та макросередовища);
- спрямованість на викорінення причин та подолання наслідків проблем сім'ї;
- спонукання майбутніх клієнтів до усвідомлення та аналізу своїх проблем і можливостей їх розв'язання;
- стимулювання клієнтів до прийняття допомоги;
- привернути увагу суспільства до існування проблеми насилля в різних категоріях сімей.

Соціальна реклама здійснюється через розповсюдження плакатів, буклетів, листівок, брошур; розміщення бігбордів на вулицях міст; аудіо та відео ролики на радіо та телебаченні; поширення акцидентної продукції, де дається інформація про: права дітей; насилля, як неприродне, незаконне, ненормальне явище та його види; різницю між вихованням та насиллям, пріоритетні методи виховання та неприпустимість насилля в сім'ї; організації,

відділи, служби куди можна звернутися з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Горькова С.О. Дебати, як засіб розвитку критичного мислення // Засоби навчальної та науково-дослідницької роботи. – 2002. – № 17. – С. 98-102.
3. Олійник Т.О. Спецкурс із розвитку критичного мислення // Засоби навчальної та науково-дослідницької роботи. – 2002. – № 17. – С. 102-110.
4. Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників / А.Й. Капська, І.М. Пінчук, С.В. Толтоухова та ін. – К.: УДЦССМ, 2000. – 260 с.
5. Соціальна робота в Україні: теорія та практика: посібник для підвищення кваліфікації працівників ЦССМ. – У 2-х ч. / За заг. Ред. А.Я. Ходорчук. – К.: УДЦССМ, 2001. – 296 с.
6. Технології соціально-педагогічної роботи / За заг. ред. А.Й. Капської. – К.: УДЦССМ, 2000. – 372 с.
7. Технологии социальной работы: Учебное пособие для студентов высш. учебн. Заведений / Под ред. И.Г. Зайнишева. – М.: Изд. Центр ВЛАДОС, 2002.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Бичок О.М.

*студентка факультету початкового навчання,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка*

ВИХОВАННЯ КАЗКОЮ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Книжка приходить до дитини разом із казкою. Народжена фольклором, насичена містким педагогічним змістом, вона несе в собі позитивний приклад етичного ідеалу. Жоден із жанрів літератури не користується у дітей такою популярністю, як казка.

Багато видатних педагогів, психологів, письменників підкреслювали виховне та розвивальне значення казки (С. Русова, І. Франко, К. Ушинський, Л. Толстой, В. Сухомлинський та ін.). Різні аспекти роботи з казкою висвітлені у працях сучасних дослідників і педагогів-практиків (А. Богуш, Н. Вітковська, Т. Гризоглазова, Д. Джола, Н. Лисенко, Ю. Мандрик, О. Савченко, О. Чебикін, А. Щербо та ін.), психологів (О. Запорожець, Н. Карпинська, Т. Рубцова, Н. Молдавська та ін.).

Знайомство з казкою допомагає дитині зрозуміти оточуючий світ. Будь-яка казка представляє собою розповідь про основні закони, які діють в нашому житті. Це цілий комплекс життєвих ситуацій, розповідь про відносини між людьми. Казка не навантажує дитину складними міркуваннями. Тому її мова доступна малечі.

Також казка не дає дитині прямих настанов, які їй так не подобаються. Життєво важлива інформація засвоюється малечею сама собою, непомітно, тому що образи, які пропонує казка, дуже цікаві для неї. Казки дають приклад вирішення складних життєвих ситуацій та готовий приклад поведінки. При цьому вони залишають малюку можливість самостійно осмислити ситуацію.

Упродовж багатьох століть український народ безупинно творив своє, тільки йому властиве, духовне середовище, наповнюючи його унікальними ритуалами, обрядами, звичаями. Генетично закодувавши в «образах-символах безсмертні смисли буття», вони стали запорукою збереження духовності, національної ідентичності й перспектив існування. За влучними висловами відомого українського фольклориста М. Дмитренка, звичаї стали «порятунком від хвороб цивілізації», «незамуленим джерелом мови», «чи не єдиним видом творчості без цензури» [1].

«Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група має звичаї та традиції, що виробилися протягом багатьох століть і освячені часом. Звичаї, традиції, обряди – це втілені в рухи й слова світовідчуття, світосприймання та взаємини між людиною та природою, між людиною і людиною. А ці взаємини та світовідчуття безпосередньо впливають на духовну культуру народу» [2, с. 3].

Сьогодні спостерігається протиріччя між потребами суспільства у таких високогуманних особистостях та реальністю нашого повсякденного життя. Дефіциту людяності, милосердя, співчуття доброти. Все це посилюється прискоренням темпів життя, бурхливим розвитком засобів масових комунікацій. Закономірно, що для людини важливо, на якому рівні здійснюється її взаємодія та контакти з іншими людьми, як це впливає на її емоційний стан, самопочуття, життєвий тонус.

Казці В. О. Сухомлинський відводив особливе місце в естетичному вихованні дітей. Адже усвідомлення суті моральних ідей досягається не гучними словами й фразами, а емоційністю, глибиною розкриття істини і показом величі людського розуму.

Без відчуття краси слова для дитини недосяжні потаємні грані його смислового значення. А переживання краси немислиме без фантазії, без особистої участі учня у співтворчості з учителем, який передає казку. Казка, на думку В. О. Сухомлинського, – активна творчість, яка охоплює всі сфери духовного життя дитини, її розум, почуття, уяву, волю. Звичайно ж, дитина добре розуміє, що в світі немає Баби-Яги, Царівни-Жаби. Коцея Безсмертного, але вона втілює в цих образах добро і зло, висловлює своє особисте ставлення до позитивного і негативного. Казка невіддільна від краси, сприяє розвиткові естетичних почуттів, без яких немислиме благородство душі, чуйність, героїчний вчинок тощо. Завдяки казці дитина осягає світ не лише розумом, але й почуттями. В казці вона знаходить реальну форму виявлення своїх духовних сил.

В. О. Сухомлинський наголошував що створення казок – одне з важливих джерел поетичної творчості, формування естетичних почуттів і водночас засіб розумового розвитку.

Емоційно забарвлене слово відкриває красу у багатстві природних і суспільних взаємозв'язків. Мова – це матеріальний виразник думок і почуттів людини. Почуття, особливо сформовані в роки дитинства казкою, – незамінний чинник виховання любові до Батьківщини. Створений народом казковий образ доносить до дитячої душі могутній творчий дух трудового народу, його погляди на життя, ідеали, прагнення. Казка виховує любов до рідного краю вже тому, що сама вона творення народу, гра творчих сил народного духу, духовне багатство народної культури. У Павлівській школі багато казок створювалося самими дітьми. Понад тисячу казок написано В. О. Сухомлинським [3].

Чому я використовую досвід В. О. Сухомлинського? Тому, що у період перебудови системи шкільного навчання і виховання особливого значення набуває творча спадщина В. О. Сухомлинського. Педагогіка В. О. Сухомлинського не дає готових рецептів, але вчить нас тому, як бережливо слід підходити до дитини, щоб провести її через дитинство до справжнього людського життя.

Педагогічний досвід вітчизняного педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського поза будь-яким сумнівом символізує собою «педагогіку серця», важливе місце в якій займає проблема пробудження у дитини людяності,

чуйності, милосердя, великодушності, а також формування творчої особистості молодшого школяра.

В класній кімнаті ми створили бібліотеку. Діти і батьки самостійно збирали і дарували книги до класу. В куточку казки діти залюбки читають і слухають в записах казки, оповідання. Проводимо кожний рік конкурс читців.

Читання є могутнім засобом виховання розуму і добрих, людяних почуттів. Особливо зміст казок сприяє зародженню у дитячих думках високих моральних, гуманістичних почуттів – любові до своїх батьків, рідних, поваги до людей похилого віку, милосердя до немічних і нещасних.

На основі читання казок В. О. Сухомлинського ми проводимо уроки доброти і людяності. Дуже часто на заняттях в групі продовженого дня ми читаємо оповідання В. О. Сухомлинського. Складаємо поради і заносимо в книгу «Кодекс честі». Наприклад: «Не чини шкоди людям і природі. Люби природу і бережи для майбутніх поколінь», «Виявляй свої здібності та розвивай їх», «Негідно залишати товариша в біді, бути байдужим до чужого горя», «Негідно отримувати своє благополуччя, радість, спокій за рахунок утисків та приниження інших людей» та інші. Всі мудрі моральні поради написані дітьми просто, але переконливо, їх легко запам'ятати, вони спонукають до роздумів, доброчинності.

Також на заняттях групи продовженого дня ми дуже часто проводимо інсценізацію саме народних казок. Діти дуже люблять виконувати якісь нові ролі.

Виховання засобами народної казки особливо впливає на становлення духовного світу особистості у дошкільному і молодшому шкільному дитинстві. Казка створює умови для формування внутрішньої потреби малят у неперервному вдосконаленні й реалізації своїх можливостей.

Навчити дітей глибоко, естетично повноцінно сприймати казку, осмислювати її, міркувати над її психологією, філософією, співвідносити почутій (чи самостійно виконаний) текст казки з власними уявленнями і цінностями.

Засобами народних та авторських казок, зокрема музичних та з пісенно-музичними вставками, створюються комфортні психолого-педагогічні умови, за яких формування та розвиток розумових і музично-естетичних здібностей дошкільнят і молодших школярів стане усвідомлено творчим процесом [4].

В Японії існує звичай: віддаючи дитину до першого класу, батьки приводять її на співбесіду до вчителя, який у їхній присутності перевіряє готовність дитини до навчання в школі. Завжди наприкінці співбесіди дитині пропонується проспівати 10-12 японських пісень. Якщо малюк справляється і з цим завданням, батьків вітають із зарахуванням його до першого класу школи. Втім, бувають рідкісні випадки, коли учитель говорить батькам, що дитина не готова до навчання, батьки мають зробити відповідні висновки, належно підготувати дитину до вступу до національної школи і привести на співбесіду тільки на наступний рік. А при вступі до вищих навчальних закладів молоді японці поряд із іншими науками повинні знати кілька сотень пісень свого народу!

Очевидно, дуже корисно, якщо сучасні діти будуть читати (а не тільки дивитися мультфільм чи кінофільми по телевізору!), знати, більше того, вмітимуть продемонструвати у вигляді драматизації, театралізації 10-12 українських (і не тільки!) народних казок, зокрема музичних та пісенних вставок з них, у яких вкладено досвід наших [5].

Виховувати – значить долучати дитину до світу людських цінностей – це справжня мета або навіть девіз навчально-виховної роботи з дітьми. Впевнена, що виховувати молодших школярів на матеріалі українського фольклору, зокрема казках, шляхом їх вивчення та використання на заняттях і в повсякденному житті, ми розвиваємо у дітей позитивне емоційно-ціннісне ставлення до вітчизняної культури, національних культур інших народів, виховуємо змалечку відчуття відповідальності за збереження української національної культурної спадщини.

Неможливо зрозуміти казку, більше того дати їй визначення, без попереднього з'ясування важливих рис і відзнак, що їй властиві. Щоб не зрозуміти, треба вивчити те середовище, та, хоча б побіжно, розглянути той поетичний обшир, у якому народилась і жила казка, і які особливості за довгі століття свого побутування вона увібрала в себе у фольклорному дивосвіті.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко А. Українська фольклористика: Акценти сьогодення / А. Дмитренко. – К.: Сталь, 2008. – 236 с.
2. Шкода А. Традиції і свята українського народу / А. Шкода. – Донецьк: БАО, 2011. – 384 с.
3. Морально – естетичні погляди В. О. Сухомлинського. – К.; 1989 – 48 с. – (т-во «Знання» УРСР, Пед. Сер. VII; № II).
4. Садовенко С. Виховання народною казкою / С. Садовенко. – К.: «Шкільний світ», 2011. – 127 с.
5. Щербань Т. М. Формування національної самосвідомості в сім'ї / Т. М. Щербань. – К.: «Знання», 2010. – 116 с.

Житомирский Л.А.

старший преподаватель,

Измаильский государственный гуманитарный университет

РЕЗЕРВЫ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ УКРАИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ СТУДЕНТОВ

Здоровье – один из источников счастья, радости и полноценной жизни. Оно является не только личным достоянием человека, но и общественным богатством, одним из важных показателей благосостояния и культурного уровня народа.

Здоровый образ жизни студентов имеет большое социально-политическое значение. Именно он активизирует человеческий фактор – один из основных резервов достижения экономического прогресса и совершенствования общества. Здоровый образ жизни позволяет в значительной мере раскрыть те ценные качества личности, которые необходимы в условиях динамического развития демократического общества в Украине. Это, прежде всего, высокая умственная и физическая работоспособность, социальная активность и творческое долголетие. Поэтому повсеместное утверждение здорового образа жизни – дело общегосударственное, всенародное [1].

Приоритетной задачей образования является воспитание студентов в духе ответственного отношения к собственному здоровью и здоровью окружающих как к наивысшей индивидуальной и общественной ценности. Качественное решение этой цели и задачи возможно при условии, что студенты обладают хорошим здоровьем и ведут здоровый образ жизни.

Однако на современном этапе наблюдается тенденция к ухудшению здоровья студентов, снижению уровня их физической подготовленности и работоспособности, что отрицательно отражается на качестве жизни и показателях в учебе [3].

Проведя теоретический анализ научно-методической литературы (Т. Ю. Круцевич, Н. М. Амосов, Г. Л. Апанасенко, Б. М. Шиян) и опираясь на многолетний опыт работы со студентами в высшем учебном заведении (более 30 лет), мы считаем, что на сегодняшний день у научно-педагогических работников вузов Украины есть множество форм, средств и методов, которые при их использовании позволяют улучшить состояние здоровья студентов. Фактически это те резервы, которые можно использовать в формировании здорового образа жизни учащейся молодежи.

Одним из таких резервов является повышение и улучшение информированности студентов. Это можно доказать, изучив проблему бесплодия в Украине, к которой нынешние студентки, а в последствии будущие матери, имеют непосредственное отношение. По данным Министерства здравоохранения Украины, уровень бесплодия в нашей стране достигает 20%, т. е. примерно каждая пятая из 15 млн. пар в Украине не может зачать ребенка традиционным способом.

На беременность и роды влияет низкое состояние репродуктивного здоровья женщин до наступления беременности. Каждая 4-я беременная имеет проявления анемии, каждая 7-я – болезни мочеполовой системы, каждая 16-я – болезни системы кровообращения. Критично для демографии страны, если бесплодие превышает 15%, согласно данных ВОЗ (Всемирной организации здравоохранения) [4].

Руководитель центра репродукции Украины доктор медицинских наук, профессор Александр Феськов отмечает, что главная причина столь плачевной статистики в слабой и низкой информированности девушек и женщин в Украине [5].

Одной из причин данной проблемы является то, что часть студенток использует обувь на высоких каблуках, что приводит к патологическим изменениям в мочеполовой системе. Хотя специалисты неустанно говорят о

вреде высоких каблуков, молодёжь отказывается менять туфли и сапоги на безопасные. А риск получить от такого упрямства букет болезней все возрастает.

По данной конкретной проблеме студентки должны получить информацию от преподавателей физической культуры, которые должны им объяснить, что при ходьбе на каблуках центр тяжести падает на хрупкую переднюю часть стопы, пальцы ног деформируются. А из-за того, что сохранять равновесие на каблуках удается только напряжением ног и поясницы, развивается варикозное расширение вен, деформация суставов ног. Если поясница ежедневно получает нагрузку, происходят застойные явления в кишечнике, мочевом пузыре, яичниках, матке. К тому же матка отклоняется назад и долго остается в таком положении, а это – риск бесплодия. Поэтому студентки должны знать, что специалисты рекомендуют носить обувь, где высота устойчивого каблука должна не превышать 4-4,5 см.

Улучшение информированности студентов можно решать различными способами, но важно, чтобы эта работа велась систематически и комплексно, т. е. с использованием разных источников. Для этой цели преподаватели, отвечающие за здоровье студентов, могут подготовить лекции о здоровом образе жизни, использовать 15-20 минутные беседы на практических занятиях по физической культуре, выступать на методических семинарах кураторов учебных групп, проводить мониторинг состояния физического здоровья и физической подготовленности студентов. Актуальные выпуски методических разработок и рекомендаций о здоровом образе жизни, подготовка докладов студентов на научно-практические конференции, использование информации, которая востребована на конкретном отрезке времени.

Так, например, заведующая отделом респираторных и вирусных инфекций Института эпидемиологии и инфекционных болезней НАМИ Украины профессор А. Мироненко сообщила, что в Украине предстоящий сезон будет одним из самых тяжелых по заболеваемости гриппом и ОРВИ за последние несколько лет. А ведь в сезоне 2015–2016 года вирус Калифорния H1N1 унес в Украине более 390 жизней. Также А. Мироненко информировала, что на Украину надвигаются три штамма гриппа, среди которых самый опасный и которого украинцам стоит опасаться в этом эпидсезоне – это штамм A(H3N2) «Сингапур». Он наиболее изменчив и вызывает более высокий уровень заболеваемости и больший процент осложнений, чем штамм A «Мичиган» и штамм B «Колорадо» [6].

Эта тревожная информация должна направить работу преподавателей вузов, отвечающих за здоровье студентов, на выполнение целого ряда профилактических мероприятий, которые позволяют снизить уровень заболеваемости гриппом среди студентов. Именно преподаватели физической культуры и медико-биологических наук должны объединить усилия медицинских работников вузов, деканатов, преподавателей кафедр, кураторов академических групп, а также студентов, входящих в органы самоуправления и др., чтобы преодолеть сложную эпидемиологическую ситуацию сезона 2018–2019 года.

Важным резервом в формировании здорового образа жизни студентов является правильное планирование в индивидуальных планах преподавателей методической, научной и организационной работы.

Включение в эти разделы работы мероприятий по улучшению, укреплению и сохранению здоровья студентов и формированию у них здорового образа жизни позволит преподавателям добиться хороших результатов и получить баллы в рейтинговом оценивании профессиональной деятельности научно-педагогических работников.

Т. Круцевич считает, что для улучшения здоровья студентов физическое воспитание в гуманном обществе должно быть валеологически сориентированным, то есть придерживаться оздоровительного принципа в организации и проведении занятий по физической культуре. Основные задачи физического воспитания студенческой молодежи в данном контексте заключаются в том, чтобы дать студентам знания и сформировать навыки соблюдения здорового образа жизни; информировать студентов о главных ценностях физической культуры и спорта [2].

Проведённый анализ позволяет сделать следующие выводы:

- вопросы здорового образа жизни студентов в настоящее время не утратили своей актуальности;
- определена одна из причин, отрицательно влияющая на формирование здорового образа жизни студентов – это плохая их информированность в тех вопросах, от которых зависит здоровье;
- частично определены резервы научно-педагогических работников вузов в формировании здорового образа жизни студентов.

Список использованных источников:

1. Ортинский В.Л. Педагогика высшей школы. Образование в современной Украине / В.Л. Ортинский. – ЦУЛ, 2009. – 470 с.
2. Теория и методика физического воспитания / Под. ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, – 2003. – Т. 2. – 390 с.
3. Тимошенко В.В. Оптимизация процесса физического воспитания в вузе с использованием спортивно-ориентированных технологий / В.В. Тимошенко, Я.В. Бобылева // Молодой ученый. – 2013. – № 12. – С. 531-553 – URF.
4. Уровень бесплодия в Украине достигает 20% [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://inpress.ua/ru/society/10427-uroven-besplodiya-v-ukraine-dostigaet-20>. – Назва з екрана.
5. Анита Пушкарь. Дети которых могло бы не быть [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.dancor.sumy.ua/articles/community/134528>. – Назва з екрана.
6. На Украину надвигается эпидемия гриппа [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://izmailvechernii.com.ua/ukraina-mir/37684-na-ukrainu-nadvigaetsya-epidemiya-grippa-komu-nelzya-vaktsinirovatsya>. – Назва з екрана.

Осика М.С.

магістр,

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ СПІЛКУВАННЯ З ОТОЧУЮЧИМ СЕРЕДОВИЩЕМ

Людина майбутнього – це всебічно розвинена особистість, яка живе в гармонії з оточуючим середовищем і самою собою, яка діє у межах екологічної необхідності. Формування екологічної культури є усвідомлення людиною того, що вона є частиною природи.

Україна вступила в нове тисячоліття з проблемами, без розв'язання яких вона не зможе не тільки нормально розвиватися, але й існувати. Найбільшою з них є стан природного середовища. Чорнобильська катастрофа, забруднення водного та повітряного басейнів, відмирання багатьох представників рослинного та тваринного світу, відсутність оптимальних природних передумов для відтворення населення – ці та інші фактори є свідченням досить тривожного становища природи в Україні.

Її покращання сьогодні і в майбутньому залежить від освіти, екологічного виховання всіх учнів.

Ідеї екологічної освіти належать відомим в Україні вченим: академіку Д. М. Гродзинському – секретарю відділення загальної біології АН України; члену-кореспонденту АН України І. А. Акімову – директору Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена АН України; кандидату біологічних наук В. О. Межжеріну та ін. Ці видатні вчені висловили свої ідеї на сторінках наукових праць та періодичних видань, а також обговорювали на семінарах «Екологічна освіта та екологічна етика ХХІ століття».

На жаль, більшість людей вважають, що садіння дерев, спорудження очисних споруд і є екологією. Насправді це лише дія, вчинок, факт. Екологічного змісту вони набувають тоді, коли певні знання об'єднують ці дії у систему – інтегруються.

У формуванні екологічної культури найважливіше місце належить, безумовно, освіті.

Екологічне виховання – виховання великої культури і свідомого відношення до навколишнього середовища.

Екологія – це наука про взаємозв'язки живих механізмів між собою та оточуючим середовищем (повітря, вода, ґрунт).

В усі часи одним із найголовніших завдань держави, суспільства було і є виховання молодого покоління. Класики західноєвропейської прогресивної педагогіки вважали природу важливим фактором виховання дітей. На думку видатного чеського педагога Я. А. Коменського – «Людина – це частина природи, і вона повинна розвиватися за законами природи». Видатний шведський педагог І. Г. Песталоцці вважав, що єдиний, справжній фундамент людського пізнання – сприймання природи. Увесь запас знань, яких набуває людина за допомогою відчуттів, є результатом уважного ставлення до природи.

К. Д. Ушинський звертав увагу на неможливість здійснення початкового навчання дітей без природи.

Тривалі роки роботи в школі привели В. О. Сухомлинського до переконання, що бережне ставлення до природи і до себе має стати одним із критеріїв оцінки моральних цінностей людства.

Найбільш сприятливий період для роз'яснення завдань екологічного виховання – молодший шкільний вік.

Дитина пізнає світ з відкритою душею і серцем, і яким буде ставлення до цього світу, чи навчиться вона бути господарем, що любить і розуміє природу, залежить від її виховання в сім'ї.

Природа – джерело краси, вона викликає в нас почуття радості і подиву. Чим багатша, красивіша природа, тим добріші люди мешкають там. Любов до природи, поетичне ставлення до неї позитивно впливають на формування менталітету нації.

Дослідники довели, що більшість людей засвоюють ті чи інші переконання з дитинства, ще до того, як отримують можливість критично осмислювати отриману інформацію. Для того, щоб діти краще пізнали і зрозуміли навколишній світ, щоб мали уявлення про ті екологічні проблеми, які постали перед людством, потрібно, щоб вони спочатку набули певного запасу знань про навколишню природу, вміли визначати найбільш сприятливі умови для життя живих організмів.

Лиш у спілкуванні з живим світом дитина має змогу заглибитись у безмежне багатство природних явищ, їх невичерпну красу. Вона вбирає в себе барви, звуки, пахощі природи, захоплює загадковістю, співчуває всьому живому. У такому творчому процесі діти оволодівають «абеткою» емоцій.

«Слово має налаштувати чутливі струни серця, щоб збагнути мову почуттів» – зазначає В.О. Сухомлинський.

Тематикою екологічних занять обрані наступні проблеми:

- Забруднення навколишнього середовища; причини і наслідки.
- Боротьба із забрудненням води, повітря, ґрунту.
- Охорона рідкісних видів рослин і тварин.
- Вплив діяльності людини на навколишнє середовище.
- Правила поведінки у природі.
- Екологічна безпека школяра.
- Подорож краплі води.

«Кожна з тем має нести дитині безліч відкриттів, зроблених нею самостійно, щоб дитина заглибилась подумки в якусь деталь, зосередила на ній свою увагу, забула про все інше».

Проводити такі заняття краще інтегрованими, поєднуючи їх з природознавством, математикою, музикою, живописом, розвитком мовлення, тощо. Ігровими персонажами можуть бути Ромашка, Пролісок, Боровичок, Гномик, Цибулино та ін. Наприклад, «Я і Україна», вивчаємо взаємини з рослинами. Діти складають речення:

Я – дерево.... Радію, коли...

Я – дерево.... Сумую, коли...

Я – дерево. ... Пишаюсь, коли...

«Урок-віночок» з української мови вчить екологічному ставленню до землі і до того, що на ній росте.

«Урок-аукціон» нагороджує дітей за кожен правильну відповідь насінням (жолудь, каштан, крилатка), яке можна посадити і виростити парк.

Роботу, розпочату на заняттях, обов'язково продовжуємо в інших формах: екскурсії, екологічні прогулянки, екскурсії-огляди.

Ці форми роботи використовуються як підготовчі до занять, чи як закріплення набутих знань. Наприклад, перед вивченням теми «Екологія і здоров'я» (забруднення середовища), діти йдуть на прогулянку по вулиці, де великий рух автомобілів, на екскурсію до котельні чи промислового підприємства. Ці екскурсії дають дітям можливість побачити залежність між автомобільним рухом та станом атмосфери.

Екскурсія та прогулянка можуть слугувати і самостійним джерелом еколога – природничих знань.

Цінність спостережень – у безпосередньому спілкуванні з природою.

Екскурсії вчать спостерігати і аналізувати явища природи, предмети. Побачене на екскурсії закріплюємо засобами матеріального мистецтва. Розв'язується проблема використання вторинної сировини у виготовленні паперу. Роботи із саморобного паперу перетворюються у вироби мистецтва (листівки, картини-мініатюри). Розвивається творчість і естетичний смак.

Цікавими і результативними є досліди самих дітей, їхні «відкриття». Головне, щоб вони були прості у виконанні.

Дитяче серце чутливе до заклику творити красу і радість для людей. Важливо, щоб слідом ішла праця. Якщо дитина відчує, що своїми вчинками приносить радість ближнім, то змалечку навчиться узгоджувати власні бажання з інтересами людей, а це важливо для виховання доброти й людяності, самодисципліни.

Спостереження у природі допомагають у літературній роботі, розвитку зв'язного мовлення. В екологічному вихованні використовують екологічні казки, які вчать дітей не бути байдужими до природи, формують внутрішній світ, розвивають екологічну етику. Казки – цінний матеріал. Діти не тільки люблять слухати казки, а й із задоволенням їх складають.

Наприклад, «Мандри краплини», «Дуже страшна історія», «Пролісок», «Морозець», «Казка про велике місто і пожовклу траву» та ін.

Ефективність проведення гурткових занять досягається і добре спланованою роботою, і підготовкою ігрових цікавих ситуацій і, головне, добротою, повагою і увагою до дитини впродовж усього навчального року.

Ознайомлення з природою відбувається і у повсякденному житті. Самостійно росте лише бур'ян, а сучасне екологічне мислення треба вирощувати.

Список використаних джерел:

1. Захлебний А.Н., Зверев И.Д., Суравегина И.М. и др. Охрана природы в школьном курсе биологии. – М.: Просвещение, 1977. – 207 с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М., 1926. – 322 с.
3. Капинос П.И., Панасенко Н.А. Охрана природы: Пер.: П.И. Капинос, Н.А. Панасенко. – К.: Вища школа, 1989. – 255 с.
4. Организация экологического образования в школе. Пособие для работников средней общеобразовательной школы / Под ред. И.Д. Зверева, И.Т. Суравежного. – М.: Просвещение, 1980. – 191 с.

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Камінчук М.В.

вихователь II категорії;

Онїкійчук Л.М.

практичний психолог I категорії,

ЗДО «Дзвіночок»

АДАПТАЦІЯ ТА ПЕРЕБУВАННЯ ОСОБЛИВОЇ ДИТИНИ В ЗДО

*«Особлива дитина.
Знедолена природою дитина не повинна знати,
що у неї слабкий розум, слабкі сили.
Виховання такої дитини має бути
у сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим».*
В. О. Сухомлинський.

Інклюзивна освіта – це система освітніх – навчальних послуг, що будується на принципі забезпечуючи права дітей на освіту, яка дає можливість навчатися в загальноосвітніх закладах [1, с. 4].

Всі діти незважаючи на різні навчальні можливості, а також соціальне та культурне походження, повинні мати однакові можливості у навчально-виховних та усіх типах закладах освіти.

Актуальні проблеми: У нашій країні впроваджується нова філософія державної політики, стосовно дітей з особливими потребами, поширюються моделі інклюзивного навчання дітей у загальних та дошкільних закладах.

Наукові фахівці зарубіжних та вітчизняних країн розкривають точку зору з організаційно – педагогічної та загальнотеоретичної сторони проблеми інклюзивної освіти, а саме це Л. В. Будяк, Т. В. Сак, В. М. Синьов, А. Ю. Чигрина, В. І. Бондар, Н. П. Артюшенко. Також розкривається питання психологічної готовності дітей із психофізичними порушеннями та їх оточуючих здорових ровесників до спільного перебування в соціумі і навчанні (Н. Л. Белопольська, І. А. Коробейніков, Є. Є. Дмитрієва, Т. О. Соловійова, У. В. Ульяновка та ін.); створення інклюзивного оточення та властивості педагогічного-психологічного супроводу інклюзії (С. Ю. Кондратьєва, С. В. Сорокоумова, С. П. Миронова, Т. Г. Зубарева); підготовка педагогічних кадрів та формування взаємин в інклюзивних групах (Т. Г. Зубарева, С. П. Миронова, І. Н. Хафізулліна, М. К. Шеремет, Н. Ю. Белова, Ю. А. Ільїна та ін.).

Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011р. № 872 «Про затвердження порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

Незважаючи на розроблення та впровадження даної проблеми в нашому суспільстві *метою статті є*: соціальна адаптація дітей з особливими потребами в ЗДО.

Результати дослідження: одним із завдань нашого суспільства є роз'яснення батькам про те, що їхні діти повинні відвідувати навчальні заклади загального розвитку. Перевагою сучасної освіти є забезпечення рівних прав для дітей на освіту. У нашому випадку для дітей з особливими потребами. Це дає дітям здобути досвід, яким вона може скористатися в подальшому житті, звичайно всі вони зустрінуть великі труднощі. Адже нещодавно вони ізольовані від суспільства і позбавлені вести повноцінний спосіб життя у середовищі [4].

Прийшовши до дитячого колективу дітей повинні підготувати батьки та налаштувати на позитивне ставлення. Це дасть високий рівень до адаптації дитини з особливими потребами до навчального закладу.

Наш заклад дошкільної освіти відвідує дитина з порушенням психологічного розвитку з розладом поведінки у вигляді синдрому гіперактивності з дефіцитом уваги тяжкого ступеня, з частими опозиційно-протестними реакціями.

Адаптація проходила цієї дитини досить важко. Виражаючи свою агресивність до дітей і вихователя. Спостерігаючи за дитиною довгий час його відношення до дітей та дефіцитом уваги від дорослого, вимагаючи тільки займатися і розмовляти лише з ним. Мені, як педагогу необхідно було докласти багато зусиль, аби залучити батьків до пошуку ідей, щодо адаптації. Запропонували разом із практичним психологом батькам відвідувати та спостерігати за дитиною. Вони зрозуміли, що їхня дитина особлива. Тому всі разом прийшли до висновку, що потрібно показати фахівцям.

Сім'я дитини має значний досвід здійснення адаптації вдома. Тому була проведена робота з мамою про всі види адаптації, які вони вдома використовують [1, с. 15].

Однією з головних адаптацій дитини є соціальна. Вона постійно і активно пристосовує індивіда до умов мінливого соціального середовища. Під час соціальної адаптації у дитини формуються навички спілкування з оточуючими, що допомагають особистості самоствердитися, реалізувати свої потреби та інтереси [2].

У нашому закладі дошкільної освіти здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами психологічною службою та педагогічними працівниками [3].

Тому відвідуючи наш заклад дошкільної освіти з цією дитиною займаються вихователь, асистент вихователя, соціальний педагог та практичний психолог. Створивши умови для загального розвитку та намагаємося долучити дитину до колективу без акценту, на тому що він є особливим.

Практичний психолог провидить корекційно-розвивальну роботу, а саме, заняття з розвитку комунікативних навичок з підвищення впевненості в собі; заняття з зниження тривожності та подолання страхів; заняття з розвитку навичок емоційної саморегуляції, з розвитку креативності.

Також надає індивідуальні та групові консультації. Розвивальні заняття тренінги. Виступи на батьківських зборах.

Успіху у вихованні та навчанні дитини з особливими потребами залежить від грамотно організованого психолого-педагогічного супроводу дітей з боку всіх працівників садочка.

Весь процес навчання та виховання індивіда у розвитку має цілеспрямованість на те, щоб забезпечити інтеграцію в суспільство та її соціальну адаптацію більш успішною та благополучною.

Досвід свідчить, що організовано спеціально корекційний освітній процес та співпраця всіх фахівців з дітьми з особливими потребами. Стикаються з труднощами, але вони їх долають у спілкуванні, навчанні та поведінці, дає позитивні результати.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими потребами (вступ в інклюзію) / укладач Н. Клочко. – Львів, 2013. – 31 с.
2. Аксенова Л. Социально-педагогическая помощь лицам с ограниченными возможностями / Л. Аксенова, Н. Назарова // Специальная педагогика. – М., 2001. – С. 196.
3. Дімітрис Аргіропоулос, Салацька А.П., Тарнавська Н.П., Катинська І.І. Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі: Навчально – методичний посібник для науково – педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів / Дімітрис Аргіропоулос, А.П. Салацька, Н.П. Тарнавська, І.І. Катинська – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 208 с., іл.
4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод.посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.

Суворова А.Ю.

аспірант,

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наразі Україна перебуває на порозі фундаментальних змін в усіх сферах життя її суспільства, що диктовані зовнішньополітичним пріоритетом України – Угодою про асоціацію з Європейським Союзом. Євроінтеграційні процеси, які стали ознакою сучасного життя в Україні, зумовили потребу запровадити поняття гендеру в практичних перетвореннях. Гендер міцно увійшов у науковий, політичний, соціальний, освітньо-виховний простір і став «необхідним конструктором реальних практичних перетворень у суспільних відносинах, складовим базовим компонентом яких є статус жінки та чоловіка» [1, с. 11].

Для подальшої побудови егалітарного суспільства необхідна перебудова світогляду сучасного українця, відходження від усталених стереотипів «типово жіночого» та «типово чоловічого», тобто націлений рух до гендерної деполяризації в думках кожної особистості.

Значне місце у трансформації існуючої системи гендерних відносин, формуванні егалітарної свідомості молодого покоління належать освіті. Саме освіта як один із найважливіших соціальних інститутів, що виконують функції передачі та поширення знань, умінь, цінностей і норм від одного покоління до іншого через інтеграцію гендерних підходів у навчальний процес, спроможна закласти основи для становлення суспільної гендерної культури, – наголошує директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти К. Лемківський [5].

Доцільною опорою для побудови гендерної освіти в Україні варто вважати фундаментальні дослідження феномену «гендер» та дотичних дефініцій таких науковців, як: Ш. Берн, С. Бовуар, С. Бем, Т. Бендас, О. Вороніна, І. Грабська, О. Здравомислова, М. Кімел, Ю. Гусева, О. Ключко, Л. Шалаєва, І. Кльоцина, Л. Малес, В. Абраменкова, А. Волович, Н. Смелзера, О. Ярська-Смирнова та ін.

В останнє десятиліття відбулися зрушення в реалізації гендерного підходу до виховання дітей різної статі, та основної проблеми це не усунуло: недостатня укомплектованість штату закладів освіти висококваліфікованими спеціалістами з демократичним світоглядом, позбавлених патріархальних упереджень і готових до виховання дітей без насадження усталених гендерних стереотипів.

Індивід засвоює певні правила поведінки та установки, які суспільство вважає відповідними до їхніх гендерних ролей у процесі *гендерної соціалізації* – процесу, в якому індивід вбирає в себе гендерні ідеали, гендерні ролі і гендерно-різні моделі поведінки, засвоєння соціальної ролі, визначеної для неї суспільством відповідно до її статі [4].

Механізмом засвоєння індивідом гендерної ролі є диференційне наслідування як процес соціалізації, в ході якого особистість вибирає рольові моделі поведінки у відповідності з загальноприйнятими нормами групи, до якої вона належить, і починає наслідувати їм. Механізм ідентифікації забезпечує передачу досвіду опосередковано через особистий приклад і наслідування. Усвідомлення і переживання своєї позиції «Я» по відношенню до певних еталонів статі називається *гендерною ідентичністю*. Головним механізмом формування гендерної ідентичності є *ідентифікація* [2, с. 354].

Первинна гендерна соціалізація припадає на період дошкілля, відтак дошкільний вік доцільно вважати фундаментом для процесу ідентифікації себе як представника тієї чи іншої статі. Заклад дошкільної освіти є впливовим інститутом гендерної соціалізації і разом з сім'єю, як соціальним інститутом, здійснює гендерне виховання підростаючої особистості.

Дошкільний навчальний заклад, як соціальний інститут, продовжує відтворювати стандарти традиційної культури у питаннях жіночності і мужності, сприяти формуванню стереотипів самосприйняття і самооцінки особистості дошкільника за статевою ознакою, що, у свою чергу, нівелює прояви індивідуальності вихованців у виборі подальшого життєвого самовизначення [3]. Таким чином виникає необхідність своєрідної перебудови

системи освіти, подолання «старої школи» і виокремлення нових гендерних підходів до роботи з дітьми дошкільного віку, націлених не на відповідність визначених стереотипами суспільства гендерним ролям, а на безболісність процесу гендерної ідентифікації дитини, де в гармонії співіснуватиме «стать» і «гендер».

Варто зауважити, що гендерна ідентифікація, як процес переймання та ототожнення із взірцем гендерної поведінки – вимагає, насамперед, щоб дорослі в оточенні дитини розуміли необхідність виховання без насадження статево-типізованих стереотипів. Отже, виникає необхідність «просвіти» та формування гендерної культури педагогічних кадрів з питань гендерного виховання дітей дошкільного віку.

Гендерне виховання дітей дошкільного віку передбачає, перш за все, – високий рівень гендерної культури вихователя. Реконструкція традиційних культурних обмежень у розвитку особистості дошкільника залежить від вміння вихователя створити умови, підібрати методи та прийоми для розкриття здібностей дівчаток і хлопчиків в процесі педагогічної взаємодії.

Цінностями гендерної культури педагога є:

- усвідомлення абсолютної цінності прав чоловіків і жінок, свободи особи;
- усвідомлення себе як особистості, здатної впливати на гендерну ситуацію в державі;
- активна позиція щодо потреби участі в гендерних перетвореннях;
- критичне сприйняття соціально-політичної інформації;
- розуміння рівноправної участі обох статей у політичному житті;
- лояльне і водночас вимогливе ставлення до обох статей;
- готовність відповідати за власні рішення та їхні наслідки;
- почуття власного достоїнства, толерантність, плюралізм, здатність до компромісу.

Такий педагог внесе *рівноправність у виховний процес, що передбачає:*

- однакові педагогічні вимоги, тон і зміст звертання до хлопчиків і дівчаток;
- статево нейтральні вимоги до дотримання правил культурної поведінки, уникнення нав'язування стереотипів на зразок: «хлопчикам (дівчаткам) не личить...» тощо;
- орієнтацію на індивідуальний розвиток дитини, її здібності, уподобання, можливості оволодіння універсальними вміннями та навичками незалежно від статі;
- заохочення дітей до спільних занять, ігор, видів діяльності, уникнення статевого сепаратизму у спілкуванні;
- однаковий доступ та заохочення дітей до користування різними іграшками, спортивним інвентарем, приладдям;
- обговорення з дітьми проблем стосунків статей, наголошення на їхній рівності та взаємозамінності в сім'ї та суспільстві;

- привернення уваги вихованців до реклами, дитячих часописів, ілюстрованих матеріалів, які нав'язують традиційні стереотипи, статеві ролі чоловіків та жінок;
- демонстрування вихователями андрогінних рис, уникнення статево типізованих моделей поведінки [6].

Отже, гендерна соціалізація дитини дошкільного віку відбувається переважно в межах двох соціальних інститутів – сім'ї та закладу дошкільної освіти. Якщо батьки мають право здійснювати гендерне виховання на інтуїтивному рівні, то педагогічні працівники повинні бути компетентними в механізмах впровадження гендерного компоненту в освіту. Ключова роль серед агентів гендерної соціалізації відводиться дитячим освітнім закладам, як ланці, яка має можливість здійснювати виховання вільне від гендерних стереотипів.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т. Гендер як наука та навчальна дисципліна / Т. Мельник // Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник [вид. 2-ге, випр. та допов.] / В. В. Москаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
3. Савченко М. Модель гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку / М. Савченко // Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок» – Дрогобич: ПФ «Швидкодрук», 2014. – Вип. 11. – С. 118-127.
4. Якименко Л. Ю. Дівчатка і хлопчики в колективі: Вплив дитячого колективу на формування статево-рольової поведінки молодшого дошкільника: навч.-метод. посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Л. Ю. Якименко, В. О. Луценко. – К.: Наш час; Х.: Ранок, 2010. – 95 с.
5. Гендерна педагогіка – нова освітня технологія [Електронний ресурс] / О. Цокур, І. Іванова – 2007. Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/method/upbring/1657/>.
6. Гендерний аспект у вихованні дошкільників [Електронний ресурс] – 2014. Режим доступу: <http://korsundruzhba.ck.ua/batkivska-storinka/spetsialisty-radiat/pedahohichna-sluzhba/220-hendernyi-aspekt-u-vykhovanni-doshkilnykiv>.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Кривчиков О.В., Кульматова Н.М.

викладачі,

*Коледж інформаційних технологій та землевпорядкування
Національного авіаційного університету*

РОЛЬ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»

Сучасне життя складно уявити без використання інформаційних технологій. Це цілком справедливо і для навчального процесу, де без комп'ютера вже не обійтися.

Використовуючи комп'ютер у процесі навчання, ми готуємо нове покоління до життя в інформаційному суспільстві, в якому стоїть проблема захисту свідомості від інформаційного перевантаження. На викладача ВНЗ I-II рівня акредитації покладається завдання навчати молодь критично осмислювати потоки інформації, в які потрапляє студент-першокурсник.

Вирішувати це завдання покликане, зокрема, використання в навчальному процесі нових інформаційних технологій, коли формуються розуміння суті інформації, її адресної спрямованості; формування особистої позиції, здатність виокремлювати головне тощо.

Одним з напрямків викладацької роботи є проблема створення тематичних мультимедійних презентацій, відеоуроків під час занять. Перевага використання цього методу:

- підвищується пізнавальна активність студентів в освоєнні навчального предмета;
- збільшується частка самостійної діяльності студентів у час заняття;
- студент вчиться серйозно працювати з текстом: виділяти істотне, розбивати на смислові частини, перефразувати, логічно будувати послідовність подачі інформації;
- з'являються додаткові можливості при організації проектної і дослідницької діяльності студентів;
- створюються умови для формування у студентів критичного ставлення до результатів чужої і власної роботи, що сприяє саморозвитку і самовдосконаленню;
- змінюється ставлення до комп'ютера, студенти починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь-якій області знань;
- взаємодія викладач-студент будується на основах індивідуального підходу і співпраці, викладач тут виконує консультативну функцію.

Зазвичай вся робота зі створення презентацій організовується в кілька етапів. На попередньому етапі викладачеві важливо мотивувати студентів до

вивчення навчального матеріалу, представити можливі напрямки їх досліджень в рамках загальної теми. Вважаю, що до питання вибору студентами теми для своєї роботи необхідно підходити серйозно. Ця тема повинна бути дуже цікава і самому студенту, і тій аудиторії, перед якою вона буде представлятися в подальшому. Викладач завжди повинен бути готовий допомогти студенту в цьому непростому виборі, щоб мати можливість припустити успішність роботи студента в обраному напрямку з точки зору наявної доступної інформації (текст і зображення), його навичок роботи з комп'ютером, а також врахування психологічних особливостей студента. Важливо обговорити з кожним суть досліджуваного питання, переконатися в тому, що студент дійсно має розуміння змісту своєї подальшої роботи. Під час виконання завдання іноді доводиться неодноразово спільно зі студентом коригувати назву презентації, відеоурока, переглядати змістову частину, аж до повної зміни спочатку обраної теми. Тут важливо, щоб студент «захворів» проблемою, а не відчував незадоволення або почуття тривоги.

Технологія створення студентами предметних презентацій, відеоуроків будується у певній послідовності дій.

- *Збір і вивчення інформації з теми, виділення ключових понять, структурування тексту на окремі смислові частини.* Як показує практика, саме робота з текстом частіше всього викликає у студентів утруднення. Завдяки доступності ресурсів електронних бібліотек і численних освітніх, науково-популярних сайтів Інтернету студент стикається з великою кількістю інформації з теми, яка його цікавить. Студент починає відчувати розгубленість від того, що «тексту багато, а часу мало». В такому випадку зручно працювати з роздрукованим текстом, роблячи позначки олівцем. В підсумку студент перечитавши і перефразували інформацію кілька разів, стає знавцем свого питання, що забезпечує його впевненість і успішність під час захисту презентації, відеоуроку.

- *Складання сценарію презентації, відеоуроку* передбачає обдумування змісту кожного слайда, відеофрагмента. Ця робота знову ж виконується з олівцем в руці. В процесі планування презентації студент ще раз повторює матеріал, що вивчається, аналізує і систематизує його, представляє в короткій графічній формі.

Слід підкреслити важливість дотримання цих двох етапів. На початку роботи з студентськими презентаціями і відеоуроками я зіткнувся з тим, що для більшості першокурсників складання презентації є ніщо інше, як накидання на слайди випадкових картинок і тексту з подальшим доповненням ефектів. Траплялося спостерігати, що студент починає виконання своєї роботи з пошуку картинок і розташування їх на слайдах, і тільки потім «накидає» певний текст. В підсумку виходив якийсь продукт, в якому відсутня узгодженість назви презентації з текстом і ілюстраціями, текст міг займати весь слайд, а зображення на картинках могло бути зрозуміло тільки самому автору презентації. У відповідь на зауваження з цього приводу доводилося стикатися з нерозумінням і навіть опором з боку автора. Необхідно сформулювати у студента розуміння того, що презентація, відеоурок починається з листа, а не з комп'ютера.

• *Створення слайдів* передбачає внесення текстової інформації, а потім пошук і розміщення необхідних ілюстрацій, схем, фотографій, графічних елементів. Важливо звертати увагу студентів на особливості візуального сприйняття розташованих на слайді, відеофрагментів, об'єктів. Розмір букв, цифр, знаків, їх контрастність визначаються необхідністю їх чіткого розгляду з будь-якого місця аудиторії, перевагу віддавати спокійним, не «отруйним», кольорам тла. Ілюстраційні матеріали розташовують так, щоб вони максимально рівномірно заповнювали усе екранне поле. Текстової інформації має бути дуже трохи, бажано використовувати прийоми виділення значущих термінів, понять.

Захист презентацій, їх обговорення і оцінювання. Процедура захисту студентами презентацій організовується в вигляді конференції. Зазвичай після кожної демонстрації презентації викладач пропонує висловитися всім охочим свою думку про зміст, оформлення, захист мультимедійної роботи. Вітаються питання і міркування, які привертають увагу до суті представленої проблеми. Викладач тільки на першому занятті звертає увагу на першочерговість виділення позитивних сторін презентації, відеоурока, на тактовне ставлення до недоліків, а також на важливість для виступаючого слів підтримки і доречних рекомендацій. На наступних конференціях, коли кожен член гуртка побував і в ролі слухача і в ролі виступаючого, зазвичай складається атмосфера співпраці, довіри.

Отже, однією із умов ефективності сучасних інформаційних технологій в навчальному закладі є підвищення частки самостійності студентів. Використання технології створення студентських мультимедійних презентацій, відеоуроків на заняттях історичного гуртка активізує пізнавальний інтерес студентів до предмету за рахунок нової форми подачі навчального матеріалу. Розробка студентами власних електронних проектів дозволяє трансформувати традиційний процес навчання в розвиваючий і творчий.

Список використаних джерел:

1. Аствацатуров Г.О. Дизайн мультимедийного урока: методика, технологические приемы, фрагменты уроков [Текст] / Г.О. Аствацатуров, канд. ист. наук. – Волгоград: Учитель, 2009, с. 5-15.
2. Герасимова В.А. О методах и приемах использования информационных технологий на уроках [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.openclass.ru/io/1/metody>.
3. Знаменская В.Н. Повышение мотивации изучения истории через создание мультимедийных ученических презентаций (обобщение педагогического опыта) [Текст] / В.Н. Знаменская // Директор школы. – 2005. – № 6. – С. 7-10.
4. Использование мультимедийных технологий в школе [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.curator.ru/pedagog/media.html>.

Мельниченко Н.В.

кандидат біологічних наук, доцент;

Лебединець Г.М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВНЗ УКРАЇНИ

Освіта, як одна з найважливіших складових суспільства, з одного боку, залежить від процесів, що відбуваються в ньому, повинна швидко реагувати та відповідати стану науково-технічного прогресу, тенденціям розвитку економічної сфери країни, з іншого, безумовно, впливає на всі процеси і сторони життя, оскільки готує фахівців, розвиває особистість, формує певні життєві погляди. Тому особливої уваги заслуговує сучасний стан, проблеми впровадження та перспективи інновацій в освіту нашої країни.

Освіта і наука сьогодні стають пріоритетними, чинниками розвитку соціально-економічного, духовного та політичного життя будь-якої країни.

Визначальним чинником багатства країни на сьогодні є знання. У цих умовах особливого значення набуває проблема інновацій у сфері знань. Широкий спектр інноваційних проблем, їх активне впровадження в освітню галузь є ключовим напрямком роботи Міністерства освіти і науки України, науковців АПН, вищих навчальних закладів України, оскільки інноваційні методи забезпечують підняття освіти на якісно новий рівень [7].

Інновація – основна форма розвитку освіти, а управління процесом інновації, що включає створення умов для її відтворення – основний механізм, який визначає її якість та якість освіти в цілому [2, с. 5]. У зв'язку з цим, особливого значення набуває визначення суті процесу інновації в освіті.

Серед проблем сучасної педагогіки пріоритетним є питання інноваційної діяльності як основної складової педагогічної інноватики, спеціальної наукової дисципліни, яка розкриває загальні засади теорії інноваційно-педагогічних процесів.

Сучасний розвиток системи вищої освіти ставить все нові вимоги перед викладачем вищої школи, а саме сформувати цілеспрямовану, всебічно розвинуту креативну особистість, здатну працювати як самостійно, так і в команді. Саме тому у навчальному процесі постають численні зміни, які поступово готують студента до нового мислення та гнучкості сприйняття. Такими змінами є використання інноваційних технологій, які застосовують в усіх ВНЗ України.

Термін «інновація» означає нововведення. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчального процесу. Інакше, педагогічна інновація – це особлива організація діяльності і мислення, метою яких є організація нововведень в освітньому просторі. Поняття «технології» означає сукупність знань про способи обробки матеріалів. Отже

термін «педагогічна технологія» означає форму організації педагогічної діяльності, що приносить зміни в освітній процес [3, с. 52; 4. с. 28].

Аналіз літератури з даного питання забезпечує визначення педагогічних умов, які сприяють впровадженню інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес і забезпечують його ефективність та результативність [1, с. 6, с. 67]:

- створити середовище, що відповідає змісту, активній діяльності і інноваційним методам;
- організувати виконання плану занять з упровадженням інноваційних технологій;
- зацікавити студентів процесом реалізації інноваційних технологій;
- здійснювати взаємодію студент-викладач у навчальному процесі;
- формувати й розвивати емоційну сферу сприйняття, пізнавальні інтереси студента;
- володіти собою, оцінювати свої почуття в конкретній обстановці, психічний стан студента;
- володіти собою, оцінювати свої почуття в конкретній обстановці, психічний стан студента;
- володіти голосом, тоном педагогічного мовлення [5, с. 159].

Саме тоді педагогічні умови створюють відчуття студентом своєї незалежності та особистого внеску в навчальний процес, сприяють активізації пізнавальної діяльності, розвивають їх відповідальність і творчість. Проте, саме викладач є відповідальним за навчальний процес та за результативність навчання, саме йому належить домінуюча роль у впровадженні нових технологій у навчальний процес.

Інноваційне навчання передбачає використання аудіо та електронно-обчислювальної техніки, а також конструювання та застосування різноманітних дидактичних матеріалів.

До основних інноваційних джерел викладання у ВНЗ належать: використання мережі Інтернет та дистанційне навчання, використання електронних підручників та спеціальних програм в режимі он-лайн, навчання по Скайпу, застосування інтерактивних методів навчання, що обумовлені взаємодією викладача і студента.

До інтерактивних технологій, які належать до інноваційного навчання відносять [2, с. 34] кооперативне навчання в малих групах, метод проектів, метод мозкового штурму, метод ідей, конференції, круглі столи, брифінги, рольові ігри.

Інтерактивне навчання можливо впроваджувати за будь-якої технічної оснащеності, наприклад з використанням Інтернет, завдяки якому значно розширюється вибір форм і методів навчання, створюються умови для поглиблення знань та додаткової освіти, а інноваційне використання комп'ютерів обумовлює можливості здобуття домашньої освіти в результаті використання Web-ресурсів (дистанційне навчання).

Застосування вище вказаних форм викладання у ВНЗ дає можливість формулювати переваги застосування інноваційних технологій у навчальному процесі.

Отже, основними перевагами є:

- активізація пізнавальної діяльності студентів за умови їх попередньої мотивації до навчання;
- створення середовища, близького до майбутнього професійного;
- розширення меж стереотипів викладача і студентів;
- результативність навчання студентів, обумовлена підвищенням активізації їх пізнавальної діяльності;
- створення українського середовища, ідентичного зарубіжному, що надає подальші можливості для обміну трансферу студентів [6, с. 98].

Отже, впровадження інноваційних технологій у навчальний процес у вищих навчальних закладах веде до набуття як студентами, так і викладачами нових професійних якостей та підвищення кваліфікаційного рівня, стилю мислення, гнучкості уяви, креативності, самостійності та здатності працювати в команді. Основними недоліками інноваційного навчання є неготовність як студентів, так і викладачів до запровадження певних змін у навчальний процес в порівнянні з пострадянською системою освіти та подолання психологічного бар'єру до нововведень, що полягає в:

- з'явленні побоювань того, що набуті навички виявляться і буде ущемлена професійна гордість;
- небажання витратити сили на перенавчання;
- побоювання зростання інтенсивності праці;
- страх перед невизначеністю, обумовленою нерозумінням суті і та наслідків нововведень:
- прагнення зберегти звичні соціальні зв'язки;
- неприязнь до зовнішнього втручання в особисті справи і до осіб, які впроваджують нововведення;
- невдоволення слабкістю особистої участі і незначністю своєї ролі при впровадженні нововведення [8, с. 56].

Усунувши ці недоліки, та переборовши психологічний бар'єр, слід усвідомити, що ХХІ століття це епоха інформаційного суспільства, що характеризується прискореним розвитком інновацій, які проникли у всі сфери людського буття і визначають його прогрес і успіх.

Список використаних джерел:

1. Лисенко М.В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства. Автореф. дис... канд. філос. наук. 09.00.10. / Лисенко Микола Владиславович: М-во освіти і науки, молоді та спорту України. Нац.техн. ун-т «Україна». Київ, політехнічний ін.-т. – К.: 2013. – 16 с.
2. Підласий І.П. Педагогічні інновації / І.Т. Підласий «Рідна школа» – 1998. – № 12. – С. 34.
3. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі. Навч. посібник. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. / Навч. пос. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
5. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи % монографія / П.Ю. Саух. [та ін.]; ред. П.Ю. Саух – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2011. – 443 с.
6. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання. Теорія, досвід: метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.Н. Пироженко – К.: АПН, 2002. – 136 с.

7. Про вищу освіту. Закон України від 1 липня 2014. – № 63. – Ст. 1728.
8. Є.С. Крюкова Впровадження інноваційних технологій у вищих навчальних закладах / Є.С. Крюкова, О.С. Америкізе // Вісник № 10. – 2017. – С. 54-57.

Мороз О.В.

студентка,

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ПРОФЕСІЙНІ ВМІННЯ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

Проблема інноваційного розвитку освіти і освітніх інновацій є актуальною, тому що вона викликає широкий суспільний і науковий резонанс. Інноваційна освітня діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу педагогів і стосується не лише створення та поширення новизни, а і зміни у способі діяльності, стилі мислення учасників навчально-виховного процесу. Основною характеристикою інноваційної педагогічної діяльності вищого навчального закладу є підвищення результативності освітнього процесу.

Упровадження й систематичне використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі ЗВО сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і викладачів, інтенсифікації навчального процесу, появі стійкої зацікавленості навчанням, підвищенню мотивації пізнавальної діяльності, формуванню потреби в самонавчанні, саморозвитку, умінню самовизначатися в навчальній діяльності; у викладача змінюється позиція, він стає носієм нового педагогічного мислення і принципів педагогіки співробітництва, професіоналом, здатним до проектування і перепроjektування своєї діяльності [4, с. 62].

Одним із шляхів модернізації освітньої системи постає упровадження в навчальний процес ЗВО інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (італ. *innovations* – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства [1, с. 63].

Інноваційну педагогічну технологію розглядають як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті.

Сучасним дидактичним пошукам технологій контекстного навчання властиві орієнтація на тісний зв'язок навчання з безпосередніми життєвими потребами, інтересами і досвідом спеціалістів. Кожен спеціаліст є носієм індивідуального особистісного досвіду, який потрібно враховувати і на який необхідно спиратися у процесі професійної підготовки [5, с. 117].

Такий підхід до організації процесу професійної підготовки допомагає створити атмосферу професійного компетентного формування, яка перетворює спеціаліста не лише в суб'єкта пізнання, але й у суб'єкта власного професійно-особистісного розвитку.

Одним з видів застосування сучасних інноваційних технологій навчання в процесі професійної підготовки майбутнього викладача є інформаційні засоби навчання, для успішного і цілеспрямованого використання яких викладачі вищих навчальних закладів повинні знати їх дидактичні можливості та принципи функціонування.

Ефективність застосування сучасних інформаційних технологій у процесі розвитку основ педагогічної майстерності майбутнього викладача забезпечується різноманітністю форм представленої інформації, високим ступенем наочності; можливістю організації колективної та індивідуальної дослідницької роботи.

Впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутнього викладача допомагає їм опанувати навчальний матеріал в індивідуальному темпі, самостійно, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, що викликає у них позитивні емоції і формує позитивну мотивацію навчання. З метою інтенсифікації професійної підготовки студентів у ЗВО за допомогою запровадження комп'ютерних презентацій, електронних словників, підручників і посібників; тестових програм, програм-підручників, програм-тренажерів, словників, довідників, енциклопедій, відеоуроків, бібліотек електронних наочних посібників, тематичних комп'ютерних ігор та ін., створюється навчальне професійно орієнтоване інформаційне середовище, що сприяє розвитку основ педагогічної майстерності майбутніх викладачів [2, с. 35].

Зміст інформаційно-розвивальних технологій, метою яких є розвиток основ педагогічної майстерності майбутнього викладача, що володіє необхідною системою знань і великим запасом інформації, включає лекційні, семінарські, практичні заняття, самостійне вивчення літератури та ін. Підвищення ефективності лекційних занять досягається використанням системи мультимедійних лекцій, що повинні враховувати індивідуальну, авторську манеру лектора, специфіку навчальної дисципліни, рівень підготовки студентської аудиторії.

Однією з важливіших складових навчального процесу у вищому навчальному закладі – це науково-дослідницька діяльність студентів, що включає підготовку наукових доповідей, статей, тез, написання рефератів, курсових, дипломних та інших робіт. Поява мережних засобів зв'язку та всесвітньої мережі Інтернет сприяє впровадженню у процес професійної підготовки майбутнього викладача проблемно-дослідницьких комп'ютерних методів навчання. Серед них можна назвати проектну технологію навчання, що допомагає студентам самостійно вирішувати професійні задачі з обов'язковою презентацією та захистом результатів своєї наукової роботи [8, с. 94].

Отже, науково-дослідницька робота студентів є невід'ємною складовою застосування інформаційних технологій і сприяє розвитку інформаційної компетентності та основ педагогічної майстерності майбутнього викладача.

У процесі наукової діяльності майбутній викладач отримує знання, що складають інформативну основу евристичної діяльності, опановує способи і педагогічні дії, що визначають операційну основу пошукової пізнавальної діяльності, отримує досвід інформаційної діяльності у сфері програмного забезпечення, а також досвід взаємин «людина-комп'ютер».

Інноваційна освітня діяльність – це складний процес, що потребує умілого, конструктивного управління. Впровадження інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дозволяє вирішувати проблеми розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи.

Список використаних джерел:

1. Буга Н.Ю. Становлення наукової та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах / Н.Ю. Буга // Економіст. – 2006. – № 9. – С. 60–64.
2. Галиця І.О. Інноваційні механізми активізації педагогічного і наукового процесів / І.О. Галиця // Вища школа. – 2011. – № 7/8. – С. 31–37.
3. Гречаник Б.В. Інноваційний потенціал вітчизняних ВНЗ: особливості та проблеми його формування / Б.В. Гречаник // Інвестиції: практика та досвід. – К., 2010. – № 11. – С. 24–27.
4. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в підготовці майбутнього фахівця / Р.С. Гуревич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К., 2002. – № 4. – С. 61–68.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 218 с.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
7. Коваль Т.І Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: Навч.-метод. посібник / Т.І. Коваль. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
8. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник / Н.В. Кошечко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.

Приймак І.І.

викладач,

Машинобудівний коледж

Донбаської державної машинобудівної академії

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ НАВЧАННЯ – ОДИН ІЗ МЕТОДІВ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів, що відбувається в процесі навчання, – це така робота, яка виконується без посередньої участі викладача, але з його завданням в спеціально наданий для цього час; при цьому студенти свідомо прагнуть досягти поставленої в завданні мети, докладаючи свої зусилля і виражаючи в тій або іншій формі результат розумових або фізичних дій.

Сучасна організація навчального процесу у вищій школі зумовлює суттєве посилення ролі самостійної діяльності студентів, спрямованої на засвоєння змісту навчання, набуття професійної компетентності.

У сучасних умовах на перший план виходить проблема підвищення результативності самостійної роботи студентів, розробка дидактично обґрунтованих підходів до її проектування та організації, впровадження ефективних методів управління її виконанням.

В останні роки стимулом для нових педагогічних досліджень стало широке застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій у навчальному процесі, управління самостійною роботою студентів на основі комплексного застосування програмних засобів.

Інформатизація освіти залишається пріоритетним напрямом розвитку нашої держави, тому викладачі коледжу беруть активну участь у процесі подальшого впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій навчання, що позитивно впливає на інноваційні процеси в освіті. Виникають нові організаційні форми й методи навчання та виховання, змінюється зміст і структура навчальних планів і програм, що дозволяє нам сформулювати сучасне навчальне середовище коледжу, вдосконалити систему навчання і управління в ньому.

Готуючи конкурентоспроможного фахівця, адаптованого до сучасного ринку праці, ми забезпечуємо ефективне використання інформаційних, зокрема мультимедійних та електронних засобів навчання, створення мережі інформаційного забезпечення, впровадження інтерактивних методів навчання. З гордістю можемо сказати, що наша комп'ютерна база краща в регіоні. Комп'ютерний центр коледжу оснащений найсучаснішими комп'ютерами: чотирма комп'ютерними класами і комп'ютерної лабораторії. У 2008 році всі підрозділи коледжу були з'єднані в єдину корпоративну локальну мережу з виходом в Internet. Викладачі і студенти мають можливість безкоштовного доступу до локальної та глобальної електронних мереж.

На одне комп'ютерне місце припадає шість студентів, що відповідає вимогам МОН України для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Доцільність застосування інформаційних технологій зумовлена такими факторами:

- економія навчального часу за рахунок автоматизації операцій обчислювального характеру;

- підвищення ефективності наочності матеріалу та полегшення його сприймання завдяки компактній і чіткій інформації;

- здійснення оперативного контролю за результативністю навчання.

Інформаційні технології привносять у навчальний процес широкий спектр нових управлінських засобів. З точки зору управління самостійною роботою студентів доцільно визначити такі їх види:

- засоби надання навчальної інформації;

- засоби підтримки предметної та професійної діяльності;

- засоби опрацювання, оформлення та презентації результатів самостійної роботи;

- засоби автоматизованого контролю знань;

- засоби подання навчально-методичного забезпечення дисципліни;

– автоматизовані засоби реєстрації та рейтингового оцінювання поточних результатів навчальної діяльності.

За допомогою засобів надання навчальної інформації (довідкові системи, електронні енциклопедії та словники, комп'ютерні навчальні курси) організовано репродуктивну самостійну роботу студентів (опрацювання лекційного матеріалу, вивчення нового матеріалу за зазначеним джерелом інформації, використання теоретичного матеріалу для розв'язання задач за алгоритмом), частково творчу самостійну роботу (вивчення або використання матеріалу за навідними запитаннями, підготовка до практичної або лабораторної роботи, розв'язання задач) або творчу самостійну роботу (ознайомлення з додатковою інформацією з теми лекції, підготовка доповіді, наукових повідомлень, рефератів, переклад спеціальної літератури, розв'язання задач нестандартними методами, виконання курсових та дипломних робіт).

Засоби автоматизованого контролю знань спираються на ідеалізовану модель очікуваних знань та вмій студента. їхнє завдання – перевірка відповідності знань студента цій моделі за допомогою спеціально розроблених тестових завдань, структурованих за елементами навчального матеріалу та заданим рівнем його засвоєння.

Сучасні засоби контролю містять убудований апарат нагромадження статистичних даних про роботу користувача, за якими здійснюється оцінювання результатів цієї роботи. Автоматизовану систему контролю за знаннями студентів можна застосовувати не лише в режимі контролю, але й в режимі самоперевірки (наприклад, контрольною чи лабораторною роботами).

Зауважимо, що останній режим роботи, по-перше, привчає студентів до самоконтролю і підвищує рівень їх самостійності, а по-друге, незалежність контролю від оцінки у відомості орієнтує студентів на пізнавальну активність, де метою і мотивом дій виступає не кількісний результат, а бажання отримати об'єктивну інформацію про рівень своїх знань з тим, щоб свідомо планувати свою подальшу навчальну діяльність.

Засоби автоматизованого контролю знань є ефективним інструментом аналізу результативності навчання. На основі їх використання можна реалізувати репродуктивні самостійні роботи студента (відпрацювання математичних навичок, закріплення знань з іноземного правопису або перекладу).

Засобами подання навчально-методичного забезпечення дисципліни є електронні каталоги навчальної літератури та дидактичних ресурсів мережі Internet навчального призначення, електронні банки індивідуальних завдань.

Типи комп'ютерних моделей навчання та їх комп'ютерно-орієнтовані дидактичні засоби:

Інформаційна навчальна модель	<p>Електронний підручник – це систематизована текстова і графічна навчальна інформація з гіпертекстовими і гіперграфічними посиланнями, зміст і послідовність представлення якої відповідає певному навчальному предмету і програмі.</p> <p>Електронна бібліотека – це зібрання в електронній формі літературних і періодичних видань з автоматизованим каталожним обслуговуванням та організацією пошуку необхідної навчальної, наукової та іншої інформації.</p> <p>Електронна відеотека – це електронне зібрання навчальних, науково-популярних, навчально-виробничих та інших документальних фільмів, з автоматизованим каталожним обслуговуванням та організацією пошуку відеометаріалів</p>
Автоматизована дидактична модель	<p>Електронні навчальні програми – це комп'ютерно-орієнтовані алгоритмічно побудовані за законами дидактики матеріали, основою яких є зміст, структурований за правилами міжпредметних зв'язків</p>

Метод лінійного дидактичного програмування:

Отже, використання комп'ютера дозволяє якісно змінити рівень самостійної роботи за рахунок посилення мотивації навчання, розширення можливості подачі інформації, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розширення та ускладнення навчальних завдань, запровадження об'єктивного контролю за діяльністю студентів та скорочення часу контролю, здійснення оперативного зворотного зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Радул В. В. Соціальна зрілість особистості вчителя: фактори формування / В. В. Радул. – К.: Вища шк., 2008. – 240 с.
2. Жаболенко М. В. Инновации в области использования информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе / М. В. Жаболенко, Н. О. Жданова // Стратегія інноваційного розвитку системи вищої освіти в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / гол. ред. С. В. Смерічевська. – Донецьк: Кальміус, 2007 р.
3. Кочевой Р. А. Информационные технологии в процессе обучения / Р. А. Кочевой // доп. учасників V Всеукр. Наук.-метод. конф. Впровадження нових інформаційних технологій навчання. – Запоріжжя:ЗДІА, 2005 р.
4. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: монографія / [В. В. Лапінський, А. Ю. Пилипчук та ін.]; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова. – К.: Педагогічна думка, 2010. – 160 с.

Стеценко І.О.

студент;

Сажко Г.І.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Українська інженерно-педагогічна академія

ПУБЛІЧНИЙ WEB-ДОДАТОК GOOGLE TRENDS В АНАЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вихідні передумови. Що хвилює ваших клієнтів сьогодні? Чи буде їм цікавий ваш товар через півроку? Як не прогоріти на купівлі / продажу акцій? Як спрогнозувати прибуток підприємства? Які закупити вакцини і в який період року? Щоб вибрати правильну стратегію, розрахувати бюджет, правильно спланувати рекламу обов'язково потрібно враховувати зростання і падіння попиту. В епоху інтернету величезна кількість генерованої людьми інформації доступна онлайн. І з цієї кількості інформації цілком можна виділити і щось корисне. Для пошуку потрібної інформації можна використовувати різні пошукові системи. А для аналізу популярності і сезонності пошукових запитів можна використовувати Google Trends – простий і зручний інструмент, і цілком безкоштовний.

Постановка завдання. Дослідити які задачі допомагає вирішити Google Trends. Як визначити популярність теми і існуючі тренди; провести аналіз сезонності на ринку; оцінити вплив географічних даних на популярність певних пошукових запитів або теми в цілому.

Результати. В Google Trends можна вивчити загальні тренди і інтерес саме до вашої тематики. Аналізувати отримані дані слід починати з найзагальніших ключових запитів, поступово спускаючись на більш низький рівень, і можна отримати максимально об'єктивну картину споживчого попиту у вашій тематиці. Для найбільш точного результату використовуються спеціальні оператори пошуку. Google Trends також дозволяє користувачеві порівнювати обсяг пошукових запитів за двома або більше пошуковим фразам. Додаткова

особливість Google Trends полягає в його здатності відображати новини, пов'язані з пошуковими фразами, накладаючи їх на графік, що показує як нові події впливають на пошукову популярність. Google Trends дозволяє порівнювати статистику за пошуковим запитом; регіонам; періодам. Використовуючи різні функції Google Trends, можна дізнатися, чим живе ваша цільова аудиторія, і коли користувачі потребують ваш товар [1].

В процесі дослідження було проведено аналітичну дослідницьку роботу, орієнтовану на визначення ступеня заінтересованості цільової аудиторії, а також аналіз конкурентів та їх робота по просуванню брэнда в інформаційному просторі засобами Google Trends на прикладі підприємства «Чарівна Мить». Було визначено популярність пошукових запитів за темою «Чарівна Мить» в період із 2004 року. Результати наведені на рис. 1.

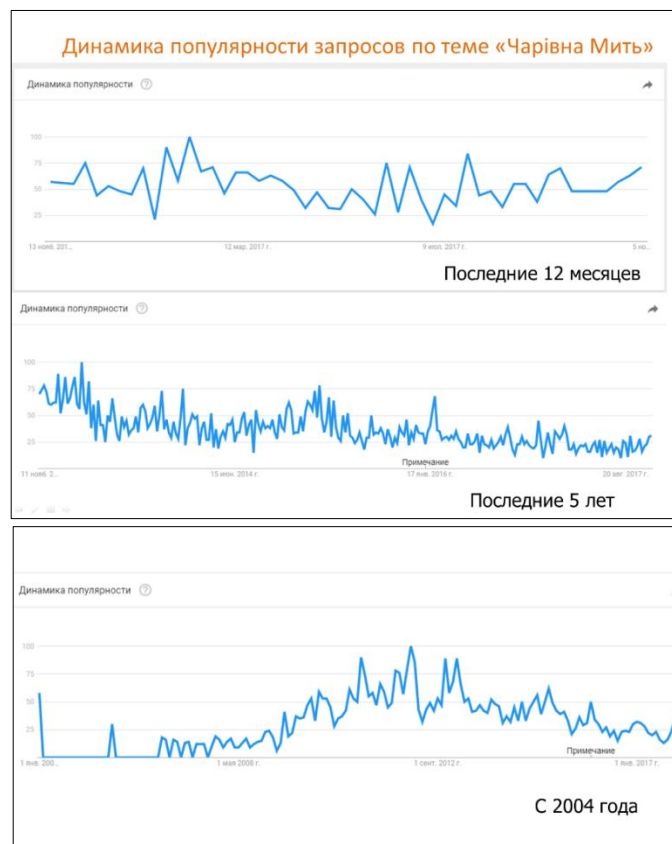

Рис. 1. Популярність пошукових запитів за темою «Чарівна Мить»

Визначено популярність пошукових запитів за назвами фірм-конкурентів в порівнянні із початком запитом. Результати наведені на рис. 2.

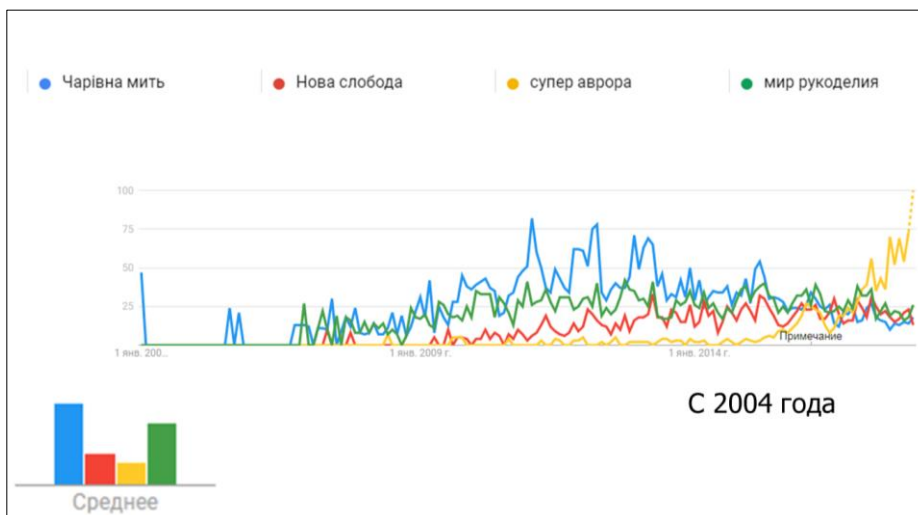

Рис. 2. Популярність пошукових запитів за назвами фірм-конкурентів

Визначено цільову аудиторію за регіональним показником за запитом «вишивка» та «вышивка». Результати наведені на рис. 3.

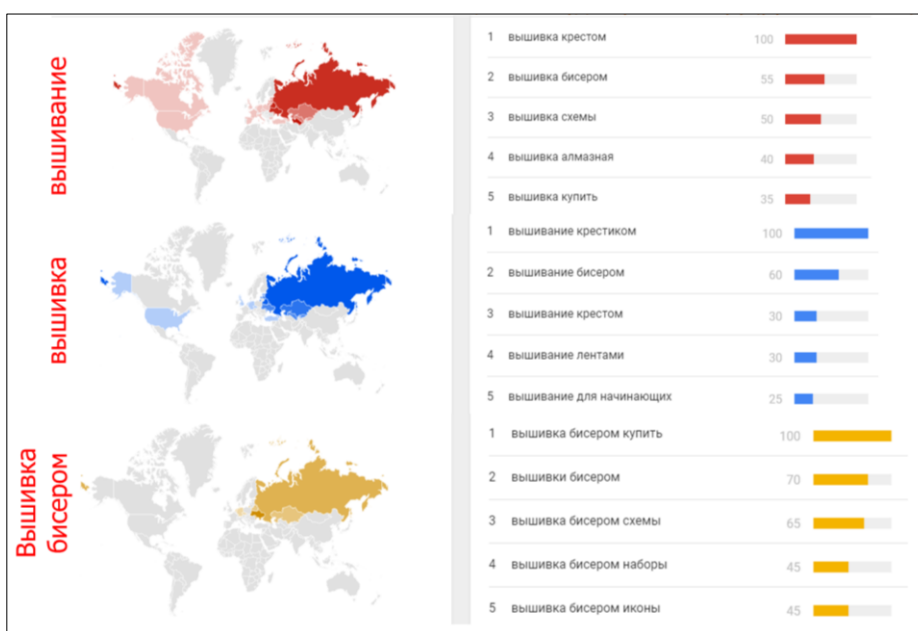

Рис. 3. Цільова аудиторія за регіональним показником

Визначено регіони України, що найбільше займаються вишивкою: Кіровоградська, Полтавська, Чернігівська, Харківська. Результати наведені на рис. 4.

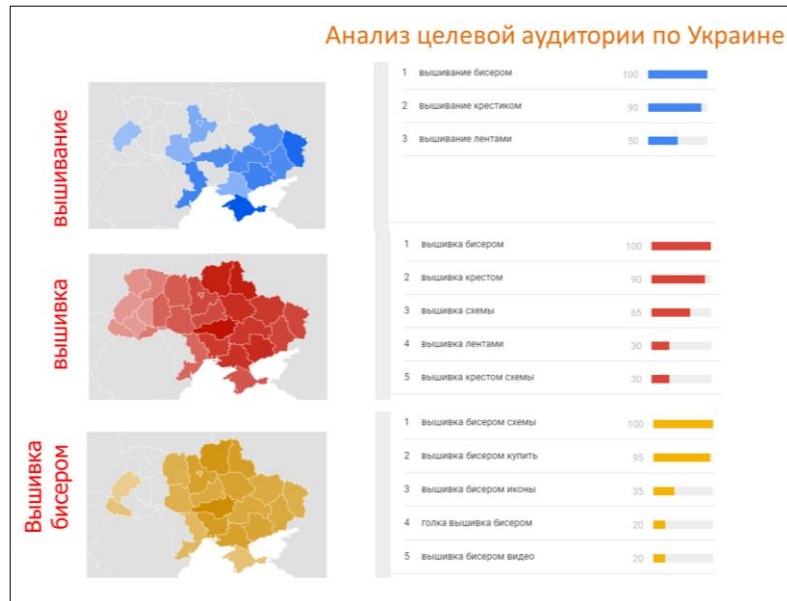

Рис. 4. Регіони України, що найбільше займаються вишивкою

Також визначено цільову аудиторію за тематичним показником «Вишивка». Результати показані на рис. 5.

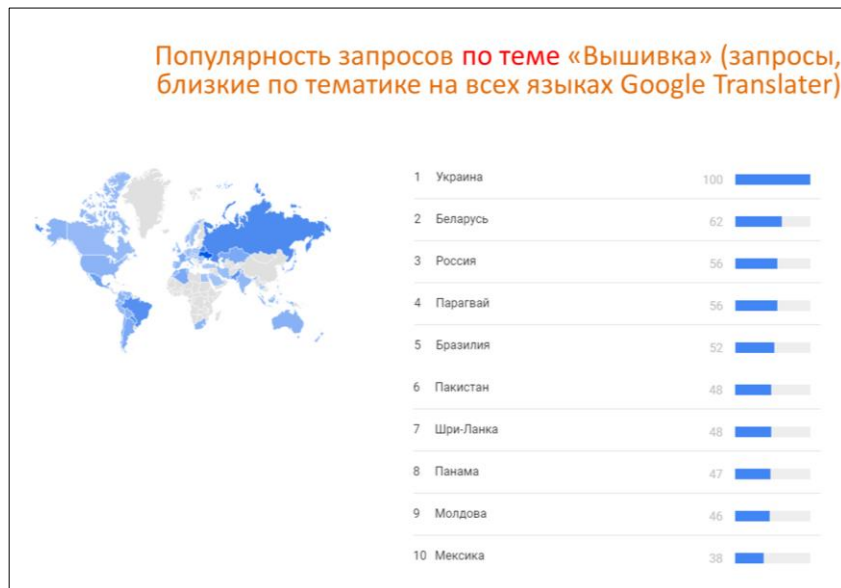

Рис. 5. Цільова аудиторія за тематичним показником «Вишивка»

Визначено, що вишивка найбільш популярна в таких країнах, як Україна, Білорусь, Росія, Парагвай, Бразилія, Пакистан.

Подібний аналіз популярності пошукових запитів допомагає прогнозувати майбутні події. Проте говорити, що використання великих даних дозволяє отримувати гарантовано точне передбачення, не доводиться. З критикою на адресу сервісу погоджувався і його співзасновник Метт Хоббсбі, який заявляв про те, що Google Trends варто розглядати в якості додаткового інструменту, що допомагає прийняти рішення, а не в якості самодостатнього засобу створення прогнозів [2].

Висновки. Google Trends не призначений для збору або аналізу частотності великої кількості пошукових запитів, тому деякі інтернет-маркетологи його ігнорують. Але для аналізу сезонності, поточних трендів або прогнозування попиту – це один з кращих безкоштовних інструментів.

Список використаних джерел:

1. Сажко Г.І., Білоус І.О. Інструмент GOOGLE TRENDS в аналітичній діяльності підприємства / Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «FREE AND OPEN SOURCE SOFTWARE», – Харків, 21-23 листопада 2017 р. – С. 86.
2. Електронний ресурс, режим доступу: <http://it-ua.info/news/2016/03/11/eksperiment-vikoristannya-google-trends-dlya-prognozuvannya-obvalv-fondovogo-rinku.html>.

Наукове видання

ПЕДАГОГІКА В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Матеріали друкуються в авторській редакції

Дизайн обкладинки: А. Юдашкіна
Верстка: Н. Кузнєцова

Контактна інформація організаційного комітету:
73005, Україна, м. Херсон, а/с 20,
Науковий журнал «Молодий вчений»
Телефон: +38 (0552) 399 530
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
www.molodyvcheny.in.ua

Підписано до друку 25.10.2018. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 6,51. Тираж 100. Замовлення № 1018/30.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво «Молодий вчений»
Україна, м. Херсон, вул. Паровозна, буд. 46-а
Телефон: +38 (0552) 39-95-30
E-mail: info@molodyvcheny.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5761 від 09.11.2017 р.